

dixit. Ex eo quod præsens annuntiavit, angelus erat. **A** Ex eo quod futurum prædixit, propheta erat. Ex eo quod Verbum Dei caro factum est, et angelorum et prophetarum Dominus erat. Tu autem, Domine.

HOMILIA CXCVIII.

IN DEDICATIONE ECCLESIAE VEL ALTARIS.

(Ex Opp. sancti Augustini.)

Quotiescunque, fratres charissimi, altaris vel templi festivitatem colimus, etc. *Reliqua vide apud sanctum Augustinum, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XXXIX, col. 2166.*

HOMILIA CXCIX.

IN DEDICATIONE ECCLESIAE VEL ALTARIS CONSECRATIONE.

(Ex eodem.)

Recte festa Ecclesiae colunt qui se Ecclesiae filios esse cognoscunt, etc. *Reliqua vide tomo ut supra, B col. 2171.*

HOMILIA CC.

IN DEDICATIONE ALTARUM.

(Ex Opp. venerabilis Bedæ presbyteri.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Non est arbor bona quæ facit fructus malos, neque arbor mala faciens fructum bonum, etc. (Luc. vi).

Quia, propitia Divinitate, fratres charissimi, etc. *Reliqua vide apud venerabilem Bedam, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 433.*

HOMILIA CCI.

IN DEDICATIONE ECCLESIAE.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore facta sunt encænna in Hierosolymis, et hiems erat, et ambulabat Jesus in templo in porticu Salomonis, etc. (Joan. x).

Audivimus ex lectione evangelica, fratres charissimi, quia facta sunt encænna in Hierosolymis, etc. *Reliqua vide apud ven. Bedam, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 243.*

HOMILIA CCII.

IN DEDICATIONE ECCLESIAE.

(Ex eodem.)

In illo tempore, ingressus Jesus perambulabat Hiericho. Et ecce vir nomine Zachæus, et hic erat princeps publicanorum, et ipse dives, etc. (Luc. xix).

Quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum (Luc. xv.ii). Ecce enim camelus deposita gibbi sarcina, per foramen acus transit, etc. Reliqua vide tomo ut supra, col. 439.

INCIPIUNT HOMILIAE DE SANCTIS.

HOMILIA PRIMA.

IN VIGILIA SANCTI ANDREÆ APOSTOLI.

In illo tempore stabat Joannes, et ex discipulis ejus duo. Et respiciens Jesum ambulans, dixit: Ecce Agnus Dei, etc. (Joan. i).

Tanta ac talis est divinæ Scripturæ sublimitas, etc. *Reliqua vide apud ven. Bedam, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 256.*

HOMILIA II.

IN DIE SANCTI ANDREÆ.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore, ambulans Jesus juxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus, et Andream fratrem ejus, mittentes rete in mare, etc. (Matth. iv).

Audistis, fratres charissimi, quia ad unius jussionis vocem Petrus et Andreas, etc. *Reliqua vide apud sanctum Gregorium, Operum ejus tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1093.*

HOMILIA III.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Augustini episcopi.)

Mirum quibusdam videtur, charissimi, etc. *Reliqua vide apud sanctum Augustinum, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XXXVIII, col. 442.*

HOMILIA IV.

IN OCTAVA SANCTI ANDREÆ.

In illo tempore ambulans Jesus juxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus, et Andream fratrem ejus, mittentes rete in mare, etc. (Matth. iv)

Cunctis notissimum est quod mare Galilææ propter diversa loca sibi adjacentia diversis etiam appellationibus nuncupatur. Hoc ergo mare, sive stagnum, quia delectabiles aquas habebat ad bibendum, et copia piscium redundabat, ideo multitudinem incolarum circa se continebat. Quod Dominus idcirco frequenter transnavigabat, sicut in Evangelio legimus, ut populis circum jacentibus miracula sua ostenderet, atque verbo suæ prædicationis eos ad viam salutis invitaret. Secus hoc mare ergo Redemptor noster ambulans, vidit duos fratres piscatores mittentes retia in mare. Sed merito quæritur cur ad Novi Testamenti gratiam in mundo prædicandam, non filii regum, non scribæ primo vocantur, sed piscatores eliguntur. Nimirum ideo quia quæ infirma sunt apud homines, fortia sunt apud Deum. Piscatores enim vocantur et non nobiles, ne potentes sæculi istius superbirent, et dicerent quia Christus fidem suam non nisi per illos inducere mundo potuerit. Illitterati ad prædicandum mittuntur, ut materia superbiendi hujus sæculi sapientibus amputetur, dum vident Evangelium non per eloquentes, sed per simplices prædicatores usque ad fines terræ dilatatum. Bini autem ideo vocantur, quia geminam dilectionem prædicaturi, geminum etiam Testamentum mundo erant tradituri. Spiritualiter vero, quod ambulans Dominus secus mare Galilææ, vidit Petrum et Andream retia mittentes, significat quia incarnatus Dei Filius in mari istius mundi spirituales piscatores vidit, quos ante mundi constitutionem ad opus prædicationis aptos esse præscivit. *Et ait illis*

Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. Congrue piscatores piscium præmittuntur esse futuri piscatores hominum, ut artis similitudine delectati, discipulatu Salvatoris libentius colla submitterent. *At illi, relictis retibus, secuti sunt eum.* Forsitan dicat aliquis, Quid vel quantum isti dimiserunt qui pene nihil habuerunt? Sed pensandum est quod multum reliquerunt, qui voluntatem habendi deseruerunt. Multum dimiserunt qui omnia quæ habebant vel habere poterant aut concupiscere, dimiserunt. Si enim habuissent magnas divitias et latas possessiones istius sæculi, omnia pro Christi amore reliquissent, sicut navim et retia reliquerunt. Tanta enim ab apostolis Dominum sequentibus dimissa sunt, quanta a non sequentibus concupisci potuerunt. Affectus ergo illorum magis pensandus est quam substantia. Arguit sane Porphyrius et Julianus Augustus atque apostata, vel imperitiam historicæ mentis, vel stultitiam apostolorum, qui ad primam jussionis vocem secuti sunt Salvatorem, tanquam hominem irrationabiliter vocantem, cum scriptum sit: *Ne sis facilis ad credendum (Eccli. vi).* Sed si Dominus hujusmodi creaturas condidit, quæ alias ad se attrahere prævaleant creaturas: verbi gratia, sicut in magnete et succinis cernimus, quibus tanta vis inesse dignoscitur atque potentia, ut ferrum vel stipulam ad se attrahant et sibi cohærere faciant, multo magis ipse omnium creaturarum conditor ad se sequendum attrahere poterat quos volebat. Ut enim beato Hieronymo referente compertum habetur, tantus splendor et majestas occultæ divinitatis in humana facie Christi relucebat, ut ex primo suo aspectu ad se venientes facillime attraheret. *Et recedens inde, vidit alios duos fratres, et ecce secuti sunt eum.* Hos apostolos vidit Dominus, quemadmodum et superiores, hoc est, miseratus est eorum. Videre enim illius, misereri est. Vocavit illos, vocavit et istos. Illuminavit illos mente, illuminavit istos corde. Dimiserunt et isti omnia, sicut et illi. Secuti sunt Dominum, quemadmodum et illi. Sed quæri potest quomodo primum duos vocaverit, Petrum et Andream, et post paululum alios duos, Jacobum et Joannem, sicut Matthæus et Marcus narant, cum Lucas dicat Petri socios fuisse filios Zebedæi, et impletis naviculis multitudine piscium, ad extrahenda retia ab eodem Petro fuisse vocatos. Ubi etiam cum dixisset Dominus Petro, *Ex hoc jam eris homines capiens (Luc. v),* et ibidem scribitur, ad terram subductis navibus Dominum pariter eos fuisse secutos. Sed intelligendum est hoc quidem primum factum esse quod Lucas narrat, nec tunc eos Dominum vocasse ut sequerentur, sed tantum Petro prædixisse quod homines esset capturus, et postea, sicut Matthæus describit, binos et binos eos vocasse ut sequerentur. Sciendum præterea, ut Joannes evangelista refert, quod Andreas adhuc discipulus Joannis Baptistæ, ipsum de Christo Joannem audivit dicentem: *Ecce agnus Dei (Joan. i).* Qua illico exhortatus sententia, voluntate propria simul cum illo Joannis discipulo (cujus nomen tacet Spiritura) secu-

A tus est Dominum, apud quem, ut idem evangelista narrat, uno manentes die, protinus ad prædictum magistrum suum, videlicet Joannem revertuntur Baptistam, ejusque magisterio inserviunt, quousque idem Andreas a Domino postmodum, sicut Matthæus in hoc describit evangelio, simul cum Petro ad discipulatum vocatus est. Et notandum quod isti discipuli Dominum secuturi, reliquisse dicuntur retia et patrem suum. Zebedæus namque interpretatur fugitivus, et significat ipsum diabolum. Retia autem implicamenta hujus mundi significant. Quisquis ergo Dominum fideliter sequi cupit, necesse est ut primo ab impedimentis humanarum rerum, a curis videlicet vitæ præsentis pedem excutiat, et sic diabolum tota virtute fugere satagat. Allegorice quatuor discipuli a Domino de mari vocati, duos significant populos, de sollicitudinibus et inquiete hujus sæculi ad soliditatem spiritualis studii per gratiam Dei vocatos. Nam Simon Petrus, qui interpretatur obediens, sive agnoscens, et Jacobus, qui supplantator dicitur, populum Judaicum significant, qui prior per legislationem Creatorem suum agnoscens, obedire præceptis ejus promisit, dicens per Moysen: *Omnia quæ locutus est nobis Dominus, faciemus, et erimus obedientes (Exod. xxiv).* Qui etiam gentilem populum supplantavit, idola contemnendo et Deum colendo. Andreas vero, qui virilis dicitur, et Joannes, qui gratia Dei interpretatur, gentilem populum designant, qui postquam ad fidem pervenit, in præceptis Dei viriliter ambulare studuit: et quidquid boni egit, non suis meritis, sed totum gratiæ Salvatoris attribuit. Moraliter quoque quatuor nomina ista in se unusquisque fidelium valet recognoscere, si illorum interpretationes in quatuor principalibus virtutibus studuerit observare. Est enim unusquisque fidelis Simon Petrus, cum per prudentiam agnoscit propria peccata, et, his deletis, mandatis divinis fortem exhibet obedientiam. Est Andreas, cum viriliter per temperantiam sustinet tentationes sibi illatas. Jacobus quoque non indebite dicitur, si per fortitudinem vitia supplantare probatur. Convenienter etiam Joannes nominari potest, si per justitiam mandata Creatoris adimplens, nil sibi deputat, sed cuncta bonorum omnium largitori assignat. Quisquis ergo ad patriam cœlestem venire desiderat, studeat necesse est cum Simone

D Petro, qui interpretatur agnoscens sive obediens, præceptis obedire divinis, et propria recognoscere peccata, dicens cum propheta: *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco (Psal. L).* Curet etiam cum Andrea virili tentationibus diaboli viriliter resistere, et cum Jacobo supplantatore omni fortitudine vitia supplantare. Satagat quoque de bonis suis actibus, bonorum omnium largitori actiones gratiarum cum Joanne, qui interpretatur gratia Dei, rependere, ut bonum quod agit non sibi, sed Deo, per omnia deputans, ab ipso in futuro remunerari mereatur, qui vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, omnia sæcula sæculorum. Amen.

De sancto Nicolao, quære in Comuni.

De Conceptione beatæ Mariæ, quære in nativitate ejusdem.

De sancto Thoma apostolo, quære in Comuni.

De sancto Antonio, quære in communi.

HOMILIA V.

IN NATALI SANCTÆ AGNETIS.

(Ex Opp. beati Maximi episcopi.)

Cum in toto mundo virgineus illos Mariæ immarcescibiles coronas innectat, etc. *Reliqua vide inter Opera sancti Maximi, Patrologiæ tomo LVII, col. 643.*

(Post verba, gaudia non neganda, quæ in edit. sancti Maximi sermonem concludunt, additur in Homiliario): Itaque o splendida Christo, et pulchra Dei Filio, et omnibus angelis et archangelis grata, ut nostri meminisse digneris, quibus possumus precibus exoramus, ut nobis ille tribuat peccatorum indulgentiam qui tibi tuorum omnium laborum tradidit palmam, qui regnat cum Patre, etc.

HOMILIA VI.

IN CONVERSIONE SANCTI PAULI.

(Ex Opp. beati Augustini.)

Hodie, dilectissimi, nobis lectio de Actibus apostolorum, etc. *Reliqua vide apud sanctum Augustinum, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XXXVIII, col. 1268 et 1275.*

HOMILIA VII.

DE EODEM FESTO.

(Ex beati Hieronymi in Evangelium Matthæi commentario, lib. III.)

In illo tempore respondens Simon Petrus, dixit ad Jesum: *Ecce nos reliquimus omnia, et seculi sumus te. Quid ergo erit nobis? etc. (Matth. xix).*

Grandis fiducia, Petrus piscator erat, etc. *Reliqua vide apud sanctum Hieronymum, Operum ejus tomo VII, Patrologiæ XXVI, col. 138.*

HOMILIA VIII.

IN PURIFICATIONE SANCTÆ MARIE.

Hodiernus dies, fratres charissimi, magnum nobis contulit gaudium, in quo Christus infans in templo est præsentatus. Exsultent virgines, virgo peperit Christum. Nihil in ea quod voverunt potent exterminatum, mansit virgo post partum. Exsultent viduæ, infantem Christum vidua Anna cognovit. Exsultent conjugatæ, nasciturum Christum Dominum Elizabeth nupta prophetavit. Nullus gradus prætermisus est, de quo non haberet testimonium salus omnium. Nunquid epim solæ virgines ad cælorum regna perveniunt? Perveniunt et viduæ. Magni meriti fuit illa vidua sancta Anna. A virginitate enim sua septem annis vixerat cum viro suo. Quo defuncto, usque ad senilem ætatem pervenerat senectute sancta. Octoginta namque gerens annos, infantiam exspectabat Salvatoris, ut parvum videret annosa, parvum cognosceret anicula, intrantem in mundum Salvatorem videret itura. Et in masculino sexu tria ipsa genera commendata sunt. Ipse Dominus Christus natus puer est in templo præsentatus, exsultent pueri, continentiam voventes puero. Ipse vero integritatem pueritiæ consecravit, qui suæ matri fecun-

ditatem attulit, virginitatem non abstulit. Simeon ille senex diu vixerat, cujus ætas comparata est Annæ, et audierat responsum quod non esset visurus mortem, nisi prius videret Christum Domini. Intelligite, fratres, quantum desiderium habebant antiqui sancti videndi Christum. Sciebant ipsum esse venturum, et omnes qui pie vivebant, dicebant: O si hic me inveniat illa nativitas! O si quod credo in Scripturis Dei, videam oculis meis! Et ut noveritis quantum desiderium habebant sancti qui noverant de Scripturis Virginem parituram, sicut audistis cum Isaias legeretur, *Ecce virgo in utero concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel (Isai. vii).* Emmanuel quid sit Evangelium nobis aperuit, dicens: *Quod interpretatur, Nobiscum Deus (Matth. i).* Non tibi ergo sit incredibile, quæcunque infidelis anima, non tibi videatur impossibile, ut virgo pareret, et virgo pariens permaneret. Intellige natum Deum, et non miraberis virginis partum. Ut ergo noveritis antiquos sanctos et justos desiderasse videre quod concessum est huic seni Simeoni, Dominus noster Jesus Christus ad discipulos loquens, ait: *Multi justi et prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt; et audire quæ vos auditis, et non audierunt.* Multum senex iste Simeon fuit ad audiendum serus, sed ad videndum maturus. Non expectavit ut Christum audiret loquentem, quoniam vidit infantem. Et hoc illi tantum concessum erat jam decrepito, quasi desideranti et suspiranti, et dicenti quotidie in orationibus suis: Quando veniet? Quando nascetur? Putas videbo? Putas durabo? Putas me hic inveniat illa nativitas? Putas isti oculi videbunt, per quem cordis oculi revelabuntur? Dicebat ista in orationibus suis, et pro desiderio suo accepit responsum, quod non gustaret mortem nisi prius videret Christum Domini. Gestabat eum Maria mater ejus infantem, vidit ille et agnovit. Ubi noverat quod agnovit? Intus est revelatus, qui foris est natus, vidit et agnovit. Agnovit Simeon infantem jacentem, et occiderunt Judæi juvenem miracula facientem. Cum ergo cognovisset, accepit eum in ulnas suas, hoc est, in brachia sua, et amplexus est eum, portabat a quo portabatur. Ipse enim est Christus sapientia Dei, *atingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter (Sap. viii).* Quantus ibi erat et quam magnus, et quam parvus fuerat factus. Parvus factus, parvos quærebat. Quid est parvos quærebat? Non superbos et elatos, sed humiles et mites quærebat. In præsepi dignatus est poni, ut esset piorum cibaria jumentorum. Accepit ergo eum Simeon in brachia sua, et dixit: *Nunc dimittis, Domine, servum tuum in pace (Luc. ii).* *Dimittis in pace, quia video pacem. Quare ergo dimittis in pace? Quia viderunt oculi mei salutare tuum (Ibid.).* Salutare Dei Christus Dominus. Annuntiate diem ex die, salutare ejus. Habetis ergo pueri puerum Christum, sancti senes senem Simeonem. Si autem quaeritis, ut de conjugatis aliquis vir testimonium Domini perhibeat, Zachariam considerate. Nemo ergo quæ-

rat aliud fratres mei Christiani fideles, aut virgo, aut vidua, aut conjugata, aut vir, aut continens, aut uxoratus, quidquid plus esse quisque voluerit, non inveniet quod ad Christum pertineat. Sed nunquid sicut natus est Christus, sic remansit? Crevit, ad juventutem pervenit, sed in senectutem non declinavit. Crescat ergo fides tua, robur inveniat, ad senectutem pervenisse nesciat. Sic pertinebis ad Christum Filium Dei *in principio Verbum, Verbum apud Deum, Verbum Deum, sed Verbum caro factum, ut habitaret in nobis.* Majestas ibi latebat, ubi infirmitas apparebat. Simeon in manus suas infirmitatem accepit, sed majestatem intus agnovit. Nemo contemnat Christum natum, et infantem in templo præsentatum, si vult esse renatus. Ad illum pertinuit propter nos nasci, ad nos pertineat in illo renasci, qui venit in hunc mundum peccatores salvos facere, de quo Joannes in Evangelio dicit: *Hic est Agnus Dei, hic est qui tollit peccata mundi (Joan. 1),* Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IX.
DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore, postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi, tulerunt Jesum in Hierusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini, etc. (Luc. 11).

Solemnitatem nobis hodiernæ celebritatis, etc. *Reliqua vide apud ven. Belam, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 79.*

HOMILIA X.

IN CATHEDRA SANCTI PETRI.

Institutio festivitatis hodiernæ, a senioribus nostris Cathedræ nomen accepit, ideo quod primus apostolorum Petrus hodie episcopatus cathedram suscepisse referatur. Recte ergo ecclesiæ per orbem sedis illius natalem colunt, quam apostolus pro earum salute suscepit, dicente Domino: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam (Matth. xvi).* Super hanc (inquit) petram, id est, super Dominum Salvatorem, qui fideli confessori suo participium sui nominis donavit. *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Portæ inferi tormenta et blandimenta sunt persecutorum, quæ a stabilitate fidei aliquos deterrendo, introitum æternæ mortis aperiunt. Multæ itaque sunt portæ inferi, sed harum nulla Ecclesiæ quæ supra petram fundata est, prævalet. Merito itaque cunctis Ecclesiis honorandus, qui caput Ecclesiæ, et qui firmissimæ petræ soliditatem secutus, inimicos Christi auctoritate sancti Spiritus confudit, et infatigatæ patientiæ fortitudine triumphavit, nec inferni (ut dictum est) porta adversus eum prævaluit, qui sibi portæ æternalis ingressum, regem gloriæ confessus aperuit. Ant quomodo ei non pateret porta illa vitalis, qui plenitudine sancti Spiritus repletus, in Patre Filioque Dei inscrutabile unicæ majestatis asseruit sacramentum, edocens et ostendens quæ esset in uno eodemque Filio

Dei et susceptæ carnis ratio, et naturalis privilegium deitatis? Audierat profecto Salvatorem ipsum dixisse, *Ego et Pater unum sumus (Joan. x);* et, *Qui me videt, videt et Patrem meum (Joan. xiv).* Hæc illum confessio et honorabilem terris et cælo reddidit gloriosum. Petrum itaque (ut diximus) fundamentum Ecclesiæ nominavit Dominus, et ideo digne hoc fundamentum generalis Ecclesia colit, supra quod ædificii sui celsitudo consurgit. Unde convenienter Psalmista dicit: *Exaltent eum in ecclesia plebis, et in cathedra seniorum laudent eum (Psal. cvi).* Dignum ergo est, ut fundamentum hoc in Ecclesia honoratur per quod ad cælum conscenditur. Quod natalis ergo Cathedræ hodie colitur, sacerdotale officium honoratur. Quæ etiam tanto necesse est plus habeat in Ecclesia dignitatis, quanto sacerdotale officium plus honoris. Dies ergo hæc a nobis, fratres charissimi, merito honoratur, quia dum natalem Cathedræ colimus, episcopatum etiam Petri apostoli veneramur. Tamen cum frequenter intra Quadragesimæ dies evenerit, facere eam nobis debet sanctorum dierum reverentia gratiorem. Et bene natalem Cathedræ inter ipsa jejuniorum initia nobis Deus præstitit, ut dies quæ erat prius intemperantiæ, nunc sit sobrietatis; quæ erat gulæ, sit abstinentiæ; quæ erat peccati, sit sanctitatis. Hujus autem solemnii religio sic Ecclesiis introducta est: Cum enim pertransiret apostolus disseminans verbum vitæ, et jaciens fundamentum Ecclesiæ, cum appropinquaret Antiochiæ, cœpit per Nician [Nicetam] et Aquilam tota civitas audire quia Petrus adventaret. Omnis autem populus Antiochiæ civitatis audientes Petrum advenire Antiochiam, occurrerunt ei, et pene omnes majores natu ac nobiles cineres sparserunt in capite, cilicio induti sunt, nudis pedibus pœnitentiam agentes, qui contra prædicationem ejus cum Simone Mago consensissent. Hæc et his similia prosequentes, offerunt ei vexatos languoribus et fatigatos dæmoniis, paralyticos quoque et diversa pericula patientes, et erat infinita multitudo simul languentium. Quos videns Petrus non solum pœnitentiam agere de his quæ de Deo male sensissent per Simonem, verum etiam tam integram fidem exhibere Deo, ut omnes diversas ægritudines patientes, crederent per eum posse salvari, expandit manus suas ad cælum, et cum lacrymis orationem effundens, gratiasque referens Deo, dicebat: *Benedico te, Pater prædicande, qui omne verbum et promissum Filii tui adimplere dignaris, ut agnoscat omnis creatura quia tu solus es Deus in cælo et in terra.* Hæc et his similia dicens, ascendit in eminentiorem locum, et jussit ante se poni omnium ægrotantium multitudinem, quos omnes hac voce alloquitur: *Similem vobis hominem me esse videntes, nolite putare quod a me possitis recuperare salutem, sed per eum qui de cælo descendens, ostendit sibi credentibus integram animæ et corporis medicinam; unde vestra fides testem habeat hunc omnem populum, quia ex toto corde creditis in Dominum Jesum Christum, ut sciant etiam*

semetipsos ab ipso posse salvari. Cumque omnis multitudo infirmantium una voce clamaret hunc verum Deum quem Petrus annuntiat, subito immensum lumen gratiæ Dei in medio plebis apparuit, et cœperunt paralytici currere ad pedes Petri sani, cæci recepto visu clamare, claudi restaurato gressu gratias agere, languentes recepta sanitate gaudere, nonnulli etiam solo flatu viventes, jam sine sensu et sine voce, recuperati sunt, omnes quoque lunatici et dæmoniis pleni liberati sunt. Tantam itaque Spiritus sanctus in illa die gratiæ suæ virtutem ostendit, ut omnes a minimo usque ad maximum una voce confiterentur Deum. Et intra septem dies plusquam x millia hominum credentes Deo, baptizati sunt, et sanctificatione consecrati, ita ut omni aviditatis desiderio Theophilus, qui erat cunctis potentibus in civitate sublimior, domus suæ ingentem basilicam ecclesiæ nomine consecraret. In qua basilica Petro apostolo ab omni populo constituta est cathedra, et omnis multitudo quotidie ad audiendum verbum illuc conveniens, credebat sanæ doctrinæ, quæ omnium est efficacia sanitarum. Tunc accedens Faustinus, procidit ad pedes Petri, dicens: Semina verbi tui quæ ager mentis meæ accepit, jam nata sunt, atque ad secundam maturitatem provecta: reponere me in horreo Dominico, faciens me mensæ divinæ participem. Tunc Petrus cum omni alacritate apprehendens manum ejus, tradidit eum Clementi et fratribus suis, dicens: Sicut patri filios restituit Deus, ita te Patrem filii restituunt Deo. Indixit autem jejunium omni plebi, et veniente die Dominica baptizavit eum, atque in medio populi ex conversione ejus sumens materiam, omnes causas ejus exposuit, ita ut omnis civitas quasi angelum aspiceret, et non minorem ei gratiam quam apostolo exhiberet. Postera autem die Petrus populum convenire jubet, et uno ex his qui cum sequebantur ordinato episcopo, aliis etiam presbyteris, baptizatis quoque plurimis, et omnibus qui erant vexati dæmonibus vel languoribus, sanitati redditis, demoratus est ibi aliud triduum, cunctisque rite compositis, et Ecclesiam Christi constituens, et valedicens eis, Laodiceam proficiscitur multum desiderabilis. Post hæc autem Petrus Romam veniens, multas turbas populorum ad fidem Domini nostri Jesu Christi sua prædicatione convertit, cui est gloria et honor in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XI.

IN EODEM FESTO.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, et interrogabat discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? etc. (Matth. xvi).

Lectio sancti Evangelii, quam modo, fratres, audistis, tanto intentius cogitanda ac sine oblivione est jugiter retinenda, quanto constat quia magnam nobis fidei perfectionem commendat, magnum ejusdem perfectæ fidei contra omnia tentamenta robur æque demonstrat. Si enim scire volumus quomodo in Christam credi oporteat, quid lucidius eo quod ait

A ad eum Petrus, *Tu es Christus Filius Dei vivi?* Rursus si audire delectat quantum hæc fides valeat, quid apertius eo quod ait Dominus de Ecclesia, quæ super eum ædificanda erat, *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam?* Sed hæc suis in locis plenius exponuntur. Nunc autem revertentes ad explanandam in ordine lectionem Dominicam, primo videamus de loco in quo habita memoratur. *Venit (inquit) Jesus in partes Cæsareæ Philippi.* Philippus, ut Lucas testatur, erat tetrarcha Ituræ et Trachonitidis regionis. Hic ergo statuens civitatem in loco ubi Jordanis ad radices oritur Libani montis, et est terminus Judææ contra septentrionem, appellavit eam Cæsaream Philippi, in memoriam videlicet sui nominis pariterque honorem Tiberii Cæsaris sub quo ipse regnabat. In cujus partes veniens Jesus, interrogabat discipulos suos, dicens: *Quem dicunt homines esse Filium hominis?* Non autem quasi nesciens sententiam de se vel discipulorum vel extraneorum inquit: sed ideo discipulos quid de se sentiant interrogat, ut confessionem rectæ fidei illorum digna mercede remuneret. Nam sicut interrogatis generaliter omnibus, Petrus respondit unus pro omnibus, ita quod Petro Dominus respondit, in Petro omnibus respondit. Ideo quod alii de se sentiant inquit, ut, expositis primo sententiis errantium, discipuli probarentur veritatem suæ confessionis, non de opinione vulgata, sed de ipso percepisse Dominicæ revelationis arcano. *Quem, inquit, dicunt homines esse Filium hominis?* Pulchre homines appellat eos qui de filio hominis tantum loqui noverant, quia divinitatis ejus arcana nesciebant. Nam qui divinitatis ejus mysteria capere norunt, merito supra homines esse dicuntur, Apostolo attestante, qui ait: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se (I Cor. ii).* Qui cum hæc de hominibus, hoc est, humana solum sapientibus corde, aure et oculo, præmitteret, mox de se ac de sui similibus, quæ generalem humanitatis sententiam transcenderent, adjecit: *Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum (Ibid.).* Cui simile est quod hic Dominus cum interrogasset discipulos, quem eum dicerent homines esse, et illi diversas diversorum opiniones prompsissent, dicit illis: *Vos autem quem me esse dicitis?* Quasi ab hominum generalitate illos sequestrans, deos ac Dei filios per adoptionem factos insinuans, juxta illud Psalmistæ: *Ego dixi, Dii estis, et filii Excelsi omnes (Psal. lxxxii).* Respondens Simon Petrus, dixit: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Deum vivum appellat, ad distinctionem falsorum deorum, quos vario delusa errore gentilitas, vel de mortuis sibi hominibus instituit, vel majore dementia de insensibili materia quos adoraret, creavit: de qualibus canitur in Psalmis: *Simulacra gentium, argentum et aurum, opera manuum hominum. Os habent, et non loquentur, etc. (Psal. cxiii).* Notet autem dilectio vestra quam miranda distinctione sit factum, ut cum de utraque ejusdem Domini et Salvatoris nostri

natura, ab ipso Domino et a fideli ejus discipulo esset preferenda sententia, Dominus ipse humilitatem assumptæ humanitatis profiteatur, discipulus excellentiam divinæ æternitatis ostendet. Dominus de se quod minus est, discipulus de Domino intimat quod majus est. Dominus de se quod factus est propter nos, discipulus declarat de Domino quia ipse est qui fecit nos. Sic et in Evangelio Dominus multo crebrius se Filium hominis quam filium Dei appellare consuevit, ut nos admoneat ejus dispensationis quam pro nobis suscepit. Sed nos necesse est tanto humiliter divinitatis ejus alta venerari, quanto illum meminimus pro nostra exaltatione ad humanitatis infima descendisse. Si enim inter sacramenta incarnationis ejus, quibus redempti sumus, potentiam divinitatis qua creati sumus pia semper mente recolimus, fit ut ipsi quoque cum Petro supernæ beatitudinis mercede donemur. Nam confitente illo Christum Filium Dei vivi, videamus quid sequitur. Respondens autem Jesus, dixit: *Beatus es, Simon Bar Jona*. Constat ergo quia post veram Christi confessionem, vera beatitudinis præmia restant. Sed intueamur intenti quale quantumve sit nomen illud quo perfectum sui nominis confessorem glorificat, ut hujus etiam nos, veraciter eum confitendo, mereamur esse consortes. *Beatus, inquit, es Simon Bar Jona*. Bar Jona Syriace, Latine dicitur filius columbæ. Filius autem columbæ recte vocatur apostolus Petrus, quia videlicet columba multum simplex est animal, et ipse prudenti ac pia simplicitate Dominum sequebatur, memor illius præcepti quod cum suis condiscipulis ab eodem magistro simplicitatis ac veritatis accepit: *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ* (Matth. x). Vel certe quia Spiritus sanctus super Dominum in columbæ specie descendit, recte filius columbæ nuncupatur, qui spirituali gratia plenus existisse monstratur. Et justa laude dilectorem confessoremque suum Dominus remunerat, cum eum sancti Spiritus filium esse testatur, a quo ipse Filius Dei vivi asseveratur: quamvis hoc ipsum multum dissimiliter fieri nullus fidelium dubitat. Jesus enim Christus, Filius Dei per naturam: Petrus, sicut et cæteri electi, filius est sancti Spiritus per gratiam. Christus Filius Dei vivi, quia de ipso natus est. Petrus filius Spiritus sancti, quia de ipso renatus est. Christus Filius Dei ante tempora, ipse est enim Dei virtus, et Dei sapientia, quæ dicit: *Dominus possedit me ab initio viarum suarum antequam quidquam faceret a principio* (Prov. viii). Petrus filius Spiritus sancti ex eo tempore quo, ab ipso illuminatus, gratiam divinæ cognitionis accepit. Et quia una voluntas, eadem est operatio sanctæ Trinitatis, recte cum dixisset: *Beatus es, Simon Bar Jona*, id est, filius gratiæ spiritualis, protinus adjunxit: *Quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est*. Pater quippe filio columbæ revelavit, quia una est gratia Patris et Spiritus sancti, eadem quoque et Filii, quod facilis sacræ Scripturæ probabitur exemplis. Dicit

namque de Patre Apostolus: *Misit Deus Spiritum Filii sui in corda nostra* (Gal. iv). Dicit ipse Filius de Spiritu sancto: *Cum autem venerit Paracletus quem ego mittam vobis a Patre* (Joan. xv). Dicit de Spiritu sancto Apostolus: *Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult* (I Cor. xii). Pater ergo misit spiritum, Spiritus ipse ubi vult spirat (Joan. iii), quia profecto, ut diximus, una est voluntas et operatio Patris et Filii et Spiritus sancti: et propterea convenienter dicitur quia Pater, qui in cælis est, revelaverit filio columbæ mysterium fidei, quod ei caro et sanguis revelare nequibat. Caro autem et sanguis recte intelliguntur homines sapientia carnis inflati, columbinæ simplicitatis nescii, ideoque a sapientia Spiritus omnimodis aversi: de quibus supra dictum est quia Christum non intelligentes, alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex prophetis esse dicerent. De qualibus dicit Apostolus: *Carnalis autem homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei* (I Cor. ii). Sequitur: *Et ego dico tibi quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Petrus, qui Simon antea dicebatur, ob fortitudinem fidei, et confessionis suæ constantiam, a Domino Petri nomen accepit, quia videlicet illi firma ac tenaci mente adhæsit, de qua scriptum est: *Petra autem erat Christus* (I Cor. x). *Et super hanc petram, id est, Dominum Salvatorem, qui fideli suo cognitori, amatori, confessori participium sui nominis donavit, ut videlicet a petra Petrus vocaretur, supra quam ædificatur Ecclesia, quia non nisi per fidem et dilectionem Christi, per susceptionem sacramentorum Christi, ad sortem electorum et æternam pertingitur vitam, Apostolo attestante, qui ait: Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus* (I Cor. iii). *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Portæ inferi doctrinæ sunt nequam, quæ seducendo imprudentes, ad inferos trahunt. Portæ quoque inferi et tormenta et blandimenta sunt persecutorum quæ infirmos quosque deterrendo vel emolliendo a stabilitate fidei, introitum eis æternæ mortis aperiunt. Sed et prava infidelium opera, ineptaque colloquia, portæ utique sunt inferi, in quantum suis vel fautoribus vel sequacibus iter perditionis ostendunt. Nam et fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa* (Jacob. ii). *Et corrumpunt bonos mores colloquia mala* (I Cor. xv). Multæ itaque sunt portæ inferi, sed harum nulla Ecclesiæ, quæ supra petram fundata est, prævalet, quia qui fidem Christi intimo cordis amore perceperit, omne quidquid exterius periculi tentantis ingruerit, facillime contemnit. At quicumque credentium fidem vel opere vel negatione depravatus perdiderit, non hic super petram Domino cooperante domum suæ professionis ædificasse, sed, juxta alterius loci parabolam, super arenam sine fundamento posuisse credendus est (Matth. vii). hoc est non simplici ac vera intentione Christum sequi, sed terrenam quamlibet fragilemque ob cau-

sam habitum prætendisse Christiani. Sequitur: *Et tibi dabo claves regni cælorum.* Qui regem cælorum majori præ cæteris devotione confessus est, merito præ cæteris ipse collatis clavibus regni cælestis donatus est, ut constaret omnibus quia absque ea confessione et fide regnum cælorum nullus posset intrare. Claves autem regni cælorum, ipsam discernendi scientiam potentiamque nominat, qua dignos recipere in regnum, indignos secludere deberet a regno. Unde manifeste subjungit: *Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis.* Quæ solvendi atque ligandi potestas, quamvis soli Petro videatur a Domino data, absque ulla tamen dubietate noscendum est quia et cæteris apostolis datur, ipso teste qui post resurrectionem passionisque triumphum apparens eis, insufflavit et dixit eis: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt* (Joan. xx). Nec non etiam nunc in episcopis ac presbyteris omni Ecclesiæ idem officium committitur, ut videlicet, agnitis peccantium causis, quoscunque humiles ac vere poenitentes aspexerit, hos jam timore perpetuæ mortis absolvat. Quos vero in peccatis quæ egerint persistere cognoverit, illos perennibus suppliciis obligandos insinuet. Unde alias Dominus de correpto semel et iterum, et tertio, sed non poenitente fratre, præcipit, dicens: *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus* (Matth. xviii). Et ne levè quisquam putaret Ecclesiæ judicio condemnari, mox terribiliter adjunxit: *Amen dico vobis, quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo: et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo.* Omni ergo electorum Ecclesiæ, juxta modum culparum vel poenitentiarum, ligandi ac solvendi datur auctoritas. Sed ideo beatus Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero est amore secutus, specialiter claves regni cælorum et principatum judicariæ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant quia quicumque ab unitate fidei vel societatis illius quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum solvi, nec januam possunt regni cælestis ingredi. Unde nos necesse est tota intentione, fratres charissimi, et fidei quam docuit sacramenta discere, et congruentia fidei operâ demonstrare. Necesse est omni vigilantia multiples subtilesque portarum inferi cavere insidias, quatenus, juxta Psalmistæ vocem, de his adjuvante Domino eripi, atque ad annuntianas ejus laudes, portas illiæ Sion, hoc est gaudia supernæ civitatis, mereamur intrare. Nec sufficere nobis ad salutem arbitremur si turbis negligentium vel quorumlibet indoctorum fide vel actibus adæquemur, quibus in litteris sacris unica est credendi pariter et vivendi regula præscripta, sed quotiescunque nobis errantium ingeruntur exempla, nos confestim avertentes oculos mentis nostræ ne videant vanitatem, magis quid Veritas ipsa decernit, sedulo corde scrutemur, sequentes exemplum beati Petri,

A qui, spretis errantium sectis, veræ fidei arcanum quod cognoverat indubia oris confessione protulit, inseparabilis cordis cura servavit. Nam de fiducia confessionis hoc loco cognovimus, de virtute autem unicæ in Christum dilectionis ipse alibi testatur: qui, cum discederent ab eo quidam discipulorum ejus, diceretque ille ad duodecim: *Nunquid et vos vultis abire?* respondit ei Petrus, dicens: *Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes, et nos cognovimus et credimus quia tu es Christus Filius Dei vivi* (Joan. vi). Hujus ergo, fratres mei, pro modulo nostro exemplum si imitari satagimus, et nos eum illo beati et appellari et esse valebimus, nobis quoque Simonis, hoc est, obedientis Christo nomen congruet: nos propter simplicitatem fidei non fictæ, acceptamque a Domino gratiam virtutum, filii columbæ vocabimur, congaudensque ipse spiritualibus animæ nostræ profectibus, dicet: *Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra es! oculi tui columbarum* (Cant. iv). Sicque fit ut nobis supra petram fidei aurum, argentum, lapides pretiosos, hoc est, perfecta virtutum opera constructentibus, nil tribulationum ignis detrimenti afferat, nulli tentationum turbines prævaleant, quin potius adversitatibus probati, accipiamus coronam vitæ, quam ipse nobis ante promisit, qui vivit et regnat Deus cum Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

HOMILIA XII.

IN ANNUNTIATIONE BEATÆ MARIE, VEL POTIUS IN ADVENTU DOMINI.

C Vos, inquam, convenio, o Judæi, qui usque in hodiernum diem negastis Filium Dei. Nonne vox vestra est illa quando eum vidistis miracula facientem, atque tentantes dicebatis: *Quousque animas nostras suspendis? Si tu es Christus, dic nobis palam* (Joan. x). Ille autem vos ad considerationem miraculorum mittebat, dicens: *Opera quæ ego facio, ipsa testimonium perhibent de me, ut Christo testimonium dicerent non verba, sed facta.* Vos autem non agnoscentes Salvatorem, qui operabatur salutem in medio terræ vestræ, adjicientes in malo, aistis: *Tu de teipso testimonium dicis, testimonium tuum non est verum* (Joan. viii). Sed ad hæc ille quid vobis responderit, advertere nolulistis. Nonne scriptum est in lege vestra, *quod duorum hominum testimonium verum sit?* (Ibid.) **D** Prævaricatores legis, intendite legem. Testimonium quæritis de Christo? In lege vestra scriptum est, *quod duorum hominum testimonium verum sit?* (Deut. xvii.) Procedant ex lege non tantum duo, sed etiam plures testes Christi, et convincant auditores legis, nec factores. Dic, Isaia, testimonium Christo. *Ecce virgo, inquit, in utero concipiet, et pariet Filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod interpretatur Nobiscum Deus* (Isa. vii). Accedat et alius testis. Dic et tu, Jeremia, testimonium Christo. *Hic est, inquit, Deus noster, et non æstimabitur alius absque illo, qui invenit omnem viam scientiæ, et dedit eam Jacob puero suo, et Israel dilecto suo. Post hæc visus est in terris, et cum hominibus conversatus est* (Baruch. iii).

Ecce duo testes idonei ex lege vestra, ex quorum testimonio non sunt compuncta corda vestra. Sed alii atque alii ex lege Christi testes introducantur, ut frontes durissimæ inimicorum conterantur. Veniat et ille Daniel sanctus, juvenis quidem ætate, senior vero scientia ac mansuetudine, convincat omnes falsos testes; sicut convicit seniores impudicos, ita suo testimonio Christi conterat inimicos. Dic, sancte Daniel, dic de Christo quod nosti. *Cum venerit, inquit, Sanctus sanctorum, cessabit unctio (Dan. ix).* Quare illo præsentem cui insultantes dicebatis, *Tu de te testimonium dicis, testimonium tuum non est verum, cessavit unctio vestra, nisi quia ipse est qui venerat Sanctus sanctorum?* Si, ut vos dicitis, nondum venit, sed expectatur ut veniat Sanctus sanctorum, demonstrate unctionem. Si autem (quod verum est) cessavit unctio vestra, agnoscite venisse Sanctum sanctorum. Ipse est enim et lapis ille abscissus de monte sine manibus conscindentium, id est, Christus natus de virgine sine manibus complectentium, qui tantum crevit ut mons magnus fieret, et imple-ret universam faciem terræ. De quo monte dicit Pro-pheta: *Venite, ascendamus in montem Domini (Isai. ii).* Et de quo dicit David: *Mons Dei mons uberrimus, ut quid suspicamini montes incaseatos, montem in quo placuit Deo habitare in ipso? (Psal. lxxvii.)* Cum enim ipse Dominus Christus discipulos suos inter-rogaret quem dicerent homines esse Filium hominis, responderunt, alii Eliam, alii Jeremiam, aut unum ex prophetis. Et ille: *Ut quid suspicamini montes in-caseatos, montem in quo placuit Deo habitare in eo?* Hunc cognovit Petrus, dicens: *Tu es Christus Filius Dei vivi (Matth. xvi).* Agnovit montem et ascendit in montem, testimonium dixit Veritati, et dilectus est a Veritate. Supra petram fundatus est Petrus, ut mortem susciperet, illum amando quem ter nega-verat timendo. Dic et tu, Moyses, legislator, dux populi Israel, testimonium Christo. *Prophetam vobis suscitabit Dominus de fratribus vestris. Omnis anima quæ non aud erit prophetam illum, exterminabitur de populo suo (Deut. xviii).* Prophetam autem dictum Christum, ipsum audi in Evangelio. *Non est, inquit, propheta sine honore, nisi in patria sua (Marc. vi).* Accedat autem David sanctus, testis fidelis, ex cujus semine processit ipse cui lex et prophetæ testimo-nium dicunt, dicat et ipse de Christo. *Adorabunt, inquit, eum omnes reges terræ, omnes gentes servient illi (Psal. lxxxi).* Cui servient? Dic, cui servient? Vis audire cui servient? *Dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos sca-bellum pedum tuorum (Psal. cix).* Expressius atque nominatim: *Quare, inquit, tumultuatæ sunt gentes, et populi indituti sunt inania? Astiterunt reges terræ, et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum ejus (Psal. ii).* Accedat et alius testis. Dic et Habacuc propheta testimonium Christo. *Domine, inquit, audivi auditum tuum, et timui: con-sideravi opera tua, et expavi (Habac. iii).* Quæ opera Dei iste miratus expavit? Nunquid fabricam mundi

A iste miratus expavit? Absit. Sed audi quid expavit. In medio, inquit, duum animalium cognosceris. Ope-ra tua, Deus, verbum caro factum est. In medio duum animalium cognosceris, qui quousque descen-disti; expavescere me fecisti, quia Verbum per quod facta sunt omnia, in præsepio jacuisti. *Agnovit bos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui (Isai. i).* In medio duum animalium cognosceris. Quid est, in medio duum animalium cognosceris, nisi aut in medio duorum Testamentorum, aut in medio duorum latronum, aut in medio Moysi et Eliæ, cum eo in monte sermocinantium? *Ambulavit, inquit, Ver-bum, et exivit in campis. Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. i).* Hoc et Jeremias ait: *Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conver-satus est (Baruch. iii).* Ecce quemadmodum sibi con-veniunt testes veritatis, ecce quemadmodum convin-cunt filios falsitatis. Sufficiunt vobis ista. o Judæi, an adhuc ad vestram confusionem ex lege et ex gente vestra alios introducemus testes, ut illi testi-monium perhibeant cui perditam mente insultantes dicebatis: *Tu testimonium de teipso perhibes, testi-monium tuum non est verum (Joan. viii).* Quod si velim ex lege et prophetis omnia quæ de Christo dicta sunt colligere, facilius me tempus quam copia deserit. Verumtamen senem illum ex gente vestra natum, sed in errore vestro non relictum, Simeonem sanctum introducā, qui meruit teneri decrepitis in hac luce quousque videret veram lucem, quem quidem jam ætas compellebat ire, sed expectabat suscipere quem sciebat venire, cum iste senex ad-monitus esset a Spiritu sancto, quod non ante more-retur quam videret Christum Dei natum. Quem co-gnoscens perrexit in templum. Ubi vero eum portari matris manibus vidit, et divinam infantiam pia se-nectus agnovit, tulit infantem in manibus suis. Ille quidem Christum ferebat, sed Christus senem re-gebat. Regebat qui portabatur, ne ille ante promi-sum a corpore solveretur. Quid tamen dixerit, quem tamen confessus fuerit, advertite inimici, non Chri-sti, sed vestri. *Benedicens Deum exclamavit senex iste, et dixit: Nunc dimittis, Domine, servum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum (Luc. ii).* Illi etiam parentes Joannis Zacharias et Elizabeth juvenes steriles, in senectute fecundi, dicant etiam ipsi testimonium de Christo, dicant de Christo quid sentiant, et testem idoneum Christo nutriant. Aiunt enim suo parvulo nato: *Tu puer, propheta Altissimi vocaberis, præibis enim ante faciem Domini parare viam ejus (Luc. i).* Ipsique matri et virgini Elizabeth ait: *Unde mihi hoc, ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo (Ibid.).* Intelligens enim Joannes matrem Domini sui venisse ad suam matrem, inter ipsas angustias uteri adhuc positus, motu salutavit quem voce non poterat. Qui postea ipse Joannes præcursor et amicus et humilis et fidelissimus servus, testis idoneus factus, tanto major in natis mulierum, quanto æstimabatur esse

quod non erat. Christum enim eum Judæi esse credebant, sed ille se non esse clamabat, dicens: Quem me esse suspicamini, non sum ego, sed ecce venit post me, *cujus pedibus non sum dignus solvere corrigiam calceamenti ejus* (Luc. III). O fidelis testis et amice veri sponsi, quanto te humiliasses, si ad corrigiam calceamenti ejus solvendam dignum te esse dixisses. Sed dum hoc te non dicis dignum, Judæis falsis testibus contradicis. Et hæc ante dicta sunt quam Christum videres, qui cum ad te venit excelsus, humilis implendæ dispensationis suæ gratia, ut a te baptizaretur, qui nullum habebat omnino peccatum, quid responderis, quem cognoveris, quale testimonium protuleris, audiant inimici qui audire nolunt. *Ecce, inquit, Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (Joan. I). Et adjecit, *Tu ad me venis baptizari? Ego a te debeo baptizari* (Matth. III). Agnovit servus Dominum, agnovit vinculis originalis peccati obligatus, ab omni nexu peccati liberum, agnovit præco judicem, agnovit creatura Creatorem, agnovit paronymus sponsum. Nam et hæc vox Joannis est: *Qui habet sponsam, sponsus est. Amicus autem sponsi stat, et audit eum, et gaudio gaudet propter vocem sponsi* (Joan. III). Sufficiunt vobis ista, o Judæi, sufficiunt vobis tanti testes et testimonia ex lege vestra, ex gente vestra, an adhuc impudentia nimia audebitis dicere quod alterius gentis vel nationis homines Christo debent testimonium perhibere? Sed si hoc dicitis, respondet quidem ille vobis, *Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel* (Matth. xv). Sed sicut vos in Actibus apostolorum increpat Paulus, *Vobis, inquit, primum oportuerat annuntiare Verbum Dei, sed quia expulistis illud, nec vos dignos vitæ æternæ judicatis, ecce, inquit, convertimus nos ad gentes* (Act. XIII). Demonstramus etiam nos ex gentibus testimonium Christo fuisse prolatum, quoniam Veritas non tacuit, clamando etiam per linguas inimicorum suorum. Nonne quando ille poeta facundissimus, inter sua carmina (*Virgil. egloga IV*),

Jam nova progenies cælo dimittitur alto,
dicebat, Christo testimonium perhibebat? In dubium hoc veniat, nisi alios ex gentibus idoneos testes pluraque dicentes in medium introducā. Illum regem qui vestram superbiam captivando perdomuit, Nabuchodonosor regem scilicet Babylonis non prætermittam. Dic, Nabuchodonosor, quid in fornace, quo tres viros justos injuste immiseras, dic quid tibi fuerit revelatum. *Nonne, inquit, tres pueros misimus in fornacem ligatos? Et aiunt ei, Vere, rex. Ecce, inquit, ego video quatuor viros solutos deambulantes in medio ignis, et corruptio nulla est in eis, et aspectus quarti similis est Filio Dei* (Dan. III). O alienigena, unde tibi hoc? Quis tibi annuntiavit Filium Dei? Quæ lex, quis propheta annuntiavit tibi Filium Dei? Nondum quidem mundo nascitur, et similitudo nascentis a te cognoscitur. Unde tibi hoc? Quis tibi istud annuntiavit, nisi quia sic te ignis divinus intus

A illuminavit, ut cum illic apud te captivi tenerentur inimici Judæi, sic diceres testimonium Filio Dei? Sed quia *in ore duorum vel trium testium stat omne verbum*, sicut ipse Dominus vestram contumaciam confutans, *in lege, inquit, vestra scriptum est quod duorum hominum testimonium verum sit* (Joan. VIII), et jam ex gentibus tertius testis introducatur, ut ei testimonium veritatis ex omni parte roboretur.

Quid Sibylla vaticinando etiam de Christo clamaverit, in medium proferamus, ut ex uno lapide utrorumque frontes percutiantur, Judæorum scilicet atque paganorum, atque suo gladio, sicut Goliath, Christi omnes percutiantur inimici. Audite quid dixerit

Judicii signum, tellus sudore madescet.

E cælo rex adveniet per sæcla futurus,

Scilicet in carne præsens ut judicet orbem.

Unde Deum cernent incredulus atque fidelis

Celsum cum sanctis, ævi jam termino in ipso.

Sic animæ cum carne aderunt quas judicat ipse.

Cum jacet incultus densis in vepribus orbis,

Rejicient simulacra viri, cunctam quoque gazam

Exuret terras ignis pontumque polumque

Inquirens, tetri portas effringet Averni.

Sanctorum sed enim cunctæ lux libera carni

Tradetur, fontes æternaque flamma cremabit.

Occultos actus retegens, tunc quisque loquetur

Secreta, atque Deus reserabit pectora luci.

Tunc erit et luctus, stridebunt dentibus omnes.

Eripitur solis jubar, et chorus interit astris.

Volvetur cælum, lunaris splendor obibit.

C Dejiciet colles, valles extollet ab imo.

Non erit in rebus hominum sublime vel altum.

Jam æquantur campis montes, et cæcula ponti

Omnia cessabunt, tellus confracta peribit.

Sic pariter fontes torrentur, fluminaque igni.

Et tuba tunc sonitum tristem demittet ab alto

Orbe, gemens facinus miserum variosque labores.

Tartareumque chaos monstrabit terra dehiscens.

Et coram hic Domino rege sistentur ad unum.

Decidet e cælo ignisque et sulphuris annis.

Hæc de Christi nativitate, passione et resurrectione, atque secundo ejus adventu ita dicta sunt, ut si quis in Græco capita horum versuum discernere voluerit, inveniat *Ἰησοῦς Χριστὸς Ὑιὸς Θεοῦ Σωτὴρ*, id est Jesus Christus Filius Dei Salvator. Quod et in **D** Latinum translatis eisdem versibus apparet, præterquam quod Græcarum litterarum proprietas non adeo potuit observari.

Alios versus Sibyllinos Christi passionem apertius demonstrantes, intentissime audiamus:

In manus iniquas et infidelium postea veniet.

Dabunt Deo alapas manibus incestis.

Et oribus immundis expuent salivas venenosas.

Dabit autem in verbera omnino innocens dorsum.

Et colaphos accipiens tacebit, ne quis agnoscat

Quod verbum, et unde venit, ut mortuis loquatur.

Et coronam portabit spineam,

In cibum autem fel, et in sitim acetum dederunt.

Inhospitalitatis hæc monstrabant mensam.

Ipsa enim stulta, Deum tuum non cognovisti
 Ludentem mortalibus mentibus, sed et spinis
 Coronasti corona, horridumque fel miscuisti.
 Templi vero velum scindetur, et die
 Media nox tenebrosa nimis tribus horis.
 Et mortis fatum finiet trium dierum somno suscepto,
 Et tunc a mortuis regressus, in lucem venit.
 Primus resurrectionis initium provocatus ostendit.
 Credo jam vos, o inimici Judæi, tantis testibus
 ita obrutos confutatosque esse ipsa veritate, ut ni-
 hil ultra repugnare, nihil quærere debeatis. Tu
 autem.

HOMILIA XIII.

IN ANNUNTIATIONE BEATÆ MARIE.

(Ex Opp. sancti Augustini.)

Adest nobis, dilectissimi, optatus dies, etc. **Reli-**
 qua vide apud sanctum Augustinum, Operum ejus
 tomo V, Patrologiæ XXXIX, col. 2104.

HOMILIA XIV.

ITEM DE EODEM FESTO.

(Ex beati Ambrosii in Evangelium secundum Lucam
 expositione, lib. II.)

In illo tempore missus est angelus Gabriel a Deo in
 civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem
 desponsatam viro cui nomen erat Joseph, de domo
 David, et nomen virginis Maria, etc. (Luc. I.)

Latent quidem divina mysteria, etc. Reliqua vide
 apud sanctum Ambrosium, Operum ejus tomo II,
 Patrologiæ XV, col. 1551.

HOMILIA XV.

IN FESTO PHILIPPI ET JACOBI.

(Ex beati Augustini in Joannis Evangelium Tractatu,
 tract. 67 - 68, passim.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Non
 turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, et in me cre-
 dite. In domo Patris mei mansiones multæ sunt, etc.
 (Joan. XIV.)

Erigenda est nobis, fratres, ad Deum major in-
 tentio, etc. Reliqua vide Operum sancti Augustini
 tomo III, Patrologiæ XXXV, col. 1812.

HOMILIA XVI.

IN FESTO INVENTIONIS SANCTÆ CRUCIS.

(Ex eodem, ibid. tract. 11, num. 5.)

In illo tempore erat homo ex Pharisæis, Nicodemus
 nomine, princeps Judæorum. Hic venit ad Jesum no-
 cte, et dicit ei: Rabbi, scimus quia a Deo venisti ma-
 gister, etc. (Joan. III.)

Nicodemus ex his erat, qui crediderant in nomine
 Jesu, videntes signa et prodigia quæ faciebat, etc.
 Reliqua vide tomo ut supra, col. 1476.

HOMILIA XVII.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Joannis Chrysostomi, inter spuria.)

In illo tempore accesserunt ad Jesum Pharisæi ten-
 tantes eum et dicentes: Si licet homini dimittere ux-
 orem suam quacunque ex causa? etc. (Matth. XIX.)

Justus Dominus omnium, qui sic diligit alios ut
 alios non contemnat. Nam sicut, etc. Reliqua vide
 apud sanctum Chrysostomum, Operum ejus in editione
 nostra tomo VI, col. 799, lin. 21.

A

HOMILIA XVIII.

DE SANCTIS INFRA PASCHA ET PENTECOSTEN.

(Ex beati Augustini in Joannis Evangelium Tracta-
 tu, tract. 80 - 81.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Ego sum
 vitis vera, et Pater meus agricola est. Omnem palmi-
 tem in me non ferentem fructum, tollet eum, etc.
 (Joan. XV.)

Iste locus evangelicus, fratres, etc. Reliqua vide
 apud sanctum Augustinum, Operum ejus tomo III,
 Patrologiæ XXXV, col. 1839.

HOMILIA XIX.

IN VIGILIA BEATI JOANNIS BAPTISTÆ.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

Fuit in diebus Herodis regis Judææ sacerdos qui-
 dam nomine Zacharias, de vice Abia, et uxor illi de
 Filiabus Aaron, et nomen ejus Elizabeth, etc. (Luc. I.)

Venturus in carne Dominus et Redemptor noster,
 etc. Reliqua vide apud ven. Bedam, Operum ejus
 tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 202.

HOMILIA XX.

IN NATIVITATE SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

(Ex Opp. sancti Augustini.)

Diei hodiernæ solemnitas solemnem desiderat tan-
 ta expectatione sermonem, etc. Reliqua vide apud
 sanctum Augustinum, Operum ejus tomo V, Patrolo-
 giæ XXXVIII, col. 1519.

HOMILIA XXI.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Maximi episcopi.)

Solemnitatem nobis diversorum martyrum, etc.
 Reliqua vide inter Opera beati Maximi, Patrolo-
 gico tomo LVII, col. 385.

HOMILIA XXII.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore Elizabeth impletum est tempus pa-
 riendi, et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati
 ejus, quia magnificavit Dominus misericordiam suam
 cum illa, et congratulabantur ei, etc. (Luc. I.)

Præcursoris Domini nativitas, etc. Reliqua vid
 apud ven. Bedam, Operum ejus tomo V, Patrologi-
 cæ XCIV, col. 210.

HOMILIA XXIII.

IN VIGILIA APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

(Ex eodem.)

In illo tempore dixit Jesus Petro: Simon Joanni
 diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu sc
 quia amo te, etc. (Joan. ult.)

Virtutem nobis perfectæ dilectionis, etc. Reliq
 vide tomo ut supra, col. 214.

HOMILIA XXIV.

IN DIE APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

(Ex Opp. beati Leonis papæ.)

Omnium quidem solemnitatum sanctarum, dilec-
 tissimi, etc. Reliqua vide apud sanctum Leonem,
 Operum ejus tomo I, Patrologiæ LIV, col. 422.

C

D

HOMILIA XXV.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Maximi episcopi.)

Beatissimorum apostolorum Petri et Pauli, etc.
*Reliqua vide inter Opera beati Maximi, Patrologiæ
 tomo LVII, col. 397.*

HOMILIA XXVI.

IN EODEM FESTO.

(Ex Herico Antissiodorensi monacho.)

In illo tempore venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, et interrogabat discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? etc. (Matth. xvi).

Herodes major, sub quo Dominus natus est, quatuor traditur filios habuisse, Philippum videlicet qui hic commemoratur, quique, ut Lucas narrat (Cap. iii), fuit tetrarcha Ituræ et Trachonitidis regionis. Archelaum quoque et Lysaniam, sed et Herodem sub quo passus est Dominus. Philippus ergo iste princeps, ut præmonstratum est, quartæ partis regni Judæorum, in honorem Tiberii Cæsaris civitatem statuit ad radices Libani montis, ubi Jordanis in duobus fontibus exoritur, quam Cæsaream Philippi in memoriam sui nominis, pariterque in honorem Tiberii Cæsaris appellari constituit, quæ postea, pristino suo amisso vocabulo, Paneas dicta est: in qua etiam civitate tradunt antiqui regibus quondam tributa consuevisse persolvi. Hoc autem fecit favore hujus Cæsaris ad imitationem sui patris Herodis, quæ ex nomine Cæsaris civitatem Cæsaream nuncupavit, quæ antea Turris Stratonis vocabatur, qui etiam trans Jordanem Hiadem urbem in monumentum filiae ipsius Cæsaris condidisse in historiis invenitur. Veniens ergo Dominus in partes Cæsareæ Philippi, discipulos, cujus apud homines opinionis haberetur, inquirebat. Et pulchre satis hoc quam maxime his in partibus agere voluit, ut ubi quondam rex terrenus censum tributarium exigere solitus erat a sibi subditis, ibi veniens rex cœlestis reciperet censum fidei a discipulis suis. Ubi sanctæ Ecclesiæ rectoribus exempli normam præsignavit, qui vicem Christi in administrandis gerunt negotiis, quo ipsi quoque ab his quos fidei et conversationis merito probatos familiaris cæteris colunt, cujus famæ apud subjectos sint percontentur. Et si quidem dignos se laudibus famæ esse deprehenderit, Dei totum gratiæ deputent; et tales esse quales fama vulgavit insudent. Si vero secus quam decet ferri de se testimonium senserint, sic illud in seipsis corrigere, tamque pie et juxta quod sacer præcellentiæ oratio postulat, vivere studeant, ut tantus in eis sanctitatis splendor eluceat, qui omnem maliloqui oris nebulam tergat, famamque de se mentiri prohibeat. Ait enim: *Quem dicunt homines esse Filium hominis?* Non hoc quasi insciens percontatur, tanquam ignorare potuerit quid de se homines sentirent, sed ut confessionem rectæ fidei illorum digna mercede remuneraret, et populum, traditionibus falsis scribarum et Phariseorum corruptum, ab errore liberaret. Scribæ namque et Pharisei, qui in populo Judæorum

A honore ac sapientia eminebant, videntes se a populo deseri, et Dominum Jesum Christum sequi propter vitæ sanctitatem ac prædicationem salutiferam, atque miraculorum signa quæ ab eo assidue fieri cernebant, zelo ducti invidabant ei. Et licet lege et prophetis præ cæteris edocti, Christum illum esse scirent, timentes tamen gloriam humanam perdere, si populus doctrinam eorum desereret et Domini præcepta sequeretur, laborabant quibus modis poterant corda populorum subvertere, ne Christum illum crederent qui in lege et prophetis patribus eorum fuerat repromissus. Unde et Judæi usque hodie existimant Dominum Jesum Christum necdum in hunc mundum venisse, sed adhuc venturum esse. Cernens ergo Dominus scribarum et Phariseorum traditionibus plebem corruptam, et se non Christum æstimari a populo, sed potius Joannem aut Eliam, aut Jeremiam, voluit eos ab hoc errore liberare, et idcirco interrogans requirit quid alii de se sentiant, ut, expositis diversis opinantium erroribus, probarentur discipuli non de opinione vulgari percepisse veritatem suæ confessionis, sed potius revelatione divinæ inspirationis. Ait namque: *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Tanquam dicat: Me qui Filius hominis dicor, hoc est filius Mariæ, quem dicunt homines esse? Nec ait: quem me dicunt homines esse, sed filium hominis; ne jactanter vulgarem sententiam de se requirere videretur. Filium autem hominis sæpius quam Filium Dei se consuevit appellare, ut nos de dispensatione humanitatis quam pro nobis assumpsit, admoneat. Ubiunque autem in veteri Testamento filius hominis scriptum est, beatus Hieronymus in Hebræo filium Adam haberi testatur. Nam et Adam homo interpretatur. Et pulchre homines appellat eos qui de filio hominis tantum loqui noverant, hoc est, de filii humanitate, quam oculis cernebant, et deitatis illius arcana nesciebant. Homines namque erant, id est, humana tantum de eo sapiebant. Qui vero de Filio Dei jam loqui didicerunt, non jam homines, sed dii appellari merentur, quales erant sancti apostoli, qui jam Spiritus sancti magisterio edocti, non solum filium hominis Christum, verum etiam consubstantialem Dei Patris Filium illum esse intelligere meruerunt. Unde et præmissis variis hominum opinionibus, illico apostolos quem se esse dicerent sciscitatur, per hoc eos a cæterorum hominum generalitate discernens atque singularis privilegio scientiæ supra humanam demonstrans esse naturam. Quam formam interrogationis etiam doctores Ecclesiæ observare oportet. Nam et ipsi perquirere debent a suis subjectis de fama sui nominis, qualis apud vulgares et extrinsecus habeatur, ut secundum quod de se audiverint, proprios mores corrigere et seipsos modestius cunctis studeant conformare. At illi dixerunt: *Alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex prophetis.* Necessarium non est hic causas errorum vulgarium inquirere, cur scilicet Christum alii Eliam, alii Joannem, alii putaverunt Je-

remiam, cum sic infideles in Elia et in Jeremia errare potuerint, quomodo Herodes in Joanne erravit, dicens: *Quem ego decollavi Joannem, ipse surrexit a mortuis, et ideo virtutes operantur in eo* (Marc. vi). Sicut enim Herodes Christum miracula facientem, Joannem quem ipse decollaverat esse arbitratus est, sic nimirum vulgus indoctum eundem Christum Eliam vel Jeremiam esse putavit, quorum alter raptus in cœlum legitur, alterius vero mors in Scriptura canonica aperte memoratur. Sed quæri potest quare Dominus Jesus Christus ab Herode vel a populo Joannes sit æstimatus, cum Joannes nullis miraculorum claruerit signis, Christus autem maxima ac præcipua patrauerit signa. Leprosos namque mundabat, cæcos illuminabat, dæmones ab obsessis corporibus eliminabat, claudis et paralyticis gressum reddebat, mortuos suscitabat: quod Joannem nunquam fecisse cognovimus. Ad quod dicendum, ideo ab Herode, sive a populo Christum Joannem æstimari potuisse, qui post resurrectionem a mortuis miracula facere potuerit, quod ante non fecerat, quoniam eandem quam et nos de resurrectione mortuorum habebant fidem, credentes videlicet opera mortuorum post resurrectionem majoris dignitatis et gloriæ futura esse quam prius. Jeremias autem non immerito Christus opinari potuit, propter nimiam sanctitatem qua in populo excelebat, sicut in Jeremia legitur qui in utero matris sanctificatus suis temporibus clarus emicuit (Jer. i). Elias vero idcirco credi poterat Dominus quod illum ante Salvatoris adventum sciebat esse venturum, dicente Malachia: *Ecce ego mittam vobis Eliam Thesbitem antequam veniat dies Domini magnus et horribilis, ut convertat corda patrum in filios, et cor filiorum ad patres eorum* (Malac. iv). Dicit eis Jesus: *Vos autem quem me esse dicitis?* Quasi ab hominum generalitate sequestrans, deos ac Dei filios per adoptionem factos insinuat, juxta illud Psalmistæ: *Ego dixi, Dii estis, et filii Excelsi omnes* (Psal. lxxxii). Ac si diceret: Illis qui homines sunt diversa æstimantibus, vos qui dii estis, et per adoptionem jam filii Dei effecti, quem me esse dicitis? At vero Petrus fide ardentior, præ cæteris amore confessionis promptior, ex voce cæntorum respondit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Omnibus generaliter apostolis interrogatis, beatus Petrus cunctorum in se personas assumens, ex abundantanti sensu respondit, *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Et revera ita expediebat ut ille qui futurus erat vertex Ecclesiæ, ore loqueretur totius Ecclesiæ. Filium autem Dei vivi dixit, ad distinctionem falsorum deorum, quos erronea gentilitas sibimet ad colendum, vel ex mortuis hominibus instituit, vel ex rebus insensibilibus quos adoraret creavit, de quibus scriptum est: *Simulacra gentium argentum et aurum, opera manuum hominum* (Psal. cxiii). Et hac brevi sententia omnia quæ de Christo diffusis sermonum excursibus dici possunt, decentissime comprehendit simulque humanam lasciviam, quæ secretorum investigandorum audax est, exercuit. Quare enim nos

A de Christo quomodo ex Dei Patris substantia natus sit, cum gignens sine eo qui genitus est, nunquam fuerit: vel quomodo de matris virginis utero homo factus exierit, et matrem integram intemeratamque reliquerit, quare hæc et id generis plura de Christo quæramus, cum beato Petro tantum credere suffecerit, quod ipse esset Christus Filius Dei vivi? Nam et beatus Paulus nil aliud se scire judicavit nisi *Christum Jesum, et hunc crucifixum* (I Cor. ii). Fidei igitur Christianæ finis, in confessione constitutus est Christi Filii Dei. Non quidem licet scire quomodo sit genitus, licet tamen credere quia sit genitus. Sed et hoc intuendum quia Christus de filio hominis interrogavit, Petrus vero de Filio Dei respondit. Oportet enim tanto magis divinitatem illius venerari a nobis, quanto ipse humiliatus se submisit pro nobis. Jam vero audiendum quali Christus laudatorem confessorumque suum præconio prosequitur: *Beatus es, inquit, Simon Bar Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cœlis est*. Bar Jona Syriace, Latine dicitur filius columbæ. Jure autem beatus Petrus apostolus filius columbæ vocatur, quia prudenti ac pia simplicitate Domino adhærebat. Nam et columba simplicissimum atque innocentissimum animal est, et præ cæteris avibus simplicitate gaudet. Quod si altius capere volumus, per columbam, in cujus specie Spiritus sanctus super Dominum baptizatum apparuit, ejusdem Spiritus sancti gratia figuratur. Merito ergo Dominus Petrum filium columbæ nominavit, quem spiritualium donorum gratia ipse repleverat: quo docente interius didicerat quod foris tam idonee proferebat. Nonnulli simpliciter arbitrantur quod idem Petrus patrem habuerit nomine Joannem, juxta quod alibi a Domino interrogatur: *Simon Joannis, diligis me* (Joan. xxi)? Voluntque ut pro Bar Joanna, quod est filio Joannis, vitio scriptorum Bar Jona scriptum sit, una syllaba dempta de medio. Interpretatur autem Joanna gratia Dei. Utrumque autem nomen ita mystice valet intelligi, ut Petrus dicatur filius columbæ, id est Spiritus sancti: et filius Joannis, id est gratiæ Dei, per quem dona spiritualia figurantur. Et notandum quam convenientissima facta est laudis retributio. Beatus enim Petrus Dominum Filium Dei esse dicebat, Christus eum filium Spiritus sancti consequenter appellat. Ergo dum beatus Petrus Spiritus sancti filius dicitur, Dei profecto filius esse confirmatur. *Deus enim Spiritus est* (Joan. iv). Sed longe aliter multumque distincte Christus Dei Filius, aliter beatus Petrus. Quod enim ille habet per naturam, hoc accepit iste per gratiam. Et quod illi est semper essentialiter proprium, isti fuit temporaliter donec accidenti collatum. Quod vero dicit, *caro et sanguis non revelavit tibi*, carnis et sanguinis nomine carnalem scribarum et Phariseorum traditionem et doctrinam accipere debemus. Caro enim et sanguis recte intelliguntur homines sapientia carnali inflati, columbinæ simplicitatis nescii. Caro autem et sanguis varia in sanctis Scripturis significatione pon

tur. Aliquando enim caro pro ipsius naturæ substantia ponitur, ut in Genesi: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea* (Gen. ii). Nonnunquam carnis appellatione synecdochicōs totus homo signatur, sicut de Christo per Joannem dicitur: *Verbum caro factum est* (Joan. i). Quod est aperte dicere, Deus homo factus est. Caro etiam et sanguis pro corruptione poni solent, Apostolo dicente, *Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt* (I Cor. xv). Plerumque etiam carnis et sanguinis nomine carnalis et spiritualis intellectus subtilitate grossescens doctrina accipitur, Paulo de seipso dicente: *Continuo non acquievi carni et sanguini* (Galat. i). Quo sensu in hoc loco accipienda est caro, carnalis videlicet, et, quantum ad Deum, stulta carnalium sapientia, quæ quanto se latius ad investiganda terrena et transitoria diffundit, tanto minus ad intellectualis et veræ philosophiæ aditum jam pervenit. Non ergo caro et sanguis illi revelavit, quia non mundana sapientia quod Christus Filius Dei esset, accepit, sed Deo Patre, qui solus novit Filium, inspirante didicit. Sive etiam caro et sanguis (ut præmissum est) appellantur homines carnaliter de Christo sapientes, et columbinam simplicitatem non habentes, atque ideo gratia sancti Spiritus indigni, quales illi fuere quorum superius de Christo opiniones evangelista rexit, de quibus per Apostolum dicitur: *Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei* (I Cor. ii). Sed Pater meus qui in cælis est. Cum omnia dona spiritualia quæ a Domino fidelibus tribuuntur, a Spiritu sancto largiri certissimum sit, dicente Apostolo: *Alii datur per Spiritum sermo sapientiæ, etc.*, usquequo dicitur, *dividens singulis, prout vult* (I Cor. xii): quomodo Dominus Jesus Christus a Patre dicit revelatum fuisse beato Petro sacramentum fidei? Sed sciendum quia sicut una est substantia Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ita est in eis et una operatio atque voluntas, ac per hoc convenienter dicitur quia Pater qui in cælis est, revelavit Petro mysterium fidei, quod caro et sanguis revelare nequibat. *Et ego dico tibi quia tu es Petrus*. Ordo verborum est: Quia tu dixisti mihi, *Tu es Christus Filius Dei vivi*, et ego dico tibi non sermone casso, et nullum habente opus, sed dico tibi veraciter, *quia tu es Petrus*. Non nunc primum accepisse Petrum hoc nomen credendum est, sed potius tunc quando in initio Dominicæ prædicationis (sicut Joannes testatur) per Andream ad Dominum adductus, in magnum fidei suæ præaugurium audivit ab eo, *Tu es Simon filius Joana, tu vocaberis Cephas*, quod interpretatur Petrus, ut hoc nomine modo appellaverit Dominus, dicens: *Tu es Petrus*, non enim ait, *Tu vocaberis Petrus*, sed *tu es Petrus*, quod dictum fuerat antea. Sicut autem Christus dedit apostolis nomen, ut lux vel sal terræ vocarentur, ita hic egregio confessori suo, qui Simon, id est obediens, antea vocabatur, ob robur invictæ fidei Petri omen indidit, quia videlicet illi tenaci mente inæsit de quo scriptum est, *Petra autem erat Christus* (I Cor. x). Petra autem non per essentiam, sed per

A significationem. Quemadmodum enim leo propter fortitudinem vel agnus propter innocentiam, sic etiam petra dicitur propter firmitatem, quia sperantibus in se turris est fortitudinis a facie inimici, de quo Psalmista: *Dominus, inquit, firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus* (Psal. xvii). *Et super hanc petram*, id est, super me quem ore tuo confessus es dicens, *tu es Christus Filius Dei vivi*. Ipse est enim lapis ille pretiosus in fundamento Ecclesiæ constitutus, de quo Paulus: *Fundamentum, inquit, aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, Christus Jesus* (I Cor. iii). Sive super hanc petram, hoc est, super hanc fidem qua me Filium Dei vivi confessus es, *ædificabo Ecclesiam meam*. Super Christum enim ædificat qui fidem illius illibate custodit. Super Christum etiam ædificat qui per dilectionem Dei et proximi, et per observantiam mandatorum Dei, ad sortem electorum pervenire festinat. *Meam vero* addidit, ad distinctionem Ecclesiæ hæreticorum, de qua per Psalmistam dicitur: *Odivi Ecclesiam malignantium* (Psal. xxv); de quibus adhuc subditur: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Non hoc dixit de conditione temporalis mortis, qua legimus cunctos pene apostolos martyrio consummatos, sed portas inferi vitia atque peccata vocat. Portæ namque inferi, mortifera hæreticorum dogmata sunt, quibus imprudentes quosque illiciunt, et ad perpetuæ mortis damnationem pertrahunt. Portæ etiam mortis sunt persecutorum callida blandimenta, sive aspera crudelitatis intentamenta quibus vel persuadendo, vel terrores incutiendo, fideles a suæ rectitudinis statu dejicere, et æternæ morti cupiunt obnoxios reddere. Sed et pravorum hominum opera atque inepta colloquia, quæ in fidelibus introitum mortis aperiunt, portæ sunt utique inferi, in quantum auditoribus vel sequacibus iter perditionis ostendunt. Sed ex his vitiorum portis nulla prævalet adversus Ecclesiam, quæ supra petram fundata est, quia quicumque supra petram, quæ Christus est, per fidem et bonam operationem firmiter fundatus fuerit, nullis tentationum insidiis a statu rectæ fidei dejici, nullis adversitatibus ad casum impelli poterit. Qui vero tentationi succumbit, hic non super petram solidam, sed super arenam pendulam fidei domum ædificasse credendus est, quia non amore veritatis, sed alicujus temporalis utilitatis obtentu, falso nomen Christi assumpsit. *Et tibi dabo claves regni cælorum*. Claves regni cælorum non debemus pueriliter opinari cujuscunque esse materiæ, ut puta argenti vel auri, sed per claves ipsa discernendi sententia potentiaque designatur, quæ dignos sciret in regnum recipere, impios vero a beatitudine illius felicitatis excludere. Quæ claves idcirco beato Petro apostolo, qui potiori confessione præ cæteris regem cælorum confessus est, specialiter sunt collatæ, ut constaret quia absque ea confessione et fide qua ipse Christum declaravit, regnum cælorum nullus posset intrare. *Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis: et quod-*

cunq̄ue solveris super terram, erit solutum et in cœlis. **A** ostendit, etc. *Reliqua vide apud sanctum Chrysostomum, Operum ejus in editione nostra tomo II, col. 483.*

Hæc solvendi atque ligandi potestas, quamvis soli Petro a Domino collata esse videatur, omnibus quoque generaliter apostolis sub ejus persona collata est. Nam et post suæ resurrectionis nobilem triumphum, apparens illis omnibus aperte dixit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt* (Joan. xx). Nam sicut interrogatis generaliter omnibus, Petrus respondet pro omnibus, ita et quod Dominus Petro respondet, in Petro omnibus respondit. Quin etiam omnibus episcopis ac presbyteris in Ecclesia idem officium committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis, juxta modum culparum vel pœnitentiæ, ligandi atque solvendi exerceant potestatem, ita duntaxat ut quod etiam hoc tempore in nonnullis sacerdotibus invenitur, nec eos qui insontes vel innoxii sunt damnent, nec illos qui damnationem merentur securos tanquam de solutione præsumant reddere. Sunt enim quidam qui dum minus caute extraordinarie hac volunt uti potestate, seipsos privant confessionis munere, dum videlicet putant se posse ligare eos qui scilicet in divino conspectu soluti sunt, atque eos solvere qui apud judicium Dei proprio reatu ligati tenentur. Magna ergo vigilantia, magnoque studio sanctis Ecclesiæ pastoribus hæc judiciaria severitas æque librauda est, et illud semper suspecte cogitandum quod de perverse cogitantibus per prophetam Dominus dicit: *Mortificabant animas quæ non moriuntur, et vivificabant animas quæ non vivunt* (Ezech. xiii). Perspecta igitur causa peccati, quos viderint digna compunctione errata delere, hos a vinculis æternæ mortis pronuntient absolutos; quos vero probaverint segnes esse in pœnitentiâ agenda, nec solum peccata non placere, verum in illis velle permanere, illos debent damnationis perpetuæ suppliciis adjudicare, ut sic apertæ damnationis ex prompta districtione, salubria pœnitentiæ et humilitatis decreta cogantur subire. Denique beatus Petrus, ut dictum est, qui Christum vera fide confessus, et invicto est amore secutus, specialiter et claves regni cœlorum, et arcem judiciariæ potestatis accepit, ut omnes in Christo credentes intelligant quia quicumque ab unitate fidei vel societatis illius quomodolibet se segregant, tales nec a vinculis peccatorum absolvi, nec regni cœlestis januam ingredi possunt. Cujus quia festivitatem annuo recursum venerabilem, ut pote principis apostolorum, celebri frequentamus officiorum obsequio, ejus in quantum possumus exempla imitari satagamus, ubique suffragia poscere, ut quia ipsi sancta Ecclesia est specialiter commissa, nos qui ejus membra ultima sumus, sedulis patrociniis adjuvare, et in regni cœlorum gloriam pie interveniendo dignetur inducere, præstante Domino Jesu Christo, cui laus et gloria est cum Patre Deo in unitate Spiritus sancti per cuncta semper sæcula. Amen.

HOMILIA XXVII.

IN COMMÉMORATIONE SANCTI PAULI.

(Ex Opp. beati Chrysostomi.)

Divus Paulus qui tantam vim humanæ alacritatis

ostendit, etc. Reliqua vide apud sanctum Chrysostomum, Operum ejus in editione nostra tomo II, col. 483.

HOMILIA XXVIII.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opere imperfecto in Matthæum, apud sanctum Chrysostomum, inter spuria.)

In illo tempore dixit Simon Petrus ad Jesum: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te; quid ergo erit nobis? etc. (Matth. xix).

Quoniam possibile fuit Deo salvare Judaicum populum multas in lege divitias possidentem, credentium Judæorum multitudo testatur, etc. *Reliqua vide Operum sancti Chrysostomi in editione nostra tomo VI, col. 812, lin. 77.*

HOMILIA XXIX.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Maximi episcopi.)

Cum omnes beati apostoli parem gratiam apud Dominum sanctitatis obtineant, etc. *Reliqua vide apud beatum Maximum, Patrologiæ tomo LVII, col. 402.*

HOMILIA XXX.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Augustini.)

Filioli mei, audite nos, et liberate vos, etc. *Reliqua vide Operum sancti Augustini tomo V, Patrologiæ XXXIX, col. 2124.*

HOMILIA XXXI.

DE EODEM FESTO.

(Ex eodem.)

C Notum nobis omnibus est, fratres charissimi, etc. *Reliqua vide tomo ut supra, col. 2119.*

HOMILIA XXXII.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Maximi episcopi.)

Gloriosissimos Christianæ fidei principes annui solemnitatibus honorantes, fratres charissimi, et *Reliqua vide inter Opera sancti Maximi, Patrologi tomo LVII, col. 394.*

HOMILIA XXXIII.

IN OCTAVA APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

(Ex Opp. beati Augustini.)

In illo tempore, jussit Jesus discipulos suos ad dere in naviculam, et præcedere eum trans fretum donec dimitteret turbas. Et dimissa turba, ascendit montem solus orare, etc. (Matth. xiv).

Evangelium quod recentissime recitatum est, e *Reliqua vide apud sanctum Augustinum, Operum ej tomo V, Patrologiæ XXXVIII, col. 479.*

HOMILIA XXXIV.

IN NATALI SANCTÆ FELICITATIS.

(Ex Opp. sancti Gregorii papæ.)

In illo tempore loquente Jesu ad turbas, ecce ejus et fratres stabant foris, quærentes loqui ei, (Matth. xii).

Sancti Evangelii, fratres charissimi, brevis lectio recitata, etc. *Reliqua vide apud sanctum Gregorium, Operum ejus tomo II, Patrologiæ LXX, col. 1086.*

HOMILIA XXXV.

IN NATALI BEATÆ MARIÆ MAGDALENÆ.

(Ex Opp. beati Augustini.)

Quod admonemur Domini eloquiis de divinis lectionibus, etc. *Reliqua vide apud sanctum Augustinum, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XXXVIII, col. 595.*

HOMILIA XXXVI.

IN EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore, rogabat Jesum quidam Pharisæus ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisæi, discubuit, etc. (Luc. vii).

Cogitanti mihi de Mariæ poenitentia, flere magis libet quam aliquid dicere, etc. *Reliqua vide apud sanctum Gregorium, Operum ejus tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1239.*

HOMILIA XXXVII.

IN NATALI SANCTI JACOBI APOSTOLI.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore accessit ad Jesum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis, adorans et petens aliquid ab eo, etc. (Matth. xx).

Dominus Jesus Christus conditor ac redemptor noster, etc. *Reliqua vide apud ven. Bedam, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 228.*

HOMILIA XXXVIII.

IN VINCULIS BEATI PETRI APOSTOLI.

Simon Joannæ filius, Petrus a petra vocatus, post piscis piscator hominum, Ecclesiæ fundamentum, confessor Dei Filii, pastor ovilis Domini, quondam despectus crucifer, modo cœlorum claviger, tres per anni circulum dies festivos facit et celebres. Primam consecrat Antiochiæ cathedra, secundam passio crucis gloriosa, tertia est hodierna, quæ titulatur ad Vincula. De hac a plerisque voluntur opiniones diversæ, quas non ex veritatis auctoritate, sed ex dubietatis confingunt errore. Videtur eis hodierna solemnitas inde venerationis exordium accepisse, quod in hac nocte sanctus apostolus absolutus sit carcerali compede. Sed veritati non concordat ordo temporum, cum non hodie, sed azy-morum diebus legatur in carcerem missus, et post Pascha de manu Herodis, et de omni expectatione plebis Judæorum liberatus. Qui credunt in Augusto legitimum celebrari Pascha, credant hodie Petrum evasisse vincula. Et si volunt opponere quod dicitur post Pascha, futurum aliquid significare, quasi a Pascha usque ad præsentem diem servaretur in carcere, occurrit eis et Herodis sævitia et Judæorum vesania, qui vix quo tentus est die, sivissent apostolum vivere, si paschale festum non timuissent violare. Sunt et alii qui solutionem apostolicam minime credunt hodie factam, sed statutum esse a Patribus, ut hodierna die veneretur a fidelibus, sicut apostolorum Simonis et Judæ commemoratio quinto Kalendas Novembris agitur, quorum passio Kalendis Julii facta describitur. Legimus etiam de aliis sanctis alium diem commemorationis, alium de sæculo

A migrationis, de quibus plurima suppeterent exempla, si fastidium non generaret oratio proluxa. Sed quid visum fuerit Patribus hæc ita ordinasse, non est modo temporis per singula dicere: tantum sub brevitate perstringam quam hodierna festivitas habuerit causam. Si legentium displicuerit iudicio juste reprehendi de falsitate non timeo: quia non quasi alicujus auctoritatis publico mea, sed minus capacibus aliorum aperio clausa. Augusti mensis Kalendas ante Salvatoris adventum celebravit antiquitas, cujus celebritatis principium videtur sub brevitate pandendum. Octavianus Cæsar Augustus Romanis imperavit fascibus. Cui cum rebellaret Ægyptus, bellum suscepit contra fines ejus, in quo Cleopatram, in quam ceciderunt ultima regna Ptolemæorum, et incestuosum cum copiis suis contrivit Antonium. Cumque victor potitus Alexandria, victrices aquilas reportasset Romam, ut victorem decebat, ab utriusque sexus populo susceptus est honorifice. Et quia in tantum opibus Alexandria Romanum commodum auxit, ut duplicia quam usque ad id fuerant possessionum aliarumque rerum pretia statuerit, decretum est a primatibus civitatis ut ejus memoria victoriæ singulis recoleretur annis. Placuit igitur consilio communi, commemorationem in sextilibus Kalendis fieri, ut in ipso mense ageretur dies victoriæ, quæ ab aucta republica et Cæsare, Augustus denominaretur vocabulo. Ex hinc consuetudo inolevit, magna deliberatione primatum, ut in gloriam tanti principis per omne anniversarium Romanus populus conveniret in unum, et ob Cæsarianas victorias coronata civitas sexti mensis initia plausibus et choreis honoraret, et nemo ex confluentium turba in sua remearet, prius quam simplicem panis scilicet et vitri (sic) liquoris sumptum libasset. Sic ergo hujus observantia diei vicesimo octavo ante incarnationem Domini cœpit anno, et prævaluit apud gentiles per tempora quadringentorum septem annorum, usque in ultima Christiani principis Adriani tempora. Tunc apud paganos finem fecit, et deinceps ad Christianos transivit. Transivit ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, a gentium principe in Christianorum principem, ab Augusto Cæsare in evangelicum piscatorem. Tunc solemnizabatur in templis idolorum, nunc festivatur in ecclesiis sanctorum. Tunc exhibebatur dæmonibus, nunc exhibetur ei qui est Deus deorum. Procedat dicere sermo quomodo mutavit hanc Christiana religio. Arcadius imperator Augustus, magni Theodosii filius, post mortem patris imperium gubernavit quatuordecim annis. Hic sublatus de medio, regnum reliquit Theodosio juniore filio, qui vix ætatis annos contigerat octo. Cujus mater Eudoxia, membrabilis vitæ femina, virilem induens animum, strenue gubernavit imperium, et facta filio virtutum disciplina, docuit eum vitæ paternæque bonitatis sequi vestigia. De divinis enim legibus eum admonebat, et perfecte seipsam cum ipso erudiebat. Non regni fastigiis elevabatur, sed potius divino timore succende-

batur. Magnitudo beneficii auxit ei desiderium beneficiendi. Non erubuit purpuram inclinare, et pauperum debiliūque curam agere. Non servos, non ministros ad infirmorum habitacula mittebat, sed ipsa per se veniens quæ necessaria erant ministrabat. Cibos ipsa parabat, panem frangebatur, epulas ministrabat, calices lavabat, potum porrigebatur. Læva ægrum sustentabat, dextera manu cibabat. Alia etiam, quæ servorum erant, officia complevit humilis regina, cupiens ab ipso bene ministrandi gradum promereri qui se in suis minimis profitetur visitari. Propterea sollicitudinem gerebat maximam, sacrilego gentiliū ritu mundare patriam, et hæreticæ paleas pravitate catholicæ fidei excutere gravis. Inter hæc pietatis opera concepit animo Hierosolymorum visitare loca, Salvatoris vestigia lacrymis rigare, crucifixum in sepulcro, non jam cum mortuis quærere, sed viventem et in cœlis regnantem adorare. Effectum habuit affectus quem inspiravit Spiritus sanctus. Cum regio comitatu profecta, suscepta est ab Hierosolymis ut regina et domina, magnisque muneribus a populo Judæorum honorata. Interfuit dona ferentibus potioris muneris unus, licet aliorum oblatis videretur vilis. Alii argentum septies purgatum, alii aurum igne probatum, alii lapidem pretiosum et multum; iste argento et auro lapideque pretiosius obtulit ferrum, illas scilicet catenas quibus Petrum in carcere vinxit Herodis feritas, quasque verbi sui in conclavi disjecit angelicæ visitationis claritas. Si cui videtur incredibile Judæos vincula Petri vel pro honore servasse, vel pro honore dedisse, quippe qui ejus sanctitati non cessabant detrahere, sciat nihil impossibile divinæ voluntati, quæ quoad voluit, talem margaritam apud immundos suos conculcari permisit, donec revelaret eam in tempore quo fieret ornamentum Ecclesiæ. Voluit qui potuit sui militis tropæum manifestare per Judæum Eudoxiæ, qui per ejusdem incredulæ gentis hominem suæ crucis stigmata detexit Helenæ, ut contrarius veritati populus tanto majori suæ confusionis suffonderetur rubore, quanto per seipsum crucifixi testes potioris confisteretur gloriæ. Quis dubitet Eudoxiam gaudio tripudiasse non minori, cum agnovisset catenas Petri, quam Helenam cum diu desideratam vidisset crucem Domini? Utriusque inventricis potuit par esse gaudium, utriusque tamen thesauri non audeo par profiteri meritum. Quem invenit Helena majoris est meriti, quantum ad personam imperatoris, ad personam Domini, ad personam magistri, ad personam sponsi, ad personam Filii Dei; quem Eudoxia reperit est minoris meriti, quantum ad personam militis, ad personam servi, ad personam discipuli, ad personam amici, ad personam pertinet hominis filii: uterque tamen sanctus, uterque magnus, uterque nullis terrenis divitiis comparandus. Major majorem sanctificavit, quia persona personam justificavit, imperator militem, Dominus servum, magister discipulum, sponsus amicum, Dei Filius hominis filium. Christus justificavit

A Petrum. A Christo Petrus accepit unde catenam suam consecraret: a seipso Christus habuit unde crucem suam sanctificavit. Crux, pœna latronum, facta est corona sanctorum; crux, reprobatio mundi, facta est gloria cœli; crux, mortis supplicium, facta est vitæ remedium. Propter hoc libertatis privilegium meritis exsuperat Petri vinculum, et quamvis sancta, quamvis veneranda, boni piscatoris catena, præcellit tamen clementissimi Salvatoris crux gloriosa. Regina vero optati muneris largitate polita, grates reddidit ei a quo bona procedunt cuncta, et pro quibus venerat dispositis ad mentem, festina Romanam revisit arcem. Intulit Latio vincula quæ solvunt peccatorum ligamina, quæ jam non ligent justum et sanctum, sed ab omni impietate solvant impium.

B Felicem silentio commisit eventum, dum in medium proferendi tempus occurreret aptum. Noluit famam rei subito intonare auribus vulgi, ne verba quæ ad horam sine opere sanarent hora transeunte transirent. Altiori consilio tractavit sic inventum thesaurum Romanis commendare, ut quoad viveret religio fidei Christianæ, perpetuum haberet in sancta Ecclesia memoriale. Aspiravit bonæ voluntati cœlestis gratia, unde optantis animo bene conveniens occurrit causa. Videns igitur fideles infidelibus in hoc gentilitatis consentire ritu, ut singulis annis ob Cæsarianæ laudem victoriæ, sextiles solemnizarent Kalendaras, copiosa toga et plebis apparatu, volvebat animo lactantem nascentis Ecclesiæ infantiam, lue superstitiosi erroris cito maculari posse, nisi divinæ clementia bonitatis tantæ cladibus pestilentia curaret quantocius finem imponere. Cogitavit regiæ majestatis auctoritate in cultores uti, sed curiæ sententiam et primatum industriam evertere non erat ex facili. Durum erat a priscae consuetudinis intentione senatus decretum revocare, maxime cum per tot Christianorum imperia principum usque ad illud temporis longa senuisset ætate. Videbatur enim ejusdem fautoribus observantia in hoc cultu nihil se contra Christianæ religionis propositum agere, cum nec sacra imponerent aris, nec thura incenderent diis, sed publicæ rei augmentum, Cæsariani plausus attollerent choreis. Et si studii senatorii ordines in suæ partis voluntatem inclinasset, minoris manus officii in seditionis versa tumultum valde restitisset, quippe quibus esset contrarium exterminari annum sui otii cultum. Ideo erat (ut dixi) difficile apud ipsos antiquitatis ritum subversum ire, sicut hodieque in Christiano orbe plurimi vanæ superstitionis observantur ritus, quorum memoria deleri potest aut vix aut nullatenus. Deo ergo amabilis regina egregium revocavit animum in id consilii, nequaquam in regiæ majestatis honorem seditionem tumultuantis excitari populi, ne inconsultatores se verterent in pejus, dum viderentur tractari durius. Disposuit humilitatis precibus impetrare quod credebatur minarum terroribus sine periculo extorqueri non posse. Prudentis arcanum animi Romanæ sedis patefecit præsuli, qui ejusdem jam exstiterat voti, sed rudi

timebat Ecclesiæ si iret contra torrentem brachia A tendere. Fecit eum ad plebem suæ precis oratorem, ut eadem qua eatenus observantia constarent Augusti Kalendæ, sed potioris principis titularentur ex nomine. Sanior ergo pars populi assensum præbuit verbis apostolicis : qui vero timuerunt cultum exterminari, nisi sunt excitare seditionem vulgi. Ut autem a prioribus intellexere, non de cultus exterminatione, sed de nominis mutatione petitionem esse, tumultuantis turbæ cessavit commotio, et communi laude approbata est potioris nominis inscriptio. Tunc Eudoxia delati ab Hierosolymis thesauri coram dedit confessionem, et ingrediens cum papa, de vinculis Petri sermonem plenum devotionis et compunctionis verbum fecit ad plebem. Docuit in eis esse medicinam salutarem ad interioris et exterioris hominis salutem, et per eum in cuius sacratissimo consecrata sunt corpore, omnium peccatorum absolutionem promereri posse, quia multum est illi facile quidquid voluerit ab illo impetrare a quo habet in potestate animarum nexus solvere atque ligare. Inseruit etiam sermoni mentionem de illa catena quam tulit apostolus sub Neroniana custodia, quam quintus a beato Petro papatus minister curationum largam edocuit Alexander, quamque in augmentum salutis suæ revelavit Balbinæ Quirini filiæ. In conclusione autem sermonis ex Dei voluntate obtinuit hoc petitionis, ut (sicut dixi) eadem observantia constarent Augusti mensis Kalendæ, sed principis apostolorum titularentur ex nomine, et ejusdem celebritatis gaudia, quæ eatenus Cæsaris victoria, deinceps Petri appellarentur vincula. Ad cuius deliberationis decretum sine fine confirmandum, Augustæ sumptus et papæ supplementum Domino elimaverunt et chrisma verunt templum, in quo digne reposita clementissimi Petri vincula, indigentibus plurima præstant beneficia, ibique perpetui anathematis sententia percussa est Cæsariani plausus vesania, ut apostolicæ liberationis victoria liberiori regnaret per orbem memoria. Imaginavit etiam pontifex ad impietatis similitudinem, hanc pietatis formam, sicut Augusticolæ panis et vini hodierna die libavere sumptum, ita Christicolæ Dominici corporis et sanguinis gustare sacramentum, et educti mortis ergastulo angelicum sequerentur ducatum cum Petro, qui nos peccatorum absolutos vinculis, introducat in januam regni cœlestis, ubi nos reficiat sui aspectus satietate, in quem desiderant angeli semper prospicere (1-Petr. 1), cui proclamant : Sanctus, sanctus, sanctus (Isa. vi), sine intermissione, laudantes unum verum Deum in trinitate, qui vivit et regnat sine fine. Amen. Tu autem.

HOMILIA XXXIX.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Augustini.)

Audistis, fratres charissimi, etc. *Reliqua vide apud sanctum Augustinum, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XXXIX, col. 2102.*

* Homiliarius titulum sic exhibet : Sermo incerti quidem auctoris, sed excellentis. EDIT.

HOMILIA XL.

DE SANCTO LAURENTIO MARTYRE.

(Ex Opp. beati Leonis papæ.)

Cum omnium, dilectissimi, etc. *Reliqua vide apud sanctum Leonem, Operum ejus tomo I, Patrologiæ LIV, col. 434.*

HOMILIA XLI.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Maximi episcopi.)

Sanctum est, fratres, ac Deo placitum, etc. *Reliqua vide apud beatum Maximum, Patrologiæ tomo LVII, col. 408.*

HOMILIA XLII.

DE EODEM FESTO.

(Ex beati Augustini in Joannis Evangelium Tractatu, tract. 51, n. 3.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet, etc. (Joan. XII).

Humilitatis magister est Christus, etc. *Reliqua vide Operum sancti Augustini tomo III, Patrologiæ XXXV, col. 1765, lin. 8.*

HOMILIA XLIII.

IN VIGILIA ASSUMPTIONIS BEATÆ MARIÆ.

(Ex beati Ambrosii in Evangelium secundum Lucam Expositione, lib. II, num. 19.)

Exurgens Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda, et intravit in domum Zachariæ, et salutavit Elizabeth, etc. (Luc. 1).

C Morale est omnibus, ut qui fidem exigunt, fidem astruant, etc. *Reliqua vide apud sanctum Ambrosium, Operum ejus tomo II, Patrologiæ XV, col. 1559.*

HOMILIA XLIV.

DE ASSUMPTIONE VIRGINIS GLORIOSE.

(Ex Opp. beati Hieronymi.)

Cogitis me, o Paula et Eustochium, imo charitas Christi me compellit, etc. *Reliqua vide apud beatum Hieronymum, Operum ejus tomo XI, Patrologiæ XXX, col. 122.*

HOMILIA XLV.

IN ASSUMPTIONE SANCTÆ MARIÆ.

Multæ filiæ congregaverunt divitias, mater Domini supergressa est universas (Prov. xxxi). Multæ fideles animæ pretiosa virtutum ornamenta, quibus Deo placerent, sibi thesaurizaverunt : mater Domini supergressa est universas. Supergressa est omnes in terris, supergressa est in cœlis. In die peregrinationis suæ, omnes habitatores terræ meritorum decore excessit ; in die reparationis suæ, omnes habitatores cœli præmiorum honore transcendit. Filia Jerusalem, venite et videte matrem Domini in diademate regalis gloriæ suæ, quo coronavit eam filius suus, in die lætitiæ cordis ejus (Cant. III), in die beatæ assumptionis ejus in cœlum. Plaudite et jucundamini super eam, omnes qui diligitis eam (Isa. LXVI) : quoniam nimis exaltata est, magnificata est vehementer. Cantemus in admiratione gloriæ ejus, cantemus

illi canticum lætitiæ, cum rege Salomone dicentes : *Quæ est ista quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, et innixa super dilectum suum (Cant. viii) ?* Quod vel quale desertum unde ascendit ? Quo aut quando ascendit ? quibus affluens deliciis ? super quem innixa dilectum ? Ipsa opitulante, dicemus. Desertum erat gens Judaica, derelicta a Deo, privata a multiplici gratia, quam habere consueverat, secundum quod comminatus fuerat Dominus per Isaiam, dicens : *Ecce dominator Dominus auferet a Jerusalem et Juda validum et fortem, et omne robur aquæ, et virum bellatorem, et judicem et prophetam, et cætera quæ sequuntur (Isai. v).* Et rursus : *Auferam sepem ejus, et erit in direptionem ; diruam maceriam ejus, et erit in conculcationem, et ponam eam desertam (Isai. v).* Ab hoc deserto plorandæ miseriæ, gloriosa nostra theotocos ad beatius quoddam desertum in die quo recordatus est Dominus auferre onus gemituum ejus, quibus super absentia filii ingemiscebat, gaudio plena ascendit ; ad illud, inquam, desertum ascendit, cujus meminit Salvator in parabola evangelica, dicens : *Nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quæ perierat (Luc. xv) ?* Cœlestis quippe illa habitatio sanctorum dicta est, quia ab homine fuerat derelicta ; vel pro illa nimirum similitudine loci deserti, quod pax et perpetua tranquillitas illic est : non illic coarctat vir proximum suum pro multitudine habitantium in ea ; nulla infestatione, nulla clamoribus inquietat. Nam et pro ea similitudine mens humana a sapientibus desertum dicitur, quæ nullis curarum aut vitiorum clamoribus inquietatur. Ascendit, inquam, *et exaltata est, sive in corpore, sive extra corpus, nescimus, Deus scit (II Cor. xii).* Usquequo exaltata est ? usque ad cœlos ? Etiam certe super omnes cœlos, et super omnes cœlos cœlorum. Etiam certe super angelos, archangelos, virtutes, potestates, principatus, dominationes, thronos, cherubin atque seraphin. *A Domino factum est istud, et est mirabile in oculis nostris (Psal. cxvii),* ut semina fragilis, vermiculus educatus in limo turbulenti hujus sæculi, tam puras, tam præclaras, tam excellentes creaturas, tam excellenter supergredi meruerit. Sed dignum et omnibus modis conveniens erat, ut omnia subjicerentur sub pedibus ejus, quæ omnium genuerat creatorem. Dignum erat ut Domina esset angelorum, quæ digna fuerat esse mater Domini angelorum. Dignum erat ut angelica puritas illi subderetur in cœlis, cui totam se infuderat divina puritas in terris. Dignum erat ut amplius matrem suam honoraret quam ministros, ipse qui dixerat : *Honora patrem tuum et matrem, ut sis longævus super terram (Exod. xx).* Dignum erat ut familiarius hanc amaret, copiosius remuneraret, quæ singularius atque accedentius omni rationali creatura ipsum dilexerat. Et quis æstimare aut excogitare poterit, quanta fuit dilectio talis matris erga talem filium ? Si mala mater malum filium solius naturæ instinctu diligit, si bona mater bonum filium, tam naturæ quam virtutis in-

stinctu diligit, optima mater optimum filium quantum dilexisse æstimatur ? Diligendi causam præstabat in filio natura, virtutum plenitudo, insuper et divinitas : virtutem vero diligendi, plenitudo Spiritus sancti operabatur in matre. Quis ergo modus esse potuit dilectioni, ubi nulla deesse potuit causa diligendi ? Quia ergo plus omnibus dilexit, merito plus omnibus dilecta est a Domino et honorata. Ecce enim exaltata est super choros angelorum usque ad dexteram filii, et facta est potens materfamilias in universa domo Domini, et regina cœlorum appellata est. Quam potenter ad se traxit versiculum illum propheticum, quo dictum est : *Asistit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate (Psal. xlii) ?* Et quid est aurum vestimento ejus superdutum, nisi illa inæstimabilis charitatis flagrantia, universam vitæ sanctitatem velut rutilanti colore desuper adornans ? Quænam est et vestimenti ejus quo circumdata est, varietas ? Illa procul dubio cœlestium exercituum ei famulantium mille millena millia, quibus omnibus quasi vestimento luminis amicta est et mirifice adornata. Unde non immerito divina illa exclamatio, qua olim indignum se fecit gloriosus ille cherub, ad hanc aptissime converti potest, ut dicatur : *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, o Maria ! sardius, topazius, jaspis, chrysolithus, onyx, beryllus, sappirus, carbunculus et smaragdus (Ezech. xxviii).* Bene his novem pretiosissimis gemmis operiri dicitur hæc regina nostra, dum novem ordinibus angelorum singulatim comparata, tanto apparet gloriosior, quanto illis in decore suo est eminentior. Rumpere invidia, serpens inveterate, et indignatio tua scindat te medium : quia ecce mulier -cujus insidiatus es calcaneo, contrivit caput tuum (Gen. iii) : et honoris tui privilegium, quod per superbiam perdidisti, virtute humilitatis traxit ad se. *Ambulavit perfecta in viis suis, et ecce posita est in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum, unde projecit te Dominus, quia inventa est iniquitas in te, et nihili factus es (Ezech. xxviii).* Sed quid solos beatorum spirituum ordines in varietate vestimenti ejus assignavimus ? Nonne omne quod pretiosissimum de terra ad cœlos subvectum est, omnimodæ laudis et honoris illam circumdat ministerio ? Huic se inclinat patriarharum et prophetarum veneranda canities, sub hac curvantur fulcra aulam Dei columnæ apostolicæ ; aureus fulger martyrum, argenteus nitor confessorum, splendor pulchritudinis ejus cum reverentia cedunt. Circumdant eam flores rosarum et lilia convallium, virginales gemmule, in sua signifera speciali tripudio exultantes : et suum singulare canticum, ipsa præcinente, post Agni vestigia decantantes. Adhuc autem et alia ratione, prædictos lapides operimentum θεοτόκου nostræ dicere possumus, pro eo videlicet quod merita gloriosa, quæ illorum proprietatibus exprimuntur, ejus pretiosa ornamenta sunt. Sardius quippe sanguinei coloris est, et martyrii gerit figuram : quod procul dubio ornamentis reginæ hujus in-

passione Filii accessit. Unde et ad eam dictum est: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius (Luc. II)*. Topazius gratus regibus, duos habet colores, æthereum et aureum, contemplationem divinitatis significans. Aurum quippe divinitati, æther contemplationi adaptatur. Et quis hominum vicinius Deum contemplari potuit quam hæc, quæ familiaris omni rationali creatura, Deum in medio cordis sui suscepit, et cooperante Spiritu sancto, propria carne vestivit? Testimonium etiam perhibet ejus contemplationi Scriptura, cum dicit: *Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo (Luc. II)*. Jaspis viridis lapis est, immarcescibilem fidei constantiam designans. Hanc quoque in illa commendat evangelicus sermo, dicens: *Et beata quæ credidit, quia perficientur ea quæ dicta sunt ei a Domino (Luc. I)*. Magna quippe erat virtus fidei illius, quæ tam incredibilia, tamque inaudita nuntianti angelo tam cito credidit: ac per hoc statim Spiritu sancto fecundari, et Filium Dei concipere meruit. Conservavit autem immarcescibilem fidei suæ virorem usque in finem, quæ nec in morte Filii Dei in fide hæsitavit, quominus Deum immortalem crederet, quem mori videbat ut hominem. Chrysolithus quasi scintillis ardentibus respersus apparet, cujus habent similitudinem qui sermone sapientiæ per Spiritum pollent. Qui dum persuasionibus divinis proximorum corda accendunt, quid aliud nisi quasdam scintillas ignis quo intus ardent, eructuant? Et de beata virgine indubitanter credendum quod cum esset plena igne Spiritus sancti a tempore conceptionis Christi, nunquam more levium feminarum otiosa verba effudit: sed omnis sermo ejus sale sapientiæ salitus, et ad accendendum proximorum corda idoneus, quasi scintilla erat ignis illius, quem clausum gerebat intrinsecus. Pulchre in principio visitationis ejus scintillavit hic ignis, cum de plenitudine Spiritus sancti divinum illud canticum eructavit, dicens: *Magnificat anima mea Dominum: et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo, etc. (Luc. I)*. Quid etiam nisi quasdam scintillas emisit, quando et de sua visitatione, et de plurimis rebus quæ circa salvatorem nostrum Filium ejus gestæ sunt, Evangelii scriptores instruxit? Onyx colorem habet turbidum et quasi subtristem, in modum unguis humani, significans humilitatis modestiam. Est autem singulare decus, beatæ virginis humilitas. Quæ cum electa esset in matrem Domini, ancillam se nominavit: neque aliud quam humilitatem in se Deo placuisse professa est, dicens: *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ (Luc. I)*. Berylli species sic est, quasi aspectus aquæ fulgore solis repercussæ. Erat in hunc modum virginæ mentis facies a sole justitiæ copiosissime irradiata, cujus uno eodemque tempore fulgor totus illi infundebatur in terris, et totus splendebat in supernis. Sapphirus sereni cæli speciem habet, et tranquillitatem puræ mentis, quæ nullis vitiorum aut sollicitudinum nubibus obscuratur, significat. Unde et thronus Dei, sapphiri speciem habere dicitur in

A propheta (*Ezech. I*): quia mentem cui Deus insidet quasi throno, cœlesti puritate et tranquillitate præditam esse necesse est. Quod autem summæ tranquillitatis et quasi æthereæ puritatis beata mens virginis fuerit, ex hoc certissimum est: quoniam cum abundantia ineffabili huic supervenit Spiritus sanctus, qui non novit requiescere nisi super humilem et quietum (*Isai. LXVI*). Obumbravit ei virtus Altissimi, ut nullius vitii humani nube serenitas ejus posset perturbari: atque ita singularis thronus Dei præ cunctis participibus effecta est. Si enim ut filii Dei possint esse, pacificos esse necesse est (*Matth. V*), multum per omnia pacatam esse conveniebat sacræ virginis mentem, ut non solum filia, sed et mater Dei esse mereretur. Carbunculus per noctem lucet, in die autem obscurus apparet. Huic simili ratione sicut lunæ sive auroræ, sanctitas beatæ matris comparatur, quæ ante filii sui adventum, videlicet dum adhuc nox antiqua cursum suum perageret, singulariter fulsit in mundo: et quasi quibusdam præcurrentibus radiis venturi solis, præ cunctis viventibus illustrabatur. Quod nimirum præ-senserat qui ait: *Orietur stella ex Jacob (Num. XXIV)*. Et qui ait: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol (Cant. VI)*? At ubi verus sol ex utero ipsius emersit, et illuxit dies quam fecit Dominus (*Psal. CXVII*), jam ex tunc si claritati filii comparetur claritas matris, quamvis magna sit vehementer, tamen in illius comparatione quodammodo obscura videtur, velut si soli stellam comparemus. Smaragdus tam præclaræ viriditatis est, ut etiam quosdam viriditatis radios ad ea quæ applicata ei fuerint, emitat, et sua viriditate non solum arida, sed et virentia afficiat. Cui pulchra similitudine nobilissimus ille viror virginitatis comparatur, quæ etiam a viriditate vocabulum traxit. Sicut enim mos est corruptis ad corruptelam alios libenter allicere, ita bonis virginibus proprium est, et per incorruptionem virides, ad virginitatis virtutem animare, et per corruptionem arefactos, ad continentiae virorem verbo et exemplo revocare: atque ita et virentia et arida sua viriditate afficiunt. Ex quibus erat qui dixit: *Vellem autem omnes esse sicut meipsum (I Cor. VII)*. Et rursum: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do*. Quantos ad virginitatis culmen erexit beatus ille virgo, quem diligebat Jesus, in verbo quo ait: *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt, et sequuntur Agnum quocunque ierit (Apoc. XIV)*. Et dux virginum, virgo Jesus: *Sunt qui se ipsos castraverunt propter regnum cælorum: qui potest capere, capiat (Matth. XIX)*. Bene igitur et smaragdus inter ornamenta reginæ nostræ resplendet, quia mirandus cunctis gentibus virginitatis viror, in ea etiam post partum singulariter viret, et viriditatis suæ nobiles radios per omne sæculum spargit. Ecce enim gratiosa et amabilis virginitas illius prædicatur in universo mundo, et multa millia utriusque sexus ejus castitatis irradiant-

tur exemplis, continentiam carnis voventes tam illi, quam virginæ proli illius. Bene itaque pro his omnibus ad eam convertitur sermo propheticus, quo dicitur: *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum* (*Ezech. xxviii*). Quidquid enim pretiosum, quidquid amabile illorum pretiositate signatur, totum in illam divinitus congestum est. Certe nec Salomon in omni gloria sua vestitus fuit operimentis hujusmodi (*Matth. vi*). *Odor vestimentorum tuorum*, o Maria, *sicut odor thuris* (*Cant. iv*). Optimi odoris incensum in conspectu Altissimi sunt præclaræ virtutes tuæ, et ad deprecandam faciem ejus efficacissimæ. *Quasi libanus non incisus, vaporasti habitationem tuam*. Tua quippe incorrupta integritas totam domum Domini optimæ famæ replevit odoribus, et ad benedicendum et orandum Deum, mentes incitat universorum. *Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedisti: sicut myrrha electa dedisti odorem suavitatis* (*Eccli. xxiv*). Cinnamon in humilitate, balsami in charitate, myrrhæ in castitate nobis spiras odorem: et idcirco *currimus*, o Maria, *post te, in suavitate unguentorum tuorum* (*Cant. i*). Adjuva currentes, trahe lassos, subleva lapsos, ut introeamus et nos tecum. *Quasi terebinthus extendisti ramos tuos super latitudinem terræ* (*Eccli. xxiv*): et ecce confugimus ad te, ut sis nobis in umbraculum diei ab æstu, et in securitatem et in absconsionem a turbine et a pluvia. Animadvertite et videte, charissimi, quæ de hujus reginæ gloria dicta sunt, et manifestum habebitis quæ sint deliciae illius, quas in ea notat sermo divinus, dicens: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, et innixa super dilectum suum?* Et quis est hic dilectus, nisi amantissimus filius ejus? Forti et inflexibili baculo hanc inniti oportebat in sua venerabili senectute, ad peragendum iter illud magnum et arduum, ab hac valle miseræ usque ad altissima cœlorum, quæ nemo penetraverat, præter unicum filium ejus. Ipse procul dubio Rex regum, et Dominus dominantium filius ejus, cum multitudine cœlestis exercitus exultanter illi occurrit, baculum fidelem seipsum illi supposuit: portavit, a qua portatus est, matrem plenam dierum, plenam omni opulentiâ spirituali supra omnem plenitudinem sanctorum, usque ad conspectum throni in excelso, et in solio ineffabilis gloriæ collocavit. *Et sic in Sion firmata est, et in civitate sanctificata similiter requievit, et in Jerusalem potestas ejus. Et radicavit in populo honorificato, et in partibus Dei ejus hæreditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio illius* (*Eccli. xxiv*). O prædicanda toto mundo illius diei gaudia, quibus in adventu reginæ suæ lætificati sunt universi cives supernæ Jerusalem, congratulantes filio in tali matre, et matri in tali filio. Et quid mirum? Si gaudium est familiæ cujuslibet pusilli hominis, in die quo ad nuptias sponsam suam adducit, nunquid non esse debuit gaudium civibus cœli, in die quo et regi illorum sponsam ex sponsis electam, ad nuptias ducere, filiam inter filias dilectam hæreditare, matrem inter

A mulieres benedictam, condigne honorare complacuit. Ad introitum ejus omnes tubæ cœlestes insonuerunt, et jubilaverunt omnes filii Dei, et beatissimam prædicaverunt, collaudantes victricem manum ejus, quæ cervicem supplantatoris antiqui potentissime humiliavit. Non sic Eva, non sic: sed tanquam pulvis quem exsufflavit serpens a facie paradisi. Si ergo, charissimi, hanc gloriosam dominam veneratur et laudat, si in ea exultat beata angelorum societas, multo magis pertinet ad nos exultare in ea, et omni honore, omni laude nomen ejus exaltare. De nobis enim exiit, nostri generis gemma pretiosa est, honor noster per illam consummatus est. Viles in conspectu angelorum per virum et feminam facti sumus a principio; sed ecce super illos uterque sexus elevatus est, virilis in Christo, femineus in Maria. Jam et virum et feminam velut socios et concives honorant, videntes utriusque generis principem super se. Contuentur supra se duo magna luminaria ex hominibus assumpta: luminare majus, et luminare minus, Jesum et Mariam, quibus solem et lunam æquiparari omnino indignissimum est. Exultemus igitur et lætemur in ea, quia omnium nostrum fidelis advocata in cœlis est. Mediator Dei et hominum, filius ejus est, mediatrix filii sui et hominum ipsa. Sicut decet matrem misericordiæ, misericordissima est, et novit compati infirmitatibus humanis, quia notum est ei signum nostrum. Propter quod et interpellare pro nobis apud filium suum non cessat, si tamen nosipsos iniquitates nostras deplorare viderit ac detestari. Certe et ipsa pœnitentiam nostram ex multitudine misericordiæ prævenit, et gladium filii ad percussionem extentum continet, orans et petens ut conversionem nostram longanimitè expectet. Si enim non tanta intercessione mundus fulciretur, nimirum justo Dei judicio subversus jam fuisset, sicut olim Sodoma et Gomorrha divino igne perierunt, et sicut populus Judaicus in deserto cœlestibus plagis absumptus est. Ecce enim eadem iniquitates quæ illis erant causa perditionis, et multo ampliores per universum mundum multiplicatæ sunt. Quid ergo est propitiatrix hæc domina, nisi velut nubes quædam suavissima, obumbrans nobis a facie solis, ne nimia æstuatione illius exuramur? Itaque, dilectissimi, in ea tam potenti, tam pia et tam fidei advocata nostra, toto corde gaudeamus, quæ nulli digne postulanti auxilium negat, et pro nullo apud filium frustra interpellat. Gaudeamus, inquam, in illa, et dignis obsequiis, dignis laudibus cum illis sacris angelorum legionibus eam veneremur, ac vultum ejus deprecemur cum omnibus divitibus cœli. Quæ sunt autem obsequia, quibus tantam dominam digne possimus honorare? Hoc certe illi gratissimum obsequium est, ut ejus sacratissimam vitam imitantes, amemus quod amavit, et vitemus quod vitavit. Grata est illi castitatis pulchritudo, per quam et ipsa in oculis Altissimi gratiosa facta est. Hanc igitur pro illius et filii sui reverentia in cordis nostri suscipiamus ho-

spitio, et amplectamur decorem ejus, et gratiam magnam in conspectu ejus inveniemus. Si enim immunditiis luxuriæ porcorum more volutemur, abominabiles erimus coram illa, et nihil dignum in conspectu ejus agere poterimus. Dilecta est illi humilitatis modestia, propter quam ad summa honoris fastigia a Domino exaltata est. Hanc illius provocati exemplo amemus, et opere exerceamus, et gratum illi præstabimus obsequium. Si enim superbiæ fastu elatos nos viderit, placere illi in nullis actibus valebimus, apud quos regnat inimicus ejus. Pretiosa est in conspectu ejus divinæ charitatis flagrantia, quæ super salutem et omnem pulchritudinem Deum dilexisse cognoscitur, et idcirco super omnem creaturam a Domino dilecta est. Si ergo et in hoc ei conformes esse studuerimus, ut toto corde Deum ac Dominum nostrum salvatorem, filium ejus diligamus, in eo ipso holocaustum pingue et suavissimi odoris in conspectu ejus offeremus, nec acceptius ei ministerium unquam exhibere poterimus. Si autem a charitate divina vacui, et fraterno odio et invidia pleni exstiterimus, frustra in os nostrum laudes ejus assumemus, frustra in aliqua re obsequium illi præstare conabimur. Ipsi, fratres, judicate: Si servus nudus, aut turpiter conscissis vestibus indutus, et sordidas habens manus, coram pudica et severa aliqua matrona ministrare præsumperit, nonne abominabilis est illi? Nimirum avertet oculos cum indignatione, ac dehonestari se arbitrabitur illius ministerio magis quam honorari. Quomodo ergo coram tremenda illa totius mundi domina, quam tota cœlestis curia cum omni reverentia honorat, iniquitatibus pleni apparere, festivitibus ejus interesse, et laudes ejus pronuntiare audemus, de qua certum est quod *diligit justitiam, et odit iniquitatem* (*Eccli. xv*)? Non est speciosa laus in ore peccatoris. Placere non possunt epulæ quantumvis pretiosæ, in sordido vase oblatae. Timeamus ne et nobis dicatur ab ea: Bene obtulisti, sed male divisisti. Bene enim illi offerimus, cum laudes ejus sanctas pronuntiamus, sed male dividimus, cum nosmetipsos per vitam malam ab ea alienamus. Verumtamen quantumvis horrendæ sint infirmitates nostræ, nequaquam de misericordia ejus nobis desperandum est, si in conspectu ejus nosmetipsos accusare, et interventum ejus poenitenti corde voluerimus flagitare. Procul dubio videbimus auxilium ejus super nos, quia multæ sunt miserationes ejus, et multæ misericordiæ omnibus invocantibus eam. Sit nomen ejus benedictum in sæcula sempiterna. Benedictus Deus in multitudine misericordiæ suæ, qui tam potentem, tam misericordem, tam familiarem suæ majestati, nobis in superna curia dedit advocatam. Deo nostro sit jucunda decoraque laudatio, in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVI.

DE EODEM FESTO.

Hodie namque gloriosa semper virgo Maria cœlos ascendit, Rogo, gaudete, quia ut ita fatear, ineffa-

biliter sublimata, cum Christo regnat in æternum, Regina mundi hodie de terris et de præsentis sæculi nequam eripitur. Iterum dico, gaudete, quia secunda de sua immarcescibili gloria, ad cœli jam pervenit palatium. Exsultate, inquam, ac gaudete, et lætetur omnis orbis, quia hodie nobis omnibus, ejus interventibus meritis, salus aucta est. Vobis quoque diligentibus eam honor et virtus una cum reliquis virginibus sacris amplior præstatur et gratia. Idcirco, dilectissimi, lætamini et laudate, quia si Deum ore prophetico in sanctis suis laudare jubemur, multo magis eum in hac celebritate beatæ virginis matris ejus oportet cum hymnis et canticis spiritualibus diligentius extollere, et dignis Deo jubilare præconiis, et mysticis honorare muneribus. Nulli dubium quin totum ad gloriam laudis ejus pertineat, quidquid digne genitrici suæ impensum fuerit, ac solemniter attributum. Ex quo timeo satis, et valde pertimesco, dum vestris cupio parere profectibus, ne forte sicut improbus, ita et indignus laudator inveniar, profecto cum nec sanctitas vel facundia suppetat, ut beatam et gloriosam virginem digne laudare queam; quoniam, ut verum fatear, quidquid humanis dici potest verbis, minus est a laude cœli, quia divinis est et angelicis excellentius prædicata et laudata præconiis. A prophetis quidem prænuntiata, a patriarchis figuris et ænigmatibus præsignata, ab evangelistis exhibita et monstrata, ab angelo venerabiliter et officiosissime salutata. Præterea qualis et quanta esset, ab eodem divinitus declaratur, cum ait: *Ave, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus* (*Luc. 1*). Talibus namque decebat virginem oppignerari muneribus, ut esset gratia plena, quæ dedit cœlis gloriam, terris Deum pacemque infudit, fidem gentibus, finem vitiis, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Et bene angelus ad virginem mittitur, quia semper est angelis cognata virginitas. Profecto in carne præter carnem vivere, non terrena vita est, sed cœlestis. Unde in carne angelicam gloriam acquirere, majus est meritum quam habere. Esse enim angelum, felicitatis est, esse vero virginem, virtutis; dum hoc obtinere viribus virgo nititur cum gratia, quod habet angelus a natura; utrumque tamen et esse virginem vel angelum, divini muneris est officium, non humani. *Ave, inquit, gratia plena.* Et bene plena, quia cæteris per partes præstatur, Mariæ vero simul se tota infudit plenitudo gratiæ. Hoc quippe est quod David canit, *Descendit sicut pluvia in vellus* (*Psal. lxxi*). Vellus itaque cum sit de corpore, nescit corporis passionem; sic et sancta virginitas cum sit in carne, vitia carnis nescit. Cœlestis plane imber in virgineum vellus placido se infudit illapsu, et tota divinitatis unda se contulit in carne, quando Verbum caro factum est, ac deinde per crucis patibulum expressum, terris omnibus pluviam salutis effudit, et stillicidia gratiæ humanis præstitit mentibus. *Dominus tecum, inquit.* Mira res. Et jam erat cum virgine qui ad virginem mittebat angelum, et præcessit nuntium

suum Deus, sed a Deo non recessit. Nec teneri potuit locis, qui omnibus habetur in locis, et totus ubique est, sine quo nihil totum. Ergo Verbum Patris nunquam a Patre discedens, homo pro nobis fieri dignatus est, secreto suo mysterio quo ipse novit. Qui quoniam totum suscepit quod est hominis, homo totus est, et totum retinens quod Dei est, omnino aliquid aliud quam Deus qui natus est ex Maria, esse non potuit. Scit enim Deus omnia et potest. Propterea quia ita est, scivit se et potuit in utero virginis sine sui corruptione misceri atque uniri, ut unus esset Christus Deus et homo, una persona, unaque substantia. Ob quod Dei genitrix electa et praelecta jure ab angelo gratia salutatur et praedicatur plena. Vere plena, per quam largo sancti Spiritus imbre superfusa est omnis creatura. Et ideo satis eam devotissime primum angelus veneratur et salutatur. Miratur itaque et ipse qualis aut quanta sit quam salutatur. Non enim simplex, fateor, vel consueta fuit illa saluatio, sed omni admiratione digna. Si quidem venerationis fuit delatio, oblatio muneris, famulatus obsequii: quia et si in sanctis Patribus et prophetis gratia fuisse creditur, non tamen eatenus plena. In Mariam vero totius gratiae quae in Christo est, plenitudo venit, quanquam aliter. Et ideo, inquit, *benedicta tu inter mulieres*, id est, plus benedicta quam omnes mulieres. Ac per hoc quidquid maledictionis infusum est per Evam, totum abstulit benedictio Mariae. Insuper et gratiam refudit Christi ortus, quam non habuit prius omnis mundus. Igitur quod natura non habuit, usus nescivit, ignoravit ratio, mens non cepit humana, pavet caelum, stupet terra, creatura omnis etiam caelestis miratur. Hoc totum est quod per Gabrielem Mariae divinitus nuntiatur, et per Christum adimpletur. Qua de causa, de tali tantoque loqui me indignum fateor. Sed et puto quod nemo praesumat, nisi qui quanta sint quae panduntur, penitus ignorat. Tamenetsi ad haec nemo idoneus invenitur, votis tamen omnibus cessare non debet quilibet etiam peccator a laudibus, quamvis explere non queat quod sentitur. Unde sermo divinus cum de peccatore ageret in Psalmis: *Sacrificium, inquit, laudis honorificabit me, protinus addidit, et illic iter quo ostendam illi salutare Dei (Psal. XLIX)*. Ac si patenter dicat: illic iter est laudis ad aeternam laudem sine fine mansuram, sed nemo apprehendit illud, nisi ego praemonstravero. Propterea, charissimi, quia iter salutis nostrae in laudibus est Salvatoris, hortor vos et commoneo, in hac sacra solemnitate genitricis Dei Mariae nolite cessare a laudibus. Quod si virgo es, gaude quod meruisti et tu esse quod laudas: tantum cura ut sis quae digne laudari possis. Quod si continens et casta es, venerare et lauda, quia non aliunde constat ut possis esse casta, quam de gratia Christi, quae fuit plenissime in Maria quam laudas. Quod si conjugata es certe aut peccatrix, nihilominus confitere et lauda, quoniam inde misericordia omnibus profluxit et gratia ut laudent. Et quamvis non sit speciosa laus in ore peccatoris, noli cessare a laude,

quia inde tibi promittitur venia et omnibus ut laudes. Alioquin nisi juxta modulum ingenii nostri Deum laudare in sanctis suis studeamus, quomodo eum secundum quod canimus, juxta multitudinem magnitudinis ejus laudare poterimus? Omnino praetermittendum non est quod impleturi sumus quandoque quod dicitur: *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in saecula saeculorum laudabunt te (Psal. LXXXIII)*. Quod voce non possumus, nec facundia valemus, exsequamur votis et medullis cordis, quia magnus et bonus est atque immensus, tantus ac talis, quantum et qualem ipse novit, ore et spiritu confiteamur ad justitiam et salutem. Hinc rogo omnes pariter festivitatem gloriosae semper virginis Mariae devotissime celebremus, quia haec est dies omni saeculo veneranda, in qua meruit exaltari super choros angelorum, et pervenire ultra quam nostrae humanitatis est natura. Ubi non substantia tollitur, sed gloriae magnitudo monstratur. Elevatur in dexteram Patris, ubi Christus pro nobis introiit pontifex factus in aeternum ad caeli palatium. Haec est, inquam, dies in qua usque ad throni celsitudinem intemerata mater et virgo processit, atque in regni solio sublimata, post Christum gloriosa residet. Sic utique ubique confidenter sancta Dei canit Ecclesia, quod de nullo alio sanctorum fas est credere, ut ultra angelorum vel archangelorum merita transcenderit, quia et si similitudo repromittitur sanctis, veritas tamen negatur. Hoc quippe privilegium non naturae est, sed gratiae beatae virginis Mariae, de qua natus est ipse Deus et homo. Idcirco et ipsa plus est meritis, et non natura, quam virgo et homo. Unde etsi caeterae virgines imitantur illam usque ad conceptum partus, et Gabrielis novae salutationis obsequium, deinceps totum divinum est quod operatur in ea, teste angelo, quia Spiritu sancto et virtute Altissimi obumbratur. Ante hoc ipsum sane uterus Mariae virginis quamvis mundus, quamvis impollutus et alienus a contagione peccati, quamvis sanctus, tamen adhuc vilitate humanitatis induitur (ut ita dicam) ac si lana candidissima, sui que coloris dealbata. Ad quam sane cum accessit Spiritus sanctus, quia si ipsa eademque lana inficitur sanguine conchylii vel muricis, vertitur in purpuram, versa est et ipsa sine coitu in matrem, ut non sit jam amodo quod fuerat, sed purpura verissima ad indumentum et gloriam summi regis divinitus aptissime dedicata, ut nulli deinceps ea uti usu femineo licuerit, nisi Deo. Quippe, ut ita loquar, beata et gloriosa virgo Maria, eo modo quamvis dudum incomparabilis esse universis quae sub caelo sunt virginibus comprobetur, ut decenter possit in se suscipere divinitatis admisionem salva utraque natura, tamen cum gratia repletur, cum Spiritu sancto perfunditur, cum virtute Altissimi obumbratur, fit pretiosior meritis, celsis sublimior fastigiis, pulchrior sanctitate, gloriosior suorum praerogativis meritorum, ita ut nullis jam usibus sit ipsa eademque mancipanda nisi divinis. Unde, o sanctissimae virgines, et si imitari oportet tantam ac talem virginem,

tamque præclaram venerari multum convenit, et ultra angelicam quodammodo dignitatem, quantum fas est cum gaudio laudibus digne efferri, quæ, ut diximus, non temere Christi per gratiam, super choros angelorum exaltata, devotissime hodie prædicatur, quia præcessit eam Dominus et salvator noster, ex ea vera fide genitus ad cœlestia, ut pararet ei, sicut ipse suis promisit discipulis, in æthereis mansionibus locum. Hinc quoque David propheta olim gratulandus Christo canit: *A summo, inquit, cœlo egressio ejus, et occursum ejus usque ad summum ejus* (Psal. xviii). Ascendit ergo eandem gloriam resumpturus, licet non amiserat quam prius habuerat antequam mundus fieret. Ascendit et præparavit huic sanctissimæ virgini locum immortalitatis, ut cum eo regnare possit in perpetuum. Et hæc est præsentis ejus diei festivitas, in qua gloriosa et felix ad æthereum pervenit thalamum. Quæ profecto festivitas, sicuti et virgo incomparabilis est cæteris virginibus, ita et incomparabilis ista est festivitas omnium sanctorum festivitibus, et admiranda etiam virtutibus angelicis; propter quod ex persona supernorum civium in ejus ascensione admirans Spiritus sanctus ait in Canticis: *Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus* (Cant. ii)? Et bene quasi virgula fumi, quia gracilis et delicata, quia divinis extenuata disciplinis, etenim concremata intus in holocaustum incendio pii amoris, et desiderio charitatis. *Ut virgula fumi ex aromatibus*. Nimirum quia multis repleta erat virtutum odoribus, manans ex ea fragrabat suavissimus odor etiam spiritibus angelicis. Ascendebat autem de deserto præsentis sæculi virga de radice Jesse olim exorta, sed mirabantur electorum animæ præ gaudio quænam esset quæ etiam meritorum virtutibus angelorum vinceret dignitatem. De qua rursus idem Spiritus sanctus in eisdem Canticis: *Quæ est ista quæ ascendit, inquit, quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata* (Cant. vi)? Admiratur autem Spiritus sanctus, qui omnes de ascensu hujus virginis admirantes facit, quod quasi novi diluculi aurora rutilans ascensu suo resplendeat, multis freta et vallata sanctorum agminibus. Unde dicitur: *Terribilis ut castrorum acies ordinata*. Siquidem terribilis suis facta virtutibus, ut castrorum acies admodum ordinata, hinc inde sanctorum angelorum sulca præsiidiis. Pulchra, inquit, ut luna, imo pulchrior quam luna, quia jam sine defectu sui coruscat cœlestibus illustrata fulgoribus; electa ut sol fulgore virtutum, quia ipse eam elegit sol justitiæ, ut nasceretur ex ea. Ad cujus profecto exsequias, quantum fas est credere, famulantur angeli, et universæ cœlorum congratulantur curiæ. Nec mirum, quia honor maternus est ejus qui natus est ex ea, quem omnis ordo cœlorum veneratur et adorat super se elevatum cum Patre in sede majestatis Domini. Legimus ergo quam sæpe ad funera et ad sepulturas quorumlibet sanctorum angelos advenisse, et ad exsequias eorum obsequia præstitisse, nec non et animas electorum usque

A ad cœlos cum hymnis et laudibus detulisse, ubi et utriusque sexus chori commemorantur frequenter auditi, laudesque cecinisse, interea et quod perspicacius est, multo nonnunquam lumine eosdem resplenduisse, insuper et adhuc viventes in carne, ibidem miri odoris fragrantiam diutius persensisse. Quod si ad recreandam spem, dilectissimæ, et corroborandam fidem interdum assistentium salvator noster Christus ob merita suorum amplius comprobanda, talia et tanta dignatus est exhibere per suos cœli ministros circa defunctos, quanto magis credendum hodierna die militiam cœlorum cum suis agminibus festive obviam venisse genitrici Dei, eamque ingenti lumine circumfulsisse, et usque ad thronum olim sibi etiam ante mundi constitutionem paratum, cum laudibus et canticis spiritualibus perduxisse? Nuli dubium omnem illam jam cœlestem Jerusalem tunc exultasse ineffabili lætitia, tunc jucundatam inæstimabili charitate, tuncque cum omni gratulatione jubilasse, quoniam festivitas hæc, quæ nobis hodie revolvitur annua, illis omnibus facta est continua, nec immerito. Creditur enim quod salvator omnium ipse, quantum datur intelligi, per se totus festivus occurrat, et cum gaudio eam secum in throno collocavit. Alias autem quomodo implevisse creditur, quod in lege ipse præcepit? *Honora, inquit, patrem tuum et matrem* (Exod. xx). Porro quod patrem honoraverit, ipse sibi testis est, cum ad Judæos ait: *Ego gloriam meam non quæro, est qui quærat et judicet, sed ego honorifico Patrem meum, et vos inhonorastis me* (Joan. viii). De matre vero evangelista, cum redirent, veniens, ait, Nazareth, erat subditus illis (Luc. ii). Sed alia est natura qua Deus Pater secundum se honoratur, alia qua idem parentibus subditur: in utraque tamen unus idemque Christus recte creditur, eo quod *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. i): unus Emmanuel, quod est nobiscum Deus. Hanc quippe unionem divinitatis atque humanitatis, inconfusam indivisamque catholica fides servat. Quam sane intelligendo cognoscat naturalis, atque secundum substantiam conventio unitatis, ut neque conversio in alterutram duarum substantiarum partem recipiatur, neque divisio. Sic namque credere, honorare est matrem Domini, quæ et Deum nobis genuit et hominem, neque sine Deo hominem, neque sine homine Deum, sed Deum et hominem unum et verum Jesum Christum. Alioquin Dei genitrix dici non posset (quod multi hæreticorum negare conati sunt) nisi Deum verum genuisset incarnatum; et propterea in Christo duas recte confitemur natiuitates, unam videlicet de Patre sine initio, et sine tempore sempiternam, et coæternam Deo Patri; aliam de matre cum tempore, quando miserationem induens et misericordiam, spontanea voluntate ad nos descendit natus homo Deus, ac per hoc juxta veritatem et matris gestatur utero, qui semper Deus agnoscitur. Hinc etiam theotocon eam veraciter confitemur, Dei scilicet genitricem, nec non et christotocon, non quod Verbum carnem secum detulerit, neque olim præfatæ

carni copulatum sit, sed tunc quando Verbum caro factum est ex carne virginis, divinitatis atque humanitatis substantia in utero ita confuse unitur, ut una persona sit Deus et homo Christus. Si quidem ex duabus naturis sine confusione alterius non nisi unus invenitur Jesus Dominus, manens Deus in forma Dei, qui *semetipsum exinanivit formam servi accipiens* (Philip. II), manens unus idemque in forma servi quam suscepit. Totus quippe Deus in carne virginis, de qua natus est, et totus homo. Hinc quoque Apostolus: *In quo habitat, inquit, corporaliter omnis plenitudo divinitatis* (Col. II). Quapropter, o filix, *estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ*, ut ex prudentia perfectæ intelligentiæ annulum fidei vestræ, et margaritam pro qua omnia reliquistis, integram inviolatamque servetis, ne dotem simul et arrham Spiritus sancti, quod absit, perdatis. Diligentius itaque procurate, si quo modo simplicitas columbæ, quæ fuit in Maria, illæsa inviolataque custodiatur. De qua Salomon ait in Canticis, quasi in ejus laude: *Veni, inquit, columba mea, immaculata mea, jam enim hiems abiit et recessit* (Cant. II). Ac deinde inquit, *Veni de Libano, veni, coronaberis* (Cant. IV). Nec immerito igitur venire de Libano jubetur, quia Libanus candidatio interpretatur. Erat enim candidata beata virgo Maria multis meritorum virtutibus, ac dealbata nive candidius Spiritus sancti muneribus, simplicitatem columbæ in omnibus repræsentans, quoniam quidquid in ea gestum est, totum puritas et simplicitas, totum gratia et veritas fuit, totum misericordia et justitia, quæ de cælo prospexit: et ideo immaculata, quia in nullo corrupta. *Circumdedit virum in utero, sicut Jeremias sanctus testatur, et non aliunde accepit. Faciet, inquit, Dominus novum super terram, et mulier circumdabit virum* (Jer. XXXI). Vere novum, et omnium novitatum supereminens novitas virtutum, quando Deus, quem ferre non potest mundus, neque videre aliquis ut vivere possit, sic ingressus est hospitium ventris, ut corporis claustra nesciret, sicque gestatus, ut totus Deus in eo esset: et sic inde exivit, ut Ezechiel fatetur, *porta omnino clausa*. Unde canitur in eisdem Canticis de ea: *Hortus conclusus, fons signatus, emissiones tuæ paradus* (Cant. IV). Vere hortus deliciarum, in quo consita sunt universa florum genera, et odoriamenta virtutum, sicque conclusus, ut nesciat violari neque currumpi ullis insidiarum fraudibus. Fons igitur signatus sigillo totius Trinitatis, ex quo fons vitæ manat, in cujus lumine omnes videmus lumen, quia juxta Joannem, *ipse est qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Cujus profecto emissio uteri, supernorum civium omnium est paradus. De isto namque ventris agro patriarcha Isaac longe odorans aiebat: *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, quem benedixit Dominus* (Gen. XXVII). Quamvis putent parum intelligentes quod priores sancti minus de Christo intellexerunt mysterium incarnationis, cum et ipsi eadem salvati sint gratia. Unde constat tempus non præjudicasse sacramentum uniti hominis ac Dei, ita ut jam esset in illo per unitatem personæ ab ini-

lio sæculi, qui necdum erat natus de Maria virgine: quod multis Scripturarum declaratur indicis. Unde Dominus ad Judæos: *Antequam Abraham fieret, inquit, ego sum* (Joan. VIII). Quibus utique verbis ostendit se qui loquebatur, in eo semper fuisse mysterio unitatis, quam ut commendaret, *ante Abraham, inquit, ego sum*. Nam *Abraham antequam fieret, humanitatis est brevitatis, ego autem sum, æternitatis declaratur naturæ*. In qua nimirum æternitate jam fuisse qui loquebatur, per sacramentum suæ incarnationis insinuat. Quod apostolus Judas volens dilucidare apertius, *Jesus, inquit, populum ex Ægypto salvans, secundo eos qui non crediderunt, perdidit* (Jud. 5). Et alibi Paulus: *Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt* (I Cor. X), non quod jam esset Jesus aut Christus natus ex Maria virgine, sed quia in illo unico Filio Dei, jam unitas personæ commendatur quæ occulta erat in mysterio. Quod et alibi evidenter, *Qui elegit nos, inquit, ante mundi constitutionem in ipso* (Ephes. I); quia profecto quidquid Deus fecit ab initio, totum fecit per unitatem sacramenti. Et ideo jam Jesus erat in filio, qui populum educebat, et Christus in eo qui tentabatur, quoniam semper per sacramenti unitatem in Deo fuisse non dubitatur. Alioquin nisi ita credideris, aut Christus Deus non erit omnino, aut contra prophetam Deus recens videbitur. Sed ne talibus quatiatur calumniis, scrutandæ sunt Scripturæ, in quibus unitas in Christo commendatur personæ, quem non præjudicat tempus, ne unus semper dicatur. Hinc quoque beatus Petrus loquens de Patribus ait: *Per gratiam Domini nostri Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum et illi* (Act. V). Namque illos Dominus solus ducebat et non erat cum eo Deus alienus. Unde nec nobiscum Deus recens, quia unus idemque est qui eorum ductor fuit, et noster per passionem carnis suæ redemptor. Unus siquidem sua in carne, unus in sacramento, atque unus in spiritu: nec admittit ratio, ut alius filius hominis, alius Filius Dei intelligatur, qui nec tempore præscribitur, nec passione separatur, sed totus Deus in Christum, et Christus in Deum transiit, ut quidquid Dei Filius est, Christus dicatur, et quidquid in carne Christus pertulit, id Deus pertulisse recte credatur. Alioquin si ad rationem respicias, et ad sensus humanos nequaquam ita eatenus potuerunt inter se convenire deitas et humana conditio. Convenerunt in Christo, et unus ex ambabus Emmanuel. Rogo vos, o virgines, rogo et viduæ, imitami Paulam matrem viduam, exemplar continentiæ et castitatis; imitami Eustochium, quam habetis vobiscum, virginem et formam perfectæ integritatis. Quod si minus est in illis quam in matre Domini, imo quia est, habetis prolem secundam, et virginem perpetuam, quia sicut in comparatione Domini nemo bonus, ita in comparatione matris Domini nulla invenitur perfecta, quamvis virtutibus eximia comprobetur. Malui enim excipere ruborem pudoris, quam non exsequi jussionem vestram, quarum precibus nonnunquam Deus noster obedire videtur, præsertim cum habeatis nobiscum quas imitari virtu-

tis est, cum quibus discere potestis affectum a me potius quam magisterium quod ad laudem huius diei requisistis.

HOMILIA XLVII.

DE EODEM FESTO.

(Ex Opp. sancti Augustini.)

In illo tempore intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam, etc. (Luc. x).

² Verba Domini nostri Jesu Christi, etc. *Réliqua vide Operum sancti Augustini tomo V, Patrologiæ XXXVIII, col. 613.*

HOMILIA XLVIII.

IN EODEM FESTO.

(Ex beato Anselmo episcopo.)

In illo tempore intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier Martha nomine excepit illum in domum suam, etc. (Luc. x).

In Scriptura sacra res una et eadem multoties invenitur diversa significare, sicut leo, hædus, ignis et aqua, vel etiam sol et alia multa. Est enim leo de tribu Juda, est leo qui circuit quærens quem devoret. Est hædus emissarius qui peccata nostra portavit, est hædus a sinistris qui damnatur. Est ignis quem misit Dominus in terram, et quem vult ut ardeat; est ignis qui super impios cadit, ut non videant solem. Est aqua cujus flumina fluunt de ventre credentis; est aqua cujus tempestas non nos demergit. Est sol justitiæ, qui nos illuminet, est sol qui nos non urat per diem. Licet ergo castellum alias malum significet, ut illud de quo dicitur, *Ite in castellum*, ubi et additur, *quod contra vos est (Matth. xxi)*, plane manifestat quid significet, tamen hic castellum in quod intravit Jesus, singularem et intemeratam virginem ejusdem Jesu genitricem (salva Scripturarum regula) per similitudinem accipimus. Castellum enim dicitur quælibet turris et murus in circuitu ejus. Quæ duo invicem sese defendunt, ita ut hostes per murum ab arce, et a muro per arcem arceantur. Hujusmodi castello non incongrue virgo Maria assimilatur, quam virginitas mentis et corporis quasi murus ita undique vallavit, ut nullus unquam libidini esset ad eam accessus, nec sensus ejus aliqua corrumperentur illecebra. Et quia virginitatem, cum libido non possit, solet impugnare superbia, est in eadem virgine turris humilitas, quæ a muro virginitatis omnem repellit superbiam. Et quia humilitatem cum superbia non possit, solet impugnare libido, murus virginitatis a turre humilitatis omnem repellit libidinem. Itaque hæc duo, murus videlicet virginitatis et turris humilitatis, ab altero muniunt, ut nunquam in humili virgine fuerit nec superbia virginitatis, nec inquinata humilitas, sed semper in ea permanserit et humilis virginitas, et virginalis humilitas. Quamvis autem quod dicitur ita verum sit, ut nihil verius fides Christiana credere possit, ponamus tamen aliqua de vangelio virginitatis et humilitatis testimonia. Quip- cum ab angelo filius ei promitteretur, respondit : *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*

A (*Luc. i*)? Si cuilibet virgini desponsatæ in animo suo disponenti nubere diceretur, filium habebis, non miraretur, neque interrogaret quomodo illud fieret, ut pote quia se desponsatam, et in proximo nupturam sciret, et a viro secundari usu speraret naturæ. Hæc autem non immerito mirata est, et quomodo quod promittebatur fieret, sciscitata : quoniam quamvis desponsatam, tamen se nunquam nupturam, neque virum cognituram certissime sciebat. Hoc de virginitate. De humilitate autem dicendum quod cum ab angelo salutaretur, mater Dei eligeretur, quomodo fieret salva virginitate, cui tantum timebat, doceretur, benedicta super omnes mulieres prædicaretur, respondit : *Ecce ancilla Domini*. Et in alio loco : *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ*. O sublimis virgo mater Dei, o humilis mater ancilla Dei. Quid sublimius esse posset? quid humiliter de se sentire posset? Sunt qui castellum hoc Magdalum esse arbitrantur, a quo Maria Magdalena cognominatur. Quod si verum est, prædictæ interpretationi famulatur. Magdalus enim turris dicitur, et humilitati comparatur. Hic vero non nominatur, sed tantum quoddam dicitur quod indiscussum præterire non debemus. *Quoddam*, id est, singulare castellum fuit virgo Maria. Quamvis enim multæ aliæ et murum virginitatis habeant, et turrim humilitatis, id est, virgines sint et humiles, tamen salva virginitate matres esse non possunt, neque filios generare, quod ista sola fecit. Et ideo castellum hoc merito *quoddam*, id est singulare, dicitur, quia ista singulariter et virgo et mater fuit, quod **C** nulla alia potuit vel poterit. Verum concedamus aliquam posse et matrem esse et virginem, quamvis sit impossibile, etiam sic virgo Maria erit singularis, quia unicum Dei Filium genuit, qui sicut est unicus unico Patri, ita est unicus unicæ matri. Et ideo etiam si virgo pariat, nulla vel eundem vel alium talem generabit. Est ergo castellum quoddam, in quod intravit Jesus. Porta vero per quam intravit fides est. Quia enim credidit, perfecta sunt ei a Domino quæ ab angelo dicta sunt, sicut ait ad eam Elizabeth. Nec quia Jesus intravit in castellum hoc, violatum est. Jesus enim salvat, non violat; contracta solidat, nec confringit solida. Secundum nomen ejus, ita et opus ejus. *Et quædam mulier Martha nomine excepit illum in domum suam, et huic erat soror nomine Maria*. Duæ **D** sorores istæ, sicut sancti Patres nobis plenissime exposuerunt, duas in Ecclesia sancta vitas designant : Martha scilicet activam, Maria contemplativam. Ista laborat ad exhibenda indigenti omnia humanitatis officia, illa vacat et videt quoniam Deus est. Ista circa exteriora occupatur, illa interiora contemplatur. Sicut autem mater Dei est singularis, ita et istarum effectus vitarum, quarum istæ duæ sorores typum tenent, in ea existit singularis. Nunquam in aliqua persona Martha sic operata est, nunquam alias sic Maria contemplationi vacavit, nunquam illa vel hæc alias quod suum est sic exhibuit. Cum Martham vel Mariam dico, earum significata intelligo. Sed jam videamus actionem hujus Marthæ, deinde conjiciamus

contemplationem hujus Mariæ. Et ut planius id faciamus, quid alii per Martham operantur, et quid ista operata sit, conferamus. Alii quemlibet hospitem in domo suscipiunt, ista non quemlibet, sed proprium Dei Filium, qui non habet ubi caput reclinet, non in domo, sed in utero suscepit. Alii nudum quemlibet veste mutabili atque corruptili undelibet composita operiunt, illa Verbum Dei in eadem virginea carne in unitate personæ assumpsit, quæ sine fine incommutabilis atque incorruptibilis permanebit. Alii quemlibet esurientem et sitientem cibo et potu exteriori reficiunt; ista Deum hominem humanitus indigentem, non solum exterioribus cibis vel potibus pavit, verum etiam uteri sui lacte aluit, et ut breviter sex illa misericordiæ opera percurramus, quæ, cum uni ex minimis ejus fiunt, Deus sibi facta confitetur; ista non quemlibet ex minimis, sed summum Dei Filium hospitem suscepit, nudum carne, vel etiam pannis operuit, esurientem pavit, sitientem lacte potavit, infirmum per infantiam et ætatem non solum visitavit, sed etiam balneando, fovendo, liniendo, gestando frequentavit, ut merito de ea dicatur: *Martha autem satagebat circa frequens ministerium*. Comprehenso et crucifixo quasi in carcere posito adfuit, sicut scriptum est: *Stabat autem juxta crucem Jesu mater ejus (Joan. xix)*. Inter hæc autem turbabatur, et sollicita erat cum fugeret in Ægyptum a facie Herodis, qui suum talem filium adeo persequebatur, ut multos suspectæ ætatis pueros occideret. Turbabatur cum Judæos insidiantes et mortem ei inferre molientes cognosceret. Ad ultimum turbata est valde, et juxta Simeonis vocem, suam ipsius animam pertransivit gladius (*Luc. ii*), cum videret suum talem filium comprehendere, ligari, flagellari, conspui, spinis coronari, derideri, colaphizari, crucifigi, mori, sepeliri. Unde bene ei congruit quod dicitur: *Martha, Martha, sollicita es et turbaris erga plurima*. Nemo vero dubitet, quod beata virgo Maria filium suum vellet liberari de omni tribulatione, et seipsam adjuvari in turbatione a divinitate, quam eidem filio sciebat inesse per theoriam, quæ est pars Mariæ, hoc est quod Martha conqueritur quod eam soror sua reliquerit solam ministrare, et ejus auxilium in ministerio flagitat. Hæc de parte Marthæ. Porro de parte Mariæ, quæ optima prædicatur, quanta vel qualis fuit in beata Maria, quis digne loquatur? si talis est, ut diximus, imo quia melior est quam diximus, in beata Maria pars Marthæ, quæ quidem a Domino non laudatur, sed tamen non vituperatur, qualis est pars quam optimam Maria elegit, quæ sic laudatur, ut ab ea non auferri dicatur? O quam magna multitudo dulcedinis Dei fuit in beata Virgine, quando Spiritus sanctus in eam supervenit, et virtus

^a Homilia hæc fere ad verbum, excepto exordio, legitur Operum beati Chrysostomi in nostra editione tomo VIII, col. 485, inter spuria, cum hac Savilii notatione: « Cum Græculus quispiam ineptus et indoctus orationem cum hujusmodi principio a Joanne nostro habitam esse apud ecclesiasticæ scriptores historiæ reperisset, affinxit homo impudentissimus

A Altissimi obumbravit ei, et de eodem Spiritu sancto concepit. Quid de Deo non sapiebat, in qua sapientia Dei latebat, et in cujus utero sibi corpus aptabat? *Christus est*, ut ait Apostolus, *Dei virtus et Dei sapientia, et in eo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi (I Cor. i; Col. ii)*. Christus autem in Maria, ergo Dei virtus et Dei sapientia et omnes thesauri sapientiæ et scientiæ in Maria. Hæc non tantum ad pedes, sed etiam ad caput Domini sedens, audiebat verbum ex ore ejus. Hæc conservabat omnia verba angelorum, pastorum, magorum, necnon ipsius filii sui, conferens in corde suo. Nemo unquam sicut ista gustavit quam suavis est Dominus. Inebriabatur ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis ejus potabatur (*Psal. xxxv*). Nec mirum, quoniam apud eam, imo intra eam erat fons vitæ, de quo manabat tanta perfectio utriusque vitæ. Circa plurima vero ut Martha occupabatur, cujus unum ut Maria delectabatur, quia unum est necessarium, plurima offeruntur, unum manet. Singulariter igitur partem Marthæ peregit, singulariter optimam partem Mariæ elegit. Sed pars Marthæ ei auferitur. Jam enim non erit sollicita ministret ei sicut puero, cui omnes angelorum ordines ministrant sicut Domino. Jam non turbabitur fugiens in Ægyptum cum eo a facie Herodis, qui ipse ascendit in cælum, et Herodes descendit ad infernum a facie ejus. Jam non turbabitur erga plurimam quæ fecerunt filio suo Judæi, quia omnia subjecta sunt ei. Jam filius Mariæ a Judæis vel militibus non flagellabitur, nec occidetur, quia Christus resurgens a mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dormabitur (*Rom. vi*). Pars ergo Marthæ ei auferitur, s bono suo; pars vero Mariæ ei perficitur, quæ non auferetur ab ea. Exaltata est enim super choros angelorum. In bonis repletum est desiderium suum, v det Deum facie ad faciem sicuti est, gaudet cum filio in æternum. Hæc est pars optima, quæ non auferet ab ea, cujus et nos participes simus meritis et precibus ejus, per Jesum Christum Dominum nostrum qui vivit et regnat, etc.

HOMILIA XLIX.

IN FESTO SANCTI BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore facta est contentio inter discipulos Jesu, quis eorum videretur esse major, etc. (*Luc. xii*) Sicut boni esse moris solet in Scripturis, etc. Reliqua vide apud ven. Bedam, Operum ejus tomo Patrologiæ XCIV, col. 423.

^a HOMILIA L.

IN DECOLLATIONE BEATI JOANNIS BAPTISTÆ.

(Ex Opp. beati Chrysostomi [?].)

Heu me, quid agam? Unde sermonis exordium ciam? Quid dicam, vel quid taceam? Non enim

humano capiti corpus sane belluinum, nobisque verbo hunc spurium et falsissimum fetum suppositum vix lectone, nedum emendatione dignum. Interpretationem Latinam priorem... rejecimus, novamque paravimus. Veterem nos, quam Homiliarius exhibet versionem damus. EDIT.

tantum in stuporem mentis factus sum solus, sed et omnes qui audierunt Evangelii vocem, et mirantur mecum vel Joannis constantiam, vel Herodis nequitiam, vel impiarum mulierum ferinam levitatem. Quid enim audivimus? Herodes, inquit, apprehensum Joannem posuit in custodiam. Quamobrem? Propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui. Et reprehendam forsitan levitatem Herodis, an furorem a mulieribus miserrime inductum? Quid dicam? Quomodo, inquam, enarrem mulierum illarum crudelem malitiam? Et quidem ego existimo nullam in hoc mundo esse bestiam comparabilem mulieri malæ. Sed nunc de mihi mala muliere sermo est, non de bona et honesta. Novi enim multas bonas et honestas et ornatas, in omne opus bonum promptas, quarum vitam commemorare oportet ad ædificationem audientium, et ad honorem bonarum excitandum in mentibus singulorum. Nulla ergo in hoc mundo bestia similis est mulieri malæ. Quid inter quadrupedia animalia leone sævius? Sed nihil ad hæc. Aut in serpentibus quid dracone atrocius? Nec hoc quidem juxta mulierem malam et litigiosam conferri potest. Nam et leo et draco in malo inferiores sunt. Attestatur huic sermoni meo sapientissimus Salomon, dicens: *Cohabitare leoni et draconi melius est, quam cum muliere mala et litigiosa.* Et ne putes propheticum hoc vane dixisse, ex his rebus disce manifestius: Daniele leones in lacu reveriti sunt, justum vero illum Naboth Jezabel interfecit. Cetus Jonam in ventre custodivit. Dalila autem Samsonem circumventum illecebris virum suum, novacula raso capite deformatum, alienigenis tradidit. Dracones et aspides et cornutæ bestię Joannem Baptistam in deserto viventem subdita feritate tremuerunt. Herodias vero eidem caput abscidit, et tanti viri mortem in pretium saltationis accepit. Eliam corvi in monte paverunt, et Jezabel eum post illam redditæ per ipsum terris pluvie gratiam persequatur, ut poenam mortis ei redderet, cujus orationibus depulsa generis humani fame, et ipsa licet indigna, vivebat (*III Reg. xix*). Quid enim dixit post illud admirabile beneficium? *Sit tu es Elias, et ego sum Jezabel. Hæc mihi faciant dii, et hæc apponant, nisi crastina hac hora ponam animam tuam sicut animam unius eorum qui interfecti sunt. Et timuit Elias, et abiit secundum animam suam, et perrexit in desertum, viam quadraginta dierum, et cepit quasi lædians in defectione animæ postulare ut moreretur, et dixit: Domine Deus, sufficit jam, accipe animam meam, quia non sum ego melior super patres meos.* Væ mihi. Quid adhuc dicatur, si ille propheta tantus timuit mulierem, qui totius mundi statum et cœli pluviam et agrî speciem in linguæ potestate portaverat, qui ignem e cœlo eduxerat, et per virtutem orationis mortuos suscitaverat? Hic timuit mulierem? timuit, inquam; nulla enim malitia æmulari potest mulierem malam. Attestatur iterum huic verbo meo sapientissimus Salomon: *Quia non est caput super caput serpentis, et non est malitia super malitiam mulieris (Eccli. xxv).* O malum summum et acu-

tissimum diaboli telum mulier! Mulier ab initio Adam in paradiso prostravit, et de paradiso exterminavit. Mulier mitissimum illum David in necem militis sui innocentis Uriæ Hethæi, ut epistolam dolo mandaret, armavit. Mulier sapientissimum Salomonem in prævaricationis sacrilegium præcipitavit: mulier fortissimum Samsonem illusum rasumque cæcavit, ut et virtutum crinibus, et decore oculorum exspoliatus, ludibrio foret hostibus, quibus fuerat ante terrori, et cum his captivus moleret, quibus dominabatur invictus. Mulier castissimum illum Joseph vinculis alligatum detraxit in carcerem. Mulier illam totius mundi lucernam Joannem capite truncavit. Et quid dicam de mulieribus? Mulier angelos de cœlo deposuit, id est, homines sanctos, qui ad cœlum pergebant, mulier cuncta omnino prostravit et jugulavit, omnes interfecit, omnes elidit, repletos ignominia, et honore vacuos. Mulier enim impudens nemini parcat: non levitam honorat, non sacerdotem reveretur, non prophetae defert honorem. O malum omni malo pejus, mulierem malam! sive illa pauper sit, sive dives, duplex malum est. Si habeat facultatem malitiæ suæ cooperantem, malum duplex, intolerabilis vipera, immedicabile venenum. Scio enim et ego aspides blandimento incantantium mitigari, et leones et tigrides et pardos domita feritate mansuescere. Mulier mala et si injuriam patitur, insanit, et si honorem accipit, extollitur. At si potentis alicujus uxor sit, non cessat die ac nocte virum suum callide stimulare, blande, nequiter, importune et violenter, donec mentem ejus extrudat impatientia, et ad sui consensum furoris-exacuat, ut sibi similem faciat maritum. Improbis male suadet consilium, sicut Herodias fecit Herodi. Si verò pauperem virum habeat, ipsum quoque ad iracundias et rixas incitare non desinit. Et si vidua sit, omnes passim despicit, et ad omne mendacium spiritu superbiæ inflatur. Timore enim Dei non refrenat linguam suam, nec futurum judicium prospicit, neque ad Deum intendit. Non amicitia jura servare, non religionis fidem novit vereri. Nihil ei est virum suum tradere ad mortem. Denique justum Job mulier sua ad mortem tradebat, dicens: *Dic verbum in Dominum, et morere (Job. ii).* O malignitas ineffabilis, o voluntas impia! Non miserta est viro suo, cum videret omnia membra ejus atque vitalia ulceribus ignitis ardentia, et totam carnem ejus vermibus involutam. Non inflexa est ad misericordiam, videns eum tot doloribus volvi, et duris cruciatibus constrictum, agone funereo dimicare, et ululatu lacrymabili dolores suos intentione laterum tabidorum expressis vocibus decantare. Non mitigata est affectione mentis uxor, cum illum quem regali quondam purpura amictum viderat, nunc in aggere stercoris nudato corpore jacentem videret. Nec recordata est pristinae cum eo consuetudinis suæ, neque quanta per ipsum gloria et divitiis et honoribus florisset, sed oblita omnium bonorum, ausculta quid ait: *Dic verbum in Dominum, et morere.* O gratia conjugalis, o sermo magnis doloribus leniendis accommodatus,

o charitatis unanimis fides! Dic mihi mulier: Putasne unquam, si te in simili tribulatione positam vidisset, tale ad te verbum potuisset emittere, et non orationibus et benefactis passionem tuam abstersisset? Et non sufficiebat sibi tam gravis passio, nisi et tu doloribus et vulneribus gravior accederes, quæ sempiternam illi blasphemiam peccato adduceres poenam? An ignoras quod omne peccatum et blasphemiam remittuntur hominibus, in Spiritum autem sanctum blasphemantibus non remittetur, neque in isto sæculo, neque in futuro? Vis videre et aliam malitiæ hujus parem? Da mihi Dalilam. Nam et ipsa fortissimum Samsonem virum suum novacula rasum et vinctum, allophyliis hostibus in prædam et ludibrium tradidit. Illum cubilis sui conjugem, cui mollissime blandiebatur, cui simpliciter adulabatur, quem seipsa chariorem habere aestimabatur, quem hesterno die unanimis amplectebatur, hodie ut inimica decipit. Quem paulo ante callidis male blanda palpabat illecebris ut diligens, hunc paulo post morti tradebat illudens. Et quid dicimus? Quibus odiorum causis displicuerat uxor? Forte non erat speciosus? Et quis eo pulchrior sub illo tempore videbatur, qui septem crines vertice in septiformis gratiæ imagine præferebat? An vero non erat fortis, et contemptu ignaviæ spernebatur? Et quis illo fortior, qui leoni terribili obvianti sibi obviat, solus et inermis innexis sibi manibus straugulat, et ut scriptum est, sicut hædum caprarum discerpsit? Et qui una de vetustis ossibus asini arente maxilla allophylos mille prostravit. Sed præterea sanctus erat, atque in tantum sanctus, ut cum sitisset post laborem pugnae in loco sicco, deprecatus in defectu animæ suæ Dominum, statim ex ipsa quam in manu tenebat maxilla erumpente aqua biberit, atque inde sitis æstum ex eodem mortui pecoris osse quo vicerat, reffectus exstinxerit. Et hunc talem et tantum virum et pulchritudine et virtute et sanctitate præstantem, sua uxor sicut inimicum decipiens et alligans, allophyliis tradidit. Unde autem illa mulier illi tam viro forti prævaluit, nisi ingenita illi simplicitate bonitatis, et sibi malitiæ calliditate? Non solum enim curiosa, sed et subdola irrepsit in præcordia mariti, quem simplicibus et importunis obsecrationibus, atque illecebrosis blanditiis fatigatum, arcano illo virtutis suæ mysterio spoliavit, atque ita derasis crinibus virtute nudatum funditus evertit, ut quem multa millia hostium armata non vicerant, hunc una muliercula sine armis dolo male armata vicerit. Propter hoc annuntiat tibi propheta, et dicit: A conjugem tua custodite te, ne manifestes ei cor tuum. Dic ergo mihi, quæ bestia contra masculum suum talia aliquando meditata est? Quæ dracæna vult conjugem suum perdere? vel quæ læna marem suum jugulandum tradidit? Vides ergo quod prædixit Sapientia, quoniam *non est caput super caput serpentis, et non est malitia super malitiam mulieris*. Et semel omnino quisquis habet mulierem malam, cognoscat quia jam iniquitatum suarum mercedem portat. Non caret testimoniis veritatis hic sermo. Audi sapientem dicentem: *Mala mulier et iniqua portio dabitur pro operibus malis*

A (*Eccli. xxv*). Sed hactenus mihi de muliere mala sermo habitus, hic habeat finem. Oportet enim nunc vicissim commemorare bonas, maxime propter eas quæ adsunt. Bonæ enim feminæ, bonarum virtutes sicut proprias intuentur, et illarum castos labores suas esse coronas existimant. Mulier bona et hospitalis beata Sunamitis, quæ virum suum deprecata est mansionem Elisæo ædificare, ut præteriens et divertens ad eos, quod facere consueverat, secretum haberet refectionis locum. Posuit ei lectum (ut Scriptura declarat) et lucernam et mensam. Lectum utique non vacuum tegumentis, sed habentem competentia strato indumenta; et lucernam non lucernario lino, sed cum stupa et oleo habentem lumen; et mensam non sine panibus, sed instructam cibis necessariis (*IV Reg. iv*). Quid autem digne dicamus et de beata illa vidua quæ suscepit Eliam (*III Reg. xvii*), quam in nullo impedivit inopia rerum, divitem bona voluntate, cui non erat neque frumentum, neque vinum, neque pulmentum, neque aliud quid terrestris alimoniam, ad paupertatis exhaustæ consolationem? Non ager illi frugifer semen panis proferebat, non vinea prædulcem fluentibus venam [uvam] racemis felicibus afferebat. Non ei vel in terra palmi locus ad arandum suberat, neque vel cubiti spatium ad viticulæ plantationem habebat; sed semper messis in tempore procedens in campum, et lento incurvata progressu, raras segetis abscissæ reliquias sectabatur, et residuas vel caducas progressis messoribus spicas, brevi gremio colligebat, in quo velut dimensam et sub æstimatione numeratam pro anni spatio reponebat annonam. Ad hanc ergo missus a Domino venit Elias in tempore famis, quando fere totus orbis terrarum defectu pluviarum sicatus aruerat, et inopia gignentium tabefactus, animantibus victum negabat, quando cœlum æstibus ignitis inarserat, et crassus aer nebulosis vaporibus caligabat, sed subductis imbribus nubila refrenata pendebant, quando nec herba, nec flores, nec ulla germina pullulabant. Non spicarum aristas rosida aura recreabat, quando flumina tenuata rivis, alveis breves meatus agebant, et fontium ubera torridi solis diuturno ardore refrixerant, et usitatum amari salis temperamentum non influentibus de incursu fluminum et infusione pluviarum dulcibus aquis, maria destituta perdiderant. *Tunc venit Elias ad illam inopem viduam, et quales amoris æstus viduas etiam in tempore ubertatis pati*. Nostis enim solitas viduarum angustias, quæ profecto ingravescunt, si desolatione puniantur penuriæ. Et Deus divitem misit prophetam, qui etiam in tempore famis abundaret panibus, et a monte discedens [descendens], venit ad istam pauperem. Quarem autem vidua ille qui verbo ignem de cœlo adduxerat, panem sibi metipsum non deposuit? Nunquid non poterat? Utique poterat. Sed ideo non fecit, ne præparata a bonum opus vidua, hospitalitatis mercede privaretur, et propterea ut illum modicum pugillum farinæ, et stillicidium olei benedictio Domini multipli-

suscepti prophetæ. Non enim pro sua A
 requie missus est propheta, ut ab inope pas-
 ar, quantum ut egenum pasceret, sed ut mani-
 estaret occultum in corde illius bonæ voluntatis
 affectum. Hoc etiam facit ipse Dominus, qui cum
 potens sit omnes qui sunt in hoc mundo per se-
 metipsum evidenter alere, continet tamen manum
 suam ab impendio ministrandi, ut ad bonum prom-
 ptas mentes in tempore necessitatis de fructibus
 humanitatis ostendat, et animarum affectiones ope-
 rum qualitate discernat. Quod si non fuerint hujus
 voluntatis aut dignitatis qui suscipiant sanctos Dei,
 tunc eos Dominus aut per aves pascit, sicut Eliam
 in monte secretum, aut per prophetam aliunde
 transmissum, sicut Danielelem in lacu leonum, aut
 per maritimum animal, sicut Jonam per cetum, aut
 ipse per semetipsum Deus pastor alimenta suppeditat,
 sicut patribus nostris in deserto. Cum enim
 non essent in solitudine qui susciperent filios Israel,
 de coelo manna esurientibus ministrabat, et de pe-
 tra aqua sitientibus disfluebat. Cum autem in hoc
 mundo sancti populis permixtura versantur, tunc etsi
 videat eos pati tribulationem, ferre permittit, ut det
 gratiam eis qui circa eos voluerint operari humani-
 tatem, ut sibi de præsentis beneficio fructificent
 æternam salutem. Abiit ergo Elias ad viduam illam,
 cui nihil in promptuario erat, nisi pugillus farinæ,
 quem ipsum cum labore multo sibi et filiis suis in
 ipso tempore advenientis prophetæ præparaverat,
 nihil reliquum habens, et eo accepto moritura cum
 filiis. Et quid ait ad eam propheta? *Accipe mihi mo-*
dicum aquæ in vasculum, ut bibam. At illa mox ab-
 eunte, post ipsam iterum clamavit: *Accipe mihi et*
panem in manu tua. Illa simpliciter quod non habe-
 bat, dixit; quod autem habebat, confessa est. Quid
 enim ait? *Vivit Dominus, si est mihi in reposito, nisi*
hoc modicum farinæ et exiguum olei (III Reg. XVII).
 Valde mirabile, quod in tanta escarum penuria mo-
 dicum ipsum quod ei residuum erat, non negavit.
 Quanti vero nunc qui aurum et argentum sicut lu-
 tum habent, cum rogantur ut indigentibus opem
 præstent, aut ad tempus commodent, renuunt, et
 non se habere jurant? Et si quando per multam
 obsecrationem flectantur ut præstent, scripturas et
 cautiones ordinant, et præjudicia quædam ferro-
 validiora conscribunt, et illius mutuantis manum
 primum callidis conscriptionibus ligant, insuper
 fidejussores et interventores fenoris commodati ac-
 cipiunt. Illa autem pauper nostra, ad unam vocem
 quod postulata est, habere seipsam non negavit
 palmulam unam farinæ. Et quid illi propheta re-
 spondit? *Festina, inquit, et fac subcinerium panem*
in primis mihi, postea tibi facies et filiis tuis. Tenta-
 tio erat verbum prophetæ, probatio cordis, exami-
 natio voluntatis. Et erat sicut in libra positum cor
 beatæ illius viduæ, quod in prophetici sermonis
 perio, quasi questionis tormento interrogabatur,
 et anceps in utrumque pendebat, quoniam urgeret
 oluntatem, sibine potius et filiis consulere, an

magis prophetæ obtemperaret. Verum illa elegit
 prophetæ potius de inopiæ suæ residuo refectionem
 parare. Sciebat enim quoniam *qui prophetam susce-*
perit in nomine prophetæ, mercedem prophetæ acci-
piet; et qui potaverit sitientem calice aquæ frigidæ in
nomine discipuli, non perdat mercedem suam (Matth.
x). Quid est autem quod propheta dixit, *festina?*
 Nunquid tantum esuriebat, ut indifferenter festina-
 tione mulieris indigeret? Non utique, sed docere
 illam voluit, prompto animo esse et ferventi et bi-
 lari ad boni operis effectum, non eum tristitia, ne-
 que tantum ex necessitate præbendum. *Hilarem enim*
datorem diligit Deus (II Cor. ix). Festina, inquit, et
 fac primum mihi, sicut Abraham in angelorum ad-
 ventu festinavit ad oves, et vitulum inde sumpsit.
 Et sicut Sara properavit ad panes sub cinere facien-
 dos, ut acciperet illum in coelis absconditum panem
 (Gen. xviii). Festina, et fac sicut Abraham hostias
 Deo, non primum tibi, et postea mihi, sicut Cain,
 et Ophni et Phinees filii Heli sacerdotis, qui despi-
 ciebant honorem Dei, primum sibi sacrificiorum
 primitias eligentes ex omnibus donis quæ Deo offe-
 rebantur (I Reg. ii). Illa ergo vidua quod impera-
 tum est ei a propheta, festinanter effecit, et hor-
 reum suum celeriter implevit, providens locupletem
 esse fructum operantibus in Deo repositum. Pro-
 pheta vero præparationem viduæ suscepit, gustavit,
 locutus est, domum ejus replevit bonis. *Non defi-*
ciet, inquit, farina hydriæ, et oleum de capsace,
donec det Dominus pluviam super terram. Et quare
 usque ad illud temporis, finem benedictionis dedit?
 Necessario utique. Oportebat enim nova gratia sicut
 pluvia superveniente in terram, veterem legem
 terminum accipere, et consequens est opus verbo.
 Vides quomodo hospitalitatis mercedes benedicta
 vidua cito vindemiavit. *Bonorum etenim laborum*
fructus gloriosus est, et inconcussa radix prudentiæ
(Sap. iii). Audistis, o mulieres, et malarum mu-
 lierum actus, et bonarum virtutes. Illarum ergo fa-
 cinora calcate, harum vero exempla sectamini. Illas
 execramini, has vero imitamini, ut cum sanctarum
 feminarum cursum et vestigia consecutæ fueritis, in
 earum choris atque consortio pari gratia et laude
 annumeremini in Christo Jesu, cui gloria et im-
 perium in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LI.

DE EODEM FESTO.

Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore audivit Herodes tetrarcha sanam
Jesum, et ait pueris suis: Hic est Joannes Baptista,
etc. (Matth. xiv).

Natalem, fratres charissimi, Joannis diem cele-
 brantes, etc. *Reliqua vide Operum ven. Bedæ tomo*
V, Patrologiæ XCIV, col. 237.

HOMILIA LII.

IN NATIVITATE BEATÆ MARIE VIRGINIS.

Creatoris matrem omnis creatura magnificet, ejus
 gloriosæ majestati se inclinent coelum et terra, et
 omnis plenitudo eorum. Exaltent matrem in Ecclesia

filii, dicantque ei qui redempti sunt a Domino: Mentem et oculos pariter cum manibus ad te, regina mundi, attollimus, et coram tuæ celsitudinis gloria genu flectimus, cervicem inclinamus, ac plenas suspiriis ad te preces in cœlum transmittimus. Tu de altitudine cœli beatos oculos tuos, quibus incomprehensibilem illam gloriam lucis æternæ cum desiderio semper intueris, ad tuos supplices in hanc mundi sentinam de alto projectos inclinare non despicias. Ecce coram tremendo iudice peccatores assistimus, cujus manus terribilis gladium iræ suæ vibrat super nos. Et quis avertet eam? Nemo domina tam idoneus, ut gladio Domini manum pro nobis objiciat, ut tu, Dei amantissima, per quam primum in terris suscepimus misericordiam de manu Domini Dei nostri. Aperi itaque tu, mater clementiæ, benignissimi cordis tui januam suspiriosis precatibus filiorum Adam, qui ex omnibus finibus terræ ad tuæ protectionis umbraculum confugimus a facie formidinis Domini. Ad te domina sullant oculi nostri, teque cum devotionis clamore valido obsecramus, ut filii tui fratres, quam graviter peccando succendimus, erga nos mitiges, ejusque gratiam, a qua ingrati excidimus, nobis tua prece concilies. Ejus livore sanati sumus, ejus iterum medelam deprecamur. *Quia putruerunt et corruptæ sunt cicatrices nostræ, et non est in nobis sanitas (Psal. xxxvii).* Attende, domina, et vide dolores vulnerum animæ nostræ, quia tibi revelavimus causam nostram cum fiducia. Te enim inestimabilis benignitatis feminam, et revera matrem misericordiæ esse cognovimus, ex eo quod tu quæ mundum hunc im-

A sitam in omnibus requiem invenit, atque mundum omnem thesauros suos absque mensura tradidit. Bene in te Spiritui sancto complacuit, o Maria, cum ad tam divina mysteria uterum tuum consecrare dignatus est. Ipse est enim ignis consumens, qui sanctissimam animam tuam in seipso inflammavit, ac splendore divinæ majestatis implevit, tuumque uterum ineffabili modo imprægnavit, fecitque ut Deum et hominem clausa conciperes, clausa pareres, et post partum virgo permaneres. Jam ergo uterum tuum, domina, velut sacratissimum Dei vivi templum totus mundus veneratur, quia in eo salus mundi initiata est. Ibi decorem indutus est Dei Filius, ac præelectæ sponsæ suæ Ecclesiæ formosus in stola candida exultanter occurrit, desideratum diu osculum porrexit, ac præordinatas a sæculo nuptias virgo cum virgine in virgine prælibavit. Ibi primum ruptus est paries inimicitarum, quem inter cœlum et terram protoplastorum inobedientia construxerat. Ibi confœderata sunt terrenis cœlestia, et obviaverunt sibi in osculo pacis misericordia et veritas, quando in unam eandemque personam concurrerunt divinitas et humanitas, factumque est novum illud super terram, ut esset Deus homo, et homo Deus. Ibi magnus Elisæus in mensuram suscitandi pueruli sese contraxit. Ibi antiquus dierum patriarcha præelecto filio suo tunicam induit polymitam. Ibi Rebecca futurorum præscia, magnificandi filii manibus pelliculas hædorum circumdedit, et colli nuda protexit. Ibi enim cooperante gratia Spiritus sancti, Filius a Deo Patre hæreditandus in omnibus gentibus, divinæ majestatis potentiam similitudine carnis peccati cooperuit, qua absconditus est vultus ejus, unde nec reputavimus eum. Ibi alti consilii providentia inescatus est hamus, qui ad extrahendum serpentem antiquum in hoc mare magnum de cœlo trajectus est. Inde egressa est armita aurea, unde perforaretur maxilla Leviathan, ut evomeret mortuos non suos, quos a origine mundi secure deglutiverat. Hortus deliciarum nobis est tuus sacratissimus uterus, o Maria, quia ex eo multiplices gaudii flores colligimus, quos tunc mente recolimus quam magna multitudo dulcedinis universo orbi inde profluxerit. Hortus conclusus tu es, sancta Dei genitrix, ad quem deflorandus manus peccatoris nunquam introivit. Tu sanctorum areola aromatum, a cœlesti consita pigmentario, virtutum omnium speciosis floribus delectabiliter venans. Inter quorum pulcherrimos trium in te miramur excellentiam. Hi sunt quorum odore suavissimam totam domum Dei reple, o Maria, viola humilitatis, lilius castitatis, rosa charitatis. Merito de tali areola ille speciosus forma præ floribus paradisi egressus est, super quem requievit Spiritus Domini. Cui te assimilabimus, o mater pulchritudinis? Vester paradus Dei tu es, quia lignum vitæ mundo protulisti, de quo qui manducaverit, vivet in æternum. Fons vitæ, qui ex ore Altissimi prodiit, de medulla ventris tui exsilivit, atque inde in quatuor capita se dispartiens, ad irrigandam faciem arentis mundi

emanavit, lætificans civitatem Dei. Omnis enim qui A biberit ex eo, non sitiet in æternum. Ecce plusquam paradisuꝝ hic. De illius enim aqua si quis biberit, sitiet iterum. O quantum mundo contulisti, quæ tam salubris aquæ, aquæductus esse meruisti. O lampas luculentissima, quantos lætificasti, quanto splendore gloriæ Dei illustrata, desideratum illud lumen, quo inventa est drachma decima, sedentibus in tenebris et umbra mortis protulisti? Te nimirum ille divini epithalamii præcentor a longo intuitus est, cum in admirationis vocem ita prærupit, dicens: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata* (Can. vi)? Sicut aurora valde rutilans in mundum progressa es, o Maria, quando veri solis splendorem, tantæ sanctitatis jubar præcucurristi, ut vere diem salutis, diem propitiationis, diem quam fecit Dominus, a tua claritate initiari dignum fuerit. Felix aurora, felicitatis diei nuntia exstitisti. Talem auroram talis dies, et talem diem talis aurora decuit. Et recte quidem auroræ implesti officium. Ipse enim sol justitiæ de te processurus, ortum suum quadam matutina irradiatione præveniens, in te lucis suæ radios copiose transfudit, quibus potestates tenebrarum, quas Eva induxerat, in fugam convertisti, atque ita desideratum cunctis gentibus solem mundo invexisti. Tu pulchra ut luna diceris, eique non immerito compararis. Illa enim astrorum omnium sola soli similima, et candore venusta argenteo, cæteris in cœlo præmicat sideribus. Tu veri solis imago expressissima, inter millia astrorum Deo assistentium, virginali puritate in cœlis gloriosa præfulges. Illa transfuso in se solari lumine noctem illuminat. Tu virtutum a Deo tibi inditarum, magnificis exemplis ad imitationem tui nos provocas, sicque nostram noctem illuminas. Qui enim vias tuas insectatus fuerit, non ambulabit in tenebris, sed lumen vitæ inveniet. Tu ergo pulchra es ut luna, imo et pulchrior luna, *quia tota pulchra es, et macula non est in te*, neque vicissitudinis obumbratio. Tu electa ut sol, ille, inquam, sol solis conditor. Ille enim electus ex millibus virorum, tu electa ex millibus feminarum. Ille electus ex omnibus quæ per illum sunt, tu terribilis ut castrorum acies ordinata. Quid enim? An non horruerunt principes tenebrarum quando viderunt præter morem instructam omni armatura fortium contra se procedere feminam? Feminam fortem, et ad bella doctissimam, cujus ensis super femur suum propter timores nocturnos. Et in circuitu ejus acies valida spiritualium virtutum, suo se invicem ordine tentionem; si quidem ordinatione perseverat dies. Sed et innumerabilem beatorum spirituum militiam ad ministerium tanti principis delegatam nullatenus ambigimus, utpote qui custodirent lectulum Salomonis gratissimum, ac providerent ne præparatum æterno regi hospitium, alienus hospes invaderet. Nimirum timor et tremor venerunt super eos, ita ut dicerent: Ecce plus quam Eva hæc. Castra Dei sunt hæc. Fugiamus Israël. Tu ergo, bellatrix egregia, primo

eum qui primus Evam supplantavit, expugnare viriliter aggressa es. Tu enim spiritum elationis ea virtute humilitatis complosisti, quam in te respexit Dominus, ut ipsius merito supra omnes choros angelorum te sublimari dignam aestimaverit. Nunquam enim supra omnes angelos glorificata ascendisses, nisi prius infra omnes homines humiliata descendisses. Tu et ardorem vitæ concupiscentiæ virtute castitatis in tua virginea carne eatenus extinxisti, ut is in cujus conspectu nec astra munda sunt, tantæ munditiæ carnem tuam judicaverit, ut etiam divinæ puritati eam agglutinare non despexerit. His ergo primariis ducibus tenebrarum a te fortiter expugnantis, omnis ante faciem tuam militia spiritualium nequitiarum in fugam conversæ est. Gloriosa dicta sunt de te, genitrix Dei, sed adhuc locus est tuæ laudationi, adhuc in tuis laudibus omnis lingua balbutit. Non enim sunt loquelæ neque sermones in omni natione quæ sub cœlo est, quibus amplitudo gloriæ tuæ ad plenum valeat explicari. O magna, o pia, o multum amabilis Maria. Tu nec nominari quidem potes quin accendas, nec cogitari quin recrees affectus diligentium te. Tu nunquam sine dulcedine divinitus tibi insita piæ memoriæ portas ingrederis. Et nunc sequimur te, o domina, ex totis præcordiis vociferantes ad te: Adjuva imbecillitatem nostram, aufer opprobrium nostrum. Vides hanc tunicam pelliceam, quæ nos circumdedit, tunicam Evæ parentis nostræ? Hæc est quam olim ad nos transmisit ac supervestivit carnem filiorum suorum, sicut diploide C confusionem suam. De manu quippe illius duplicis mali seminium terra nostra suscepit, et concepit et peperit nobis spinas et tribulos iniquitatis in anima, calamitates in corpore, et per hæc mortem utrobique. O infelix hæreditas, o dira humanæ carnis infirmitas, usque quo patiemur te? Multum dorsa nostra incurvastis, quia gravis es valde, et diu te portavimus; multum nos minuisti ab angelis, quos et juvenis insipientibus comparasti. Nimis invaluisti, quæ non nisi morte Filii Dei sanari potuisti. Nimis supra nos te extulisti, quando et usque ad eum qui supra omnia est, incaute ascendisti. Et quis nos liberabit a corruptela miserimæ hujus pelliculæ? Gratia salvatoris nostri filii tui, o Maria. Qui ut infirma nostra tolleret, sponte infirmatus est, et ut mors mortis nostræ ipse fieret, innocens, pro peccatoribus mortuus est. Et quis tam idoneus, ut pro nobis loquatur ad cor Domini nostri Jesu Christi, sicut tu, felix Maria, quæ in secretissimis amplexibus amantissimi filii tui suaviter cubas in meridie sempiterno, ejusque familiarissimo colloquio, cum plena cordis lætitia perfrueris? Loquere, domina, quia audit filius tuus. Invoca bonum nomen ejus super nos, ut curemur a lepra carnis et spiritus. Exure virus hoc mortiferum, quod de pomi sui reliquiis Eva nobis propinavit. Utinam poculum suum ebria illa aut totum ebibisset, aut totum effudisset. Te exorante omne jugum nostrum computrescat a facie olei misericordiæ Dei. Renovetur ut aquilæ juvenus nostra, ut novi nova

voce novum canticum novis civibus aggregati, illic ubi nova sunt omnia, iubilæum sempiternum celebrantes, in cymbalis jubilationis concinamus. Tollatur crassa hæc nebula ab oculis nostris, ut revelata facie gloriam Domini specularantes, in immensum illud pelagus divini luminis absorbeamur a Domini spiritu, ac Deo nostro in vinculis charitatis astricti, unus cum ipso spiritus efficiamur; præstet hoc nobis, o Maria, filius tuus Dominus noster Jesus Christus, cui laus et gloria et gratiarum actio in sempiterna sæcula. Amen.

HOMILIA LIII.

DE EODEM FESTO.

(Ex ven. Bedæ presbyteri et sancti Hieronymi Comm. in Evangelium Matthæi, passim.)

Liber generationis Jesu Christi filii David, filii Abraham. Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Jacob, etc. (Matth. 1).

Liber generationis Jesu Christi. Secundum hanc enim Christus filius hominis est, quod se ipse sæpissime appellat, commendans nobis quid misericorditer dignatus sit esse pro nobis. Nam illa superna et æterna generatio secundum quam Filius Dei unigenitus est ante omnem creaturam, quia *omnia per ipsum facta sunt*, ita est ineffabilis, ut de illa dictum a propheta Isaia intelligatur: *Generationem ejus quis enarrabit (Isai. LIII)?* Quanquam et de temporali ejus nativitate dictum sit, qua *Verbum caro factum est*, et virgo Spiritu sancto gravida filium peperit, et virgo permansit. *Filii David, filii Abraham.* Ordo præposterus, sed necessarie commutatus. Si enim primum posuisset Abraham, et postea David, rursus ei repetendus foret Abraham, ut generationis series retexeretur. Ideo autem cæteris prætermissis, horum filium nuncupavit, quia ad hos tantum facta est de Christo repromissio: ad Abraham: *In semine, inquit, tuo benedicentur omnes gentes terræ (Gen. XII).* Ad David vero ait: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam (Psal. CXXXI).* Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Jacob. Exsequitur ergo humanam generationem Christi Matthæus ab ipso promissionis Christi exordio, hoc est, ab Abraham genitores commemorans, quos perducit ad *Joseph virum Mariæ, de qua natus est Christus.* Mystice autem quomodo de gentilitatis caligine, quasi de Ægyptiaca servitute, per quadraginta duos viros demonstrat, ac si per ejusdem numeri mansiones ad virginem Mariam plenam sancti Spiritus gurgite fluentem, ac si intelligibilem Jordanem duce Domino Jesu Christo, velut Josue filio Nun ventum sit, ipsumque Christum de Maria esse natum testatur, qui velut hamus in retis capite, sic in fine genealogiæ positus, et in mare hujus mundi a Patre missus, tortuosum serpentem aduncatum occisus occidit, atque humani generis mortem mortuus mortificavit. Et ideo velut fune duplicato, iterato videlicet uniuscujusque nomine, in retis similitudinem genealogiæ ordo contextitur, donec ab hujus principio, hoc est ab Abraham usque

ad hamum, id est, ad Christum adveniatur, de quo ad sanctum Job dicitur: *Nunquid aduncabis Leviathan hamo tuo, aut armilla perforabis maxillam ejus (Job. XL)?* In hamo ergo incarnationis Christi iste captus est, qui dum in illo appetit escam corporis, transfixus est aculeo divinitatis. *Judas autem genuit Phares et Saram de Thamar.* Notandum quod in genealogia Salvatoris nullam sanctarum assumit mulierum, sed eas quas Scriptura reprehendit, ut qui propter peccatores venerat, de peccatoribus nascens, omnium peccata deleret. Unde et in sequentibus Raab meretrix, et Ruth Moabitis ponitur, et Bethsabee uxor Uriæ. Ad interiorum vero intellectum in omnibus istis quatuor, ventura ad Dominum Ecclesia de gentilitatis errore figuratur, quæ prius aliena, B ignominiosa plena et sterilis habebatur, sed ad Christum ut legitima conjuncta est matrona, et plures adoptivos parit filios Deo quam synagoga, quæ prius ut proprium videbatur habere Dominum virum. Thamar ergo interpretatur amaritudo, vel commutans, sive palma. Et merito hæc omnia conveniunt sanctæ Ecclesiæ, quæ amara prius fuit in idololatria et turbida conversatione, sed modo dulcis est per fletum compunctionis et studium pii laboris. Hæc commutans recte dicitur, quia ex peccatrice commutata est in justam, et ex odiosa in amatam. Quæ palmæ rite assimilatur, propter certamen laborum, et victoriæ præmium. De illa quippe bene per psalmistam dicitur: *Justus ut palma florebit, et sicut cedrus Libani multiplicabitur (Psal. XCI).* Raab quoque latitudo, vel C fames, seu impetus interpretatur. Et quid in hoc nisi sanctæ Ecclesiæ nobilitas prædicatur? Cui Isaïas dicit: *Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas (Isai. LIV).* Habet ergo famem ista, *non famem panis, neque sitim aquæ (Amos. VIII),* sed audiendi verbum Dei, et faciendi voluntatem ejus. De quo quidem impetus ingreditur, quia velocitas prædicationis flante Spiritu sancto in totam mundi latitudinem dirigitur. Denique Ruth, quæ vel videns vel festinans, seu deficiens interpretatur, merito Ecclesiam significat, quæ in puritate cordis Deum contemplatur, et secundum Psalmistam festinat manus ejus dare Deo. Hæc desinit, id est, firmiter in fide et dilectione Dei persistere decernit. Bethsabee vero quæ interpretatur puteus septimus, D abundantiam gratiæ Spiritus sancti in Ecclesia fieri designat. Dono denique spirituali, hoc est, septenario facta est Ecclesia puteus satietatis quia factus est in ea fons aquæ salientis in vitam æternam. *Naason autem genuit Salmon.* Ipse est Naason princeps tribus Juda, sicut legimus in Numeris. *Jesse autem genuit David regem.* Regem dicit David, non quod ipse solus in ista genealogia regum fuerit positus, cum ab ipso usque ad transmigrationem Babylonis qui scribuntur, plures regnaverunt, sed quia David primus de domo David rex fuit, per quem ordo decurrit genealogiæ. *David autem rex genuit Salomonem et ea quæ fuit Uriæ.* Quæritur, cum tres reliquæ extraneæ mulieres nominibus propriis sint positæ, cur

Salomon [solummodo] non nominetur Bethsabee, **A** sed hoc solum dicatur quod uxor fuit Uriæ. Ideo hoc putatur factum, quia tres aliæ supra dictæ licet criminosa fuerint, in partibus tamen filiorum, per quos currit genealogia, non solum non culpari, sed etiam laudari meruerunt. Hæc verò adulterio et homicidio perpetrato, David regi genuit filium, intantum culpabili conjugio, ut merito in Salvatoris genealogia non videatur nominata. Nomen vero viri ejus, id est Uriæ, quasi justis hominis ponitur, ut ex hoc etiam sceleris immanitas memoretur, dum uxoris causa occisus in memoriam revocatur. Mystice autem David Christum significat, qui interpretatur manu fortis, et desiderabilis. Et quid fortius leone, qui vicit de tribu Juda, radix David? Quomodo vero sit desiderabilis, Scriptura ostendit, dicens: *Ecce veniet desideratus cunctis gentibus* (Agg. ii). Et Petrus ait: *In quem desiderant angeli prospicere* (1 Pet. i). Urias vero qui interpretatur lux mea Dei, significat diabolum, qui transfiguratur se in angelum lucis, audens Deo dicere: *Lux mea Dei, et ero similis Altissimo* (Isa. xiv). Joram autem genuit Joathan. In quarto Regum volumine, de Joram Ochoziam fuisse legimus generatum, quo mortuo, Jozabeth filia regis Joram, soror Ochoziæ, tulit Joas filium fratris sui, et eum internecioni quæ exercebatur ab Athalia, subtraxit. Cui successit in regnum filius ejus Amasias, post quem regnavit Azarias filius ejus. Cernis quod secundum fidem historiæ tres reges in medio fuerunt, quos hic evangelium prætermisit, Joram autem non genuit Oziam, sed Ochoziam, et reliquos quos enumeravimus. Verum quia evangelistæ propositum erat, tres tessaradecades in diverso temporum statu ponere, et Joram generi se miscuerat impiissima Jezabel, idcirco usque ad tertiam generationem ejus memoria tollitur, ne in sanctæ nativitatibus ordine poneretur. Dictum quoque ita erat per prophetam, non nisi quarta generatione in throno regni Israel quemquam de domo Achab esse sessurum. Purgata igitur labe familiæ gentilis, tribusque præteritis, jam regalis in quarta generationum consequentium origo numeratur. *Et post transmigrationem Babylonis Jechonias genuit Salathiel*. Si voluerimus Jechoniam in fine primæ tessaradecadis ponere, in sequenti non erunt quatuordecim, sed tredecim. Sciamus ergo Jechoniam priorem ipsum esse, quem et Joakim, secundum autem, id est Joachin filium, non patrem. Quorum prior per α et μ , sequens χ et ν scribitur. Quorum nomen scriptorum vitio et longitudine temporum apud Græcos Latinosque confusum est. Hæc beatus Hieronymus historiam sequens ita exposuit. Nam et ipse Jechonias interpretatur præparatio Dei. Sic ergo jam non quadraginta duo, quæ faciunt ter quatuordecim, sed propter unam bis numeratam, quadraginta generationes fiunt, si ipsum Christum annumeremus, qui huic regendæ vitæ nostræ temporali atque terrenæ tanquam numero quadragenario regaliter præsidet. Tu autem Domine.

HOMILIA LIV.

IN VIGILIA MATTHÆI APOSTOLI.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore vidit Jēsus publicanum nomine Levi, sedentem ad telonium, et ait illi: Sequere me, etc. (Luc. v).

Idem Levi qui et Matthæus est, etc. *Reliqua vide Opp. ven. Bedæ tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 419.*

HOMILIA LV.

IN DIE SANCTI MATTHÆI.

(Ex eodem.)

In illo tempore cum transiret Jēsus, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine, et ait illi: Sequere me. Et surgens, secutus est eum, etc. (Matth. ix)

B Legimus Apostolo dicente, etc. *Reliqua vide tomo ut supra, col. 249.*

HOMILIA LVI.

IN FESTO SANCTI MICHAELIS ARCHANGELI.

Relatio de dedicatione ecclesiæ sancti Michaelis et miraculis ostensis.

Memoriam beati Michaelis archangeli toto orbe venerandam, ipsius et opere condita, et consecrata nomine demonstrat ecclesia, quæ non metallorum fulgore et privilegio commendata est signorum. Vili facta schemate, sed cœlesti prædita virtute, utpote quam fragilitatis humanæ memor archangelus e cœlo veniens, ad promerendam ibi mortalibus supernorum societatem, propria manu condere dignatus est. Vertice siquidem montis excelsi posita, de corpore ejusdem saxi speluncæ instar præcavata ostenditur. Est autem locus in Apuliæ finibus, ubi inter sinum Adriaticum et montem Garganum civitas Sepontus posita est. Qui mons civitatis a mœnibus ad duodecim millia pedum erectus, in cacumine supremo beati archangeli, quam præfatus sum, gestat ecclesiam. Hanc mortalibus hoc modo cognitam, libellus in eadem ecclesia positus indicat. Erat in ea civitate vir prædives quidam Garganus nomine, qui ex eventu suo monti vocabulum indidit. Hujus dum pecora, quorum infinita multitudine pollebat, passim per devexi montis latera pascerentur, contigit taurum armenti communis gregis consortia spernentem, per montem singularem incedere solitum, ad extremum redeuntibus pecoribus domum non esse reversum. **D** Quem dominus collecta multitudine servorum per devia quæque requirens, invenit tandem in vertice ejusdem montis pro foribus cujusdam assistere speluncæ. Itaque ira permotus, cur solivagus incederet, arrepto arcu appetiit illum sagitta toxicata. Quæ veluti venti flamine retorta, eum a quo jacta est, mox reversa percussit. Turbati cives et stupefacti qualiter res fuerit effecta, non enim accedere propius audebant, consulunt episcopum, quid facto opus sit. Qui indicto jejunio triduo, a Deo monuit esse querendum. Quo peracto, sanctus Domini archangelus episcopum per visionem alloquitur, dicens: Jam bene fecisti, quod homines latebat, a Deo quærendo mysterium, causam videlicet hominis suo telo percussit. Sciatis hoc mea gestum voluntate. Ego enim

sum Michael archangelus, qui in conspectu Domini A semper assisto, locumque hunc in terris incolere, tutumque servare instituens, hoc volui indicio probare, omnium quæ ibi geruntur, ipsius quoque loci me esse inspectorem atque custodem. Hac revelatione comperta, consuetudinem fecerunt cives hic Dominum precibus per sanctum deprecari Michaellem. Duas quippe januas ibi cernentes, quarum australis, quæ et major erat, aliquot gradibus in occasum vergentibus, adiri poterat, sed nec ultra cryptam intrare ausi, præ foribus quotidie orationi vacabant. Inter hæc Neapolitani pagani adhuc ritibus aberrantes, Sepontinos et Beneventanos, qui centum quinquaginta miliaribus a Seponto distant, bello lacesere tentant. Qui antistitis sui monitis edocti, tridui petunt inducias, ut triduo jejuniu liceret quasi fidele patrocinium sancti Michaelis implorare et præsidium. Quo tempore, pagani ludis scenicis falsorum invitant auxilia deorum. Ecce autem nocte ipsa quæ belli antecedebat diem, adest in visione sanctus Michael antistiti, preces dixit exauditas, victoriam spondit adfuturam, et quarta diei hora bello præmonet hostibus occurrendum. Læti ergo facti, et de angelica certi victoria, Domini coacti spiritu obviant Christiani pagani. Atque in primo belli apparatu Garganus immenso tremore concutitur, fulgura crebra volant, et caligo tenebrosa totum montis cacumen obduxit, impleta prophetia quæ Dominum laudans ait: *Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis (Psal. ciii)*. Fugiant pagani, partim ferro hostium, partim igniferis impulsis sagittis, ad Neapolim usque sequentibus, atque extrema quæque cædentibus adversariis, mœnia tandem suæ urbis moribundi subintrant. Qui autem evasere periculum, comperto quod angelus Dei in adiutorium venerit Christianis, nam et sexcentos ferme suorum fulmine videbant interemptos, Regi regum Christo continuo colla submittentibus, armis induuntur fidei. Cumque domum reversi victores, vota Domino gratiarum ad templum referrent archangeli, vident mane juxta januam septentrionalem (quam prædixi instar posterulæ pusillæ) quasi hominis vestigia marmori arctius impressa, agnoscunt beatum Michaellem hoc presentia suæ signum voluisse monstrare. Ubi postea culmen appositum et altare impositum, ipsa D ecclesia ob signa vestigiorum Appodonia est vocata. Multa dubitatio inter Sepontinum et Beneventanum quid de loco agerent, utrum intrare et dedicare ibi debeant ecclesiam. Unde collatione facta, ad meridiem loci illius beati Petri apostolorum principis nomine condunt ecclesiam et dedicant. In qua etiam beatæ semper virginis Mariæ, sanctique Baptistæ Joannis altaria statuunt. Tandem antistites salubri reperto consilio Romanum episcopum quid de his agendum sit per nuntios sciscitantur, qui tunc forte in monte Soracti quinquagesimo fere milliaro a Romana urbe distante fuerat, quem incolæ sancti Sylvestri cognomine vocant, eo quod ipse ibi quondam exsul orans pro fidei persecutione delituerat cum

suis. Taliaque mandata remittit: Si hominis est, dilectissimi, illam dedicare basilicam, hoc maxime die quo victoria data est fieri oportet. Sin autem alias sancto provisorio loci placuerit, eodem præcipue die illius in hoc voluntas est requirenda. Hoc ergo tempore imminente, agamus ambo triduanum cum civibus nostris jejunium, sanctam Trinitatem rogantes, ut munera quæ summo suæ sedis ministro conferre dignatus est, ad certum usque finem perducatur. Factum est, ut suggesserat antistes. Nocte vero constituti jejunii suprema, angelus Domini Michael episcopo Sepontino per visionem apparens: Non est, inquit, vobis opus hanc quam ædificavi dedicare ecclesiam. Ipse enim qui condidi, etiam dedicavi. Vos tantum intrate, et me assistente patrono, precibus locum frequentate. B Et te quidem ibi cras missam celebrante, populus juxta morem communicet. Meum autem erit ostendere quomodo per memet locum sacraverim ipsum. Illi adveniunt mane cum oblationibus, et magna instantia precum intrant regiam australem, et ecce longa porticus in aquilonem porrecta, atque illam attingens posterulam extra quam vestigia marmori diximus impressa. Sed priusquam huc pervenias, apparet ad orientem basilica prægrandis, qua per gradus ascenditur. Hæc cum ipsa porticu sua quingentos fere homines capere videbatur, altare venerandum, rubroque contextum palliolo, propè mediant parietis meridiem ostendens. Erat autem ipsa domus angulosa, non in more operis humani parietibus erectis, sed instar speluncæ præruptis et sæpius eminentibus asperata scopulis, culmine quoque diversæ altitudinis, quod hic vertice tangi, alibi manu vix possit attingi, credo docente archangelo, Deum non ornatum lapidum, sed cordis querere et diligere puritatem. Vertex vero montis extrinsecus partim cornea sylva tegitur, partim virenti planitie dilatatur. Missarum itaque celebratione completa, magno attoniti gaudio quique redierunt in sua. Episcopus autem delegato ministrorum, cantorum, sacerdotumque officio, et mansionem constructa, omnem ibidem quotidie psalmodiarum, hymnorum, missarumque cursum congruo præcepit ordine celebrari. Nullus autem huc nocturno est tempore ausus ingredi, sed aurora transacta matutinos ibi decantavit hymnos. Ex ipso autem saxo quo sacra tegitur ædes, ad aquilonem altaris, dulcis et nimium lucida guttatim aqua dilabitur, quam incolæ stillam vocant. Ob hoc et vitreum vas ejusdem receptui præparatum argentea pendel catena suspensum, morisque est populo communicato singulos ad vasculum ascendere per gradus, donumque celestis degustare liquoris. Nam et gustu suavis et tactu salubris; denique nonnulli per longas febrium flammam hac hausta stilla, celeri confestim refrigerio potiuntur salutis. Innumeris quoque et aliis modis ibi crebro sanantur ægroti, et multa quæ angelicæ tantum congruunt potestati, geri illic miracula comprobantur, maxime tamen ejusdem die natalis, cum et de provinciis circumpositis plus solito conflua turba recurrit, et angelicæ virtutis major quodam-

modo creditur adesse frequentia, ut quod spirituali-
ter dixit Apostolus, etiam corporaliter agi videatur:
*Quia angeli sunt administratorii spiritus in ministe-
rium missi, propter eos qui hæreditatem capiunt salu-
tis, in Christo Jesu Domino nostro (Heb. 1). Tu autem,
Domine.*

HOMILIA LVII.

DE EODEM FESTO

(Ex Opp. beati Maximi episcopi.)

*In illo tempore accesserunt discipuli ad Jesum, di-
centes: Quis putas major est in regno cælorum? Et
advocans Jesus parvulum statuit eum in medio eorum,
etc. (Matth. xviii).*

Si diligenter, fratres, audistis, evangelicam lectio-
nem, etc. *Reliqua vide inter Opera sancti Maximi,
Patrologiæ tomo LVII, col. 445.*

HOMILIA LVIII.

IN EODEM FESTO SANCTI MICHAELIS.

[Ex Haymone.

*In illo tempore accesserunt discipuli ad Jesum,
dicentes: Quis putas major est in regno cælorum, etc.
(Matth. xviii) &*

Quoties legimus discipulos Domini de ordine prio-
ratus inter se contendisse vel interrogasse, non li-
vori et invidiæ deputare debemus, sed humanæ fra-
gilitati ac infirmitati; quippe qui rudes erant ac
novelli, quia audierant eum suam resurrectionem
prædicantem, et nondum Spiritus sancti gratia illu-
minati, cæleste regnum perfecte amare didicerant,
quia, ut ait evangelista Joannes, *nondum erat Spiritus
datus, quia Jesus nondum fuerat glorificatus (Joan. vii),*
putabant quod ipse resurgens a mortuis,
corporaliter regnum teneret, et ipsi honoribus subli-
marentur. Unde passionis illius tempore facta est
contentio inter eos quis eorum major esset in regno
cælorum. Hæc suspicione seducta fuerat mater filio-
rum Zebedæi quando accessit ad Dominum, dicens:
*Domine, dio ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexte-
ram tuam, et alius ad sinistram tuam in regno tuo
(Matth. xx).* Hinc Cleophas et alius discipulus qui-
bus cum Dominus post resurrectionem in specie pe-
regrini apparuisset, dicebant: *Nos autem sperabamus
quod ipse esset redempturus Israel (Luc. xxiv).* Et
quidam discipulorum interrogantes eum, dicebant:
*Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel
(Act. 1)?* Occasio autem interrogandi Dominum, quis
illorum major esset in regno cælorum, fortassis ex su-
perioribus acciderat. Nam ut supra evangelista retulit,
accesserunt ad Petrum qui didrachma accipiebant,
et dixerunt ei: *Magister vester non solvit didrachma?
Ait etiam: Et cum intrasset domum, prævenit eum
Jesus, dicens: Quid tibi videtur, Simon? Reges terræ
a quibus suscipiunt tributum vel censum? a filiis suis,
an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Je-
sus: Ergo liberi sunt filii. Ne autem scandalizemus
eos, vade ad mare, et mitte hamum, et eum piscem qui
primus ascenderit, tolle, et aperta ejus ore invenies sta-
terem, illum sumens, da eis pro me et te (Matth. xvii).*
Quia ergo alii discipuli viderant Petrum in reddi-

tionem census Domino cœquari, computantes eum
illis omnibus esse prælatum, in illa hora accesserunt
ad Jesum, dicentes: *Quis putas major est in regno
cælorum? Sed magister humilitatis, qui ait in evan-
gelio: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde,
et invenietis requiem animabus vestris (Matth. xi),* ut
ostenderet regnum cælorum, non per superbiam,
sed per humilitatem esse querendum, illumque fore
majorem in eo qui propter Deum se humiliat. *Advocans
parvulum statuit eum in medio eorum, et dixit:
Amen dico vobis: Nisi conversi fueritis, et efficiamini
sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum.* Quod
duobus modis potest intelligi. Possumus enim hic
parvulum Dominum Jesum Christum accipere, qui
cum sit magnus et laudabitur nimis, et magnitudinis
ejus non est finis (*Psal. cxlv*), ut nos excelsos fa-
ceret, *parvulus natus est nobis, et filius datus est no-
bis (Isa. ix).* Et est sensus: Nisi meo exemplo vos
humiliaveritis, qui non veni ministrari, sed ministrare,
et factus sum in medio vestrum sicut qui ministrat,
sed non qui vel quasi recumbens, regnum cælorum
quod humilibus est præparatum, intrare non potestis.
Si autem simpliciter quemlibet parvulum intelliga-
mus, facile patet, quia non solum ad humilitatem,
sed etiam ad simplicitatem servandam hoc exemplo
nos hortatur. Ac si diceret: Sicut parvulus iste cujus
vobis exemplum proposui, videns mulierem pulchram
non concupiscit, non alienas divitias appetit, læsus
non relædit, non aliud cogitat, et aliud loquitur, et
iratus non perpetuas tenet discordias, et vos nisi
talem habueritis innocentiam in mente, qualem iste
habet in corpore, regnum cælorum quod humilibus
et simplicibus est præparatum, intrare nequaquam
potestis. Cujus viam nemo superbus graditur, nemo
tumidus incedit, quia *ardua via et angusta quæ ducit
ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam (Matth. vii).*
Cum ergo ait: *Nisi conversi fueritis, et efficiamini
sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum,* tale
est si dixisset: Jam si vos delectat locus sublimis,
prius exerceat humiliatio vitæ innocentis, non quod
apostolos corpore vellet esse parvulos, sed ut inno-
centiam parvulorum in mente possiderent. Hujusce-
modi parvulos Dominus suos volebat esse discipulos,
quibus dicebat: *Sinite parvulos venire ad me, talium
est enim regnum cælorum (Matth. xix).* Et Paulus
apostolus talium innocentiam parvulorum suos vole-
bat habere discipulos, quibus per epistolam præci-
piebat: *Nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli
estote, sensibus autem perfecti sitis (I Cor. xiv).* Ta-
lem se noverat rex propheticus, qui in regali solio su-
blimis, sed mente humilis, dicebat: *Custodiens par-
vulos Dominus, humiliatus sum, et liberavit me (Psal.
cxiv).* Et iterum: *Ludam, et vilior fiam plus quam
factus sum, et ero humilis in oculis meis (II Reg. vi).*
Parvulus enim est qui sibi displicet ut Deo placeat,
tantoque ante Deum erit pulchrior, quanto apud
semetipsum erit humilior. Unde et subditur: *Qui-
cunque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic
major est in regno cælorum. Habeamus ergo virtutem*

humilitatis, si volumus habere in regno caelorum locum celsitudinis, quoniam, sicut Salvator ait in Evangelio: *Omnis qui se humiliat exaltabitur, et qui se exaltat humiliabitur* (Luc. xiv). Unde et nos alibi Scriptura admonet, dicens: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam* (Eccli. iii). Et iterum: *Humiliamini sub potenti manu Dei ut vos exaltet in tempore visitationis* (I Petr. v). Et ne putares illum esse contemnendum, qui propter Deum hic se humiliat, congruam sententiam adjunxit, dicens: *Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit*. Hoc est quod Dominus in futurum se promisit dicturum: *Quandiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis* (Matth. xxv). Et signanter ait: *Qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit*. Quamvis enim non sit eligendum cui juxta Scripturae vocem benefacere debeamus, illis tamen qui propter Deum parvi et humiles esse eligunt, in cujus vitae moribus Christum esse cognoscimus, specialem benevolentiam impendere debemus. Unde cum pius pater filium instrueret, ait: *Panem tuum et vinum tuum super sepulturam justi constitue, et ne communicaveris ex eo cum peccatoribus* (Tob. iv). Et iterum: *Desudet eleemosyna in manu tua, donec invenias justum cui tradas eam* (Eccli. xxix). Hinc et Apostolus ait: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei* (Gal. vi). Qui enim bona temporalia illis impendit, in quorum vita et moribus Christum habitare cognoscit, profecto illi tribuit pro cujus amore impendit. Unde bene dicitur, *in nomine meo*. Multi enim bona temporalia non in nomine Christi, sed ut laudem hominum captare possint, tribuunt. De quibus scriptum est: *Quaesierunt gloriam hominum, magis quam Dei* (Joan. xii). Et Dominus alibi: *Omnia enim opera sua faciunt ut videantur ab hominibus* (Matth. xxiii). Et iterum: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam* (Matth. vi). Et ne ad suscipiendos hospites vel peregrinos pigri remaneremus, seipsum in his suscipi, promisit, cum ait: *Qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit*. Unde et ipse alibi dicit: *Qui suscipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet; et qui suscipit justum in nomine justi, mercedem justi accipiet* (Matth. x). Et iterum: *Qui vos recipit, me recipit; et qui vos spernit, me spernit* (Ibid.). Sicut autem suscipientibus merces promittitur, ita duris et avaris poena indicitur, cum subinfertur: *Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris*. Ubi considerandum est quam grave peccatum sit scandalizare fratrem, quando etiam scandalizantibus talis vindicta comminatur. Quod autem ait: *Expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et in profundum maris demergatur*, juxta morem provinciae loquitur, ubi apud veteres Judaeos capitalia crimina hoc supplicio puniebantur. Nemo ergo arbitretur leve peccatum esse scandalum fratris, cum scandalizantibus

A talis poena praedicitur, quoniam sicut alibi in Evangelio ait: *Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennae ignis* (Matth. v). Quod se cavere omnino Apostolus ostendit, cum ait: *Melius enim mihi est non manducare carnem, neque bibere vinum, neque aliquid in quo fratrem scandalizem* (Rom. xiv). A quo peccato etiam discipulos suos compescit, dicens: *Quare tu scandalizas fratrem tuum, aut quare spernis illum?* Igitur, in quantum possumus, juxta Apostoli admonitionem, scandalum fratrum vitare debemus, si autem pro veritate scandalum oriatur, magis veritas eligenda est, quam scandalum vitandum. Vel certe per molam asinariam quae pondus habet, sed nullum iter explicat, volubilis amor saeculi exprimitur. Cum ergo ait: *Expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris*, carnales quosque et mundi amatores a regimine ecclesiastico prohibet, quoniam melius est quod mundi amator in saeculo vivens carnaliter, se solum perdat, quam in regimine ecclesiastico constitutus, se et alios perverse vivendo ad interitum trahat; quia cujus vita despicitur, restat ut ejus praedictio contemnatur, quoniam dum infirmi discipuli patroni sequuntur exemplum, et ipsi pereunt, et illorum perditio in ejus caput redundat, qui auctor est criminis. Sive certe per molam asinariam doctores intelliguntur, quia sicut mola granum tritici frangitur, ut medulla ejus ad sustentationem vel refectionem humanae naturae ostendatur, ita quoque et doctores occultas sententias Scripturae sacrae aperientes, interiorum sensum earum manifestant, vel vitam sive refectionem animarum sanctarum. *Vae mundo ab scandalis*. Mundus cui vaec dicitur, non ille est quem venit Filius hominis quaerere et salvare, sed ille qui in maligno positus est, id est mundi amatores, de quo Dominus alibi ait: *Pater juste, mundus te non cognovit* (Joan. xvii). Qui enim mente et desiderio saeculum incolunt, recte mundus appellantur, de quibus Joannes ait: *Mundus transibit, et concupiscentia ejus* (I Joan. ii). Mundi enim amatores dum propter cupiditates saeculi alios non metuunt scandalizare, tamen ipsi scandalum sustinent, aliquando quidem corpore, semper autem mente. Et ideo vaec illis, quia ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt. Quibus per Jacobum dicitur: *Qui voluerit amicus esse hujus saeculi, inimicus Dei constituitur* (Jacob. iv). Ad quos pertinet quod adhuc subjungitur: *Necesse est enim ut veniant scandala, veruntamen vaec homini per quem scandalum venit*. Quod autem ait, *necesse est*, tale est ac si diceret: *Non potest esse ut scandala non veniant*. *Oportet enim et haereses esse*, sicut ait apostolus, *ut probati manifesti fiant* (I Cor. xi). Et alia scriptura: *Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis* (Eccli. xxvii). Pacis autem tempore non facile decerni potest quis bonus malusve sit. Sed cum scandalizatorum flaverit ventus, faciles et tenues projiciet quasi paleas ante faciem venti, grana vero congregabit in horrea Christi. *Vae ergo homini*

illi qui talem se exhibet, ut malum quod venturum est per ejus ministerium impleatur, de quibus Dominus ait: *Mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala, et tradent ea in caminum ignis ardentis. (Matth. XIII).* Quod facilius intelligimus, si unum ad medium deducamus, Judam scilicet Domini proditorem, de quo ipse tempore passionis suæ ait: *Filius hominis vadit, sicut scriptum est de illo, vae autem homini illi per quem tradetur (Matth. XXVI).* Necesse enim erat ut Filius Dei pro nobis passionem sustineret, sed vae Judæ qui nostrum bonum suum fecit malum. Et ne aliquis sub occasione proximorum vel amicorum a via Dei sibi recedendum putaret, omnem Magister veritatis errorem tollit, cum subjungit: *Si autem manus tua vel pes tuus scandalizet te, abscinde eum, et projice abs te. Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem, mitti in gehennam ignis. Et si oculus tuus scandalizet te, erue illum, et projice abs te. Bonum est tibi cum uno oculo intrare ad vitam, quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Juxta litteram quantum abhorreat hoc, facile patet. Sed cum a littera excludimur, spiritualis sensus est requirendus. Per hoc quod manus, pes, oculus, nostris necessitatibus necessariora sunt, propinquorum et charissimorum affectus in hoc loco designatur, ac si diceret Dominus: Si quis tibi fuerit pretiosus ut oculus, propinquus ut pes, necessarius ut manus, et a via Dei te recedere persuaserit, hujus amorem abscinde, et abs te projice. Melius est te solum intrare ad vitam, quam cum multa turba propinquorum mitti in ignem æternum. Quid proficit homini, si totum lucretur mundum, animæ autem suæ detrimentum patiatur (Marc. VIII)? Verbi gratia: Blanditur uxor, minatur pater, persuadet mater, lacrymantur frater et soror, tu autem in via Domini sta firmus, ne illos inutiliter amando, a Dei amore recedas, sed juxta illud quod alibi ait: *Sine mortuos mortuos suos sepelire, tu autem sequere me (Matth. VIII).* Neque hoc dicimus, quod parentibus et amicis ingrati et inobedientes esse debeamus, sed quando a via Dei removere voluerint, tunc eorum amorem abscindamus a nobis. Cæterum cum eos Deum amare cognoverimus, dupliciter nobis amandi et honorandi sunt: Primum, quia justus sunt, deinde, quia propinqui, Domino dicente in lege: *Honora patrem tuum et matrem, ut bene sit tibi, et longo vivas tempore (Deut. V).* Hinc et Apostolus ait: *Si quis suorum curam non habet, et maxime fidelium, fidem negavit, et est infideli deterior (I Tim. V).* Quantam autem sollicitudinem et curam Dominus de his habeat, qui totam spem in eo ponunt, manifestat cum subjungit: *Videte ne contemnatis unum ex his pusillis. Qui enim pusilli et humiles in præsentia vita propter Deum sunt, nequaquam contemnendi sunt. Pusilli namque sunt, ut diximus, qui coram oculis suis humiles sunt et despecti, de quibus Salvator ait in Evangelio: Nolite timere, pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis**

A regnum (Luc. XII). Quisquis ergo tales scandalizare non metuit, offendit Deum qui habitat in illis, sicut ipse per prophetam dicit: *Qui tangit vos, quasi qui tangit pupillam oculi mei. Et iterum: Nolite tangere, christos meos, et in prophetis meis nolite malignari (Zach. II).* De quibus valde dulce est quod adhuc subinfertur, quare non sint contemnendi. *Dico enim vobis, quia angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei qui in cælis est (Matth. XVIII).* In hoc loco discimus, quia unusquisque fidelium, angelum ob sui custodiam deputatum habet, qui et eum a tentationibus defendit, et in virtutibus juvat, sicut apostolus in epistola ad Hebræos ait: *Angeli sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis (Hebr. I).* Et psalmista de justo quolibet: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis, et in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum (Psal. XC).* Hinc et de Petro in Actibus apostolorum legimus, quia cum ab angelo de carcere eductus, januam pulsare cœpisset, fideles qui convenerant, dicebant: *Non est Petrus, sed angelus ejus (Act. XII).* Angeli ergo parvulorum semper vident faciem Patris, quia sic propter nos foras exeunt, ut ab ejus visione nunquam recedant, sicut ipse angelus Raphael ad Tobiam ait: *Ego sum unus de septem spiritibus qui assistimus ante Deum (Tob. XII).* Et Daniel: *Millia millium ministrabant ei, et decies centena millia assistebant ei (Dan. VII).* Angeli enim qui custodes sunt vitæ nostræ, orationes et opera nostra Deo nuntiare creduntur, sicut angelus ait Tobix: *Cum orares, ego obtuli orationes tuas ante Deum (Tob. XII).* Et Daniel: *Ex die qua posuisti cor tuum ad intelligendum, ut te affligeres in conspectu Dei, exaudita sunt verba tua, et ego veni propter sermones tuos (Dan. X).* Tu autem, Domine

HOMILIA LIX.

IN NATALI SANCTI LUCE EVANGELISTÆ.

D Cum in divinis atque sacris voluminibus studiose lectitando perquirerem, ex qua ortus prosapia, a quibus instructus, quosque imitatus sit viros, quibusve in partibus beatissimus Lucas evangelista scripserit atque docuerit, quove pausaverit, ejusque sacrum deportatum fuerit cadaver loco, in singulis singula reperi; et post pauca de pluribus carpens, prout sensu capere potui ingenioli mei, partim stylo proprio explicare conatus sum, partim autem sicut a quibusdam reperi scripta doctoribus exarans, vestræ intentis charitatis auribus noster subsequens sermo declarabit. Igitur gloriosissimus apostolus et evangelista Jesu Christi Lucas, natione Syrus Antiochensis, arte medicus, apostolorum discipulus, almificos eorum actus prout vidit, lucido disertoque sermone prosecutus, in brevi libello ad charissimum scripsit Theophilum. Deinde Paulum secutus egregium doctorem gentium usque ad triumphum passionis ejus, quem cum apostolo Petro Romæ excepit, individuus comes peregrinationis ejus existens, ubique cum eo permansit. Cujus præcipue peregrinationibus

et sacræ doctrinæ gesta, eorundem annectens apostolorum libello, ad laudem nominis et memoriam ipsorum, et universalis Ecclesiæ stabilimentum texuit. Dumque eundem gloriosissimum Paulum idem venerabilis Lucas sequeretur in plurimis terræ marisque tribulationibus, digne ab illo hujusmodi testimonii elegantia meruit laudari. Sic enim Colossensibus scribens ait de eo: *Salutat vos Lucas medicus charissimus meus in Domino (Col. iv)*. Et Timotheo illustri viro scribens ait: *Lucas solus mecum est (II Tim. iv)*. Et in alio loco epistolæ suæ ait de illo inter reliqua salutationis, Ecclesiæ Dei quæ est Corinthi, *misimus etiam fratrem nostrum, cujus laus est in evangelio per omnes ecclesias. Non solum autem, sed et ordinatus est ab ecclesiis, comes peregrinationis nostræ (II Cor. vii)*. Vir enim (ut ita dicam) omnium ore laudabilis est hic Domini evangelista, qui meruit a tanto apostolo et doctore gentium prædicari. Laudemus ergo eum cum ipso et nos pariter, charissimi, et consona voce, corde et ore extollamus, et verum a Deo missum medicum animarum prædicemus eum. Cujus omnia doctrinæ verba nihil aliud resonare videntur, nisi animæ languentis medicinam. Propterea non immerito iste tale sortitus est nomen. Lucas quidem Æolice, in nostra autem lingua interpretatur consurgens sive elevans. Recte itaque consurgens sive elevans dicitur, qui terrenis despectis, sese ad cœlestia consurgendo elevavit, et toto mentis conamine liber expeditusque est Dominum secutus. Unde et ejus prædicare Evangelium adhuc in ergastulo corporis retentus, et suis sequacibus scribere est dignus habitus, multosque etiam verbo suæ prædicationis ad Jesu Christi Domini perduxit fidem. O Luca sanctissime evangelista, Dominica atque veridica personans longe lateque verba, cujus fragor Æolicis quidem primum intonans auribus, gyrat penetralia cœlorum ad instar tonitruum, at demum ut psalmographus ait vates, non solum occiduas usque protenditur partes, vox omni suavitate melliflua, sed et in omnibus terræ sinibus personat. O insignis præconii et almitatis evangelicæ lucifer, ab orientibus partibus emittens nobis lumen fidei, et cœlestis itineris patenter scandere volentibus callem demonstrans. O aniquæ salubre medicamentum, beatissime Luca, qui velut nardi pisticæ pretiosum unguentum redolens, et interiora pectoris nostri arcana permulcens, ad semper mansura gaudia, ubi nullus languor, nullus dolor, nullusque gemitus invenitur, voce incessabili nos invitare omnimodo non desistis. Recte enim hic versiculus poetæ cujusdam epigrammatis potest aptari:

Vivere post obitum vatem vis nosse viator?
Quod legis, ecce loquor, vox tua nempe mea est.

Hic prorsus cum descripta essent evangelia, per Matthæum quidem in Judæa, per Marcum vero in Italia, instigante Spiritu sancto, magis auditu quam jussu, in Achaïæ Bithyniæque partibus historice suum composuit Evangelium Attico sermone, sicut ab his traditum habuit, qui ab initio viderunt, eique ma-

gistri fuerunt sermonis Dei. Incipiensque a sacerdotum regumque temporibus, in hunc videlicet modum: *Fuit in diebus Herodis regis Judææ sacerdos quidam nomine Zacharias (Luc. i)*, eam historiam plena digestionem prosequitur. Hujus quoque strenuissimi evangelistæ Lucæ librum, cum quatuor Evangeliorum libris intelligendum, arbitrati sunt doctores per vituli speciem figurari. Vitulus denique sacerdotalis est victima, quæ in Redemptoris nostræ immolatione completa est, qui pro salute totius mundi in patibulo crucis suspensus, semetipsum Patri hostiam vivam exhibuit. De quo evangelistæ pulchre Sedulius presbyter in paschalis descriptione carminis, heroico percurrens carmine ait:

Jura sacerdotis Lucas tenet ore virenti.

Et Paulinus Nolanæ sedis præsul de isto Domini venerabili viro, bene ludens versibus canit:

Bis medicus Lucas, prius arte, deinde loquela,
Bis medicus Lucas, ut quondam corporis ægros
Artus consolidat, et nunc in mentibus ægris,
Composuit geminos vitæ medicamina libros.

Nam quid plura referam de tam veridico eximioque evangelista, qui meruit a tantis ac talibus laudari doctoribus, hoc est, Hieronymo, Ambrosio, aliisque plurimis qui muri sunt ecclesiarum et eloquentiæ fontes? Quidve digne resonem ignoro, cum mihi ferrea esset vox, et omnium membrorum meorum artus verterentur in linguas, pleniter in ejus laudem minime explere valerem quæ meretur. Sed amor tanti viri ductus, et non præsumptionis temeritate gerens homo imperitus, sed quorundam fratrum victus precibus charitatis, hæc vestræ dilectionis compulsus sum exarare. Nunc autem quæ omisimus prosequamur. Ecce enim ut nostri oris ratio roboretur, ejusdem luculenti doctoris Ambrosii exemplum nostro huic compendioso opusculo adnectemus. Si enim dicit: Sanctissimus vir Lucas velut quendam historicum tenens ordinem, plura nobis Domini miracula revelavit, ita tamen, ut omni sapientiæ virtutes evangeliorum suorum complecteretur historiæ. Quid enim præcellentius ad sapientiam naturalem quam quod ex Spiritu sancto etiam Dominicam incarnationem exstitisse reseravit? Unde et David naturalem docens sapientiam, ait: *Emitte spirituum tuum, et creabuntur (Psal. ciii)*. Docet moralia eodem Evangelii sui libro, in illis beatitudinibus docens mores, quemadmodum non ferire, non repercutere verberantem, quemadmodum benefacere mutuum dare cum desperatione mercedis, mercedem enim facilius sequitur non expectantem. Docet etiam et rationalia cum lego: *Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est (Luc. xvi)*. Quid adhuc de naturalibus dicam, quod docuit virtutes cœlorum moveri, Dominum solum esse unigenitum Filium Dei, in ejus passione tenebræ per diem factæ sunt terra tremuit, sol refugiens radios suæ claritatis abstraxit? Ergo omnem mundanam sibi prudentiam vindicat, et principatum sapientiæ veræ posside spiritualis, præsertim cum audacius aliquid usum

pans ipsa fide nostra, ipsum mysterium Trinitatis in hac triplici sapientia esse posuit, hoc est naturali, morali, rationali. Si credamus illum naturaliter Patrem qui nobis genuit redemptorem, et illum moralem qui Patri usque ad mortem secundum hominem obediens nos redemit, et illum rationalem qui rationem colendæ divinitatis et vitæ regendæ humanis pectoribus infudit, nulla ergo operationum distantia, nulla discretio est, ubi vel in Patre, vel in Filio, vel in Spiritu sancto, nulla secunda plenitudo virtutis est. Nunc ad narrationis ordinem redeamus. *Omnis, ait Dominus, qui petit, accipit, et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur (Matth. vii.)* Aperi ergo nobis pulsantibus, Domine, qui tenes clavem scientiæ, ut aliquid adhuc congrue in laudem tanti evangelistæ tui beati Lucæ, ad ædificationem audientium dicere valeamus. Igitur ut idem Dominus apostolus in præmio Evangelii sui testatur, *plures fuerunt qui evangelicam conati sunt ordinare narrationem, rerum quæ in nobis completæ sunt, sicut tradiderunt nobis, ut superius diximus, qui ab initio viderunt sermonem Filii Dei, et ministraverunt ei, et perseverantia usque ad præsens tempus monumenta declarant, quæ diversis auctoribus edita, diversarum hæresum fuerunt principia, ut est illud quod appellatur Evangelium juxta Ægyptios, secundum Thomam et Matthiam, et Bartholomæum, duodecim quoque apostolos, ac Basilidem atque Apellem, et cæteros quos enumerare longum est, dum hoc tantum in præsentia necesse est dicere, exstitisse quosdam qui sine Spiritu et gratia Dei conati sunt ordinare magis narrationem, quam historiæ texere veritatem. Quibus jure illud propheticum congruit: *Væ qui prophetant in corde suo, qui ambulant post spiritum suum, qui dicunt: Hæc dicit Dominus, et Dominus non misit eos (Ezech. xiii).* De quibus et Salvator in Evangelio dicit: *Omnes qui ante me venerunt, fures et latrones fuerunt (Joan. x).* Qui venerunt, dicit Dominus, non quæ missi sunt. In venientibus præsumptio temeritatis, in missis obsequium servitutis est. Ecclesia autem quæ supra petram Domini est voce fundata, quam adduxit rex in accubitum suum, et ad quam per foramen descensionis occulte manum suam misit, similis hinnulo cervorum, quatuor fluminum paradisi instar, eructans de uno fonte quatuor Evangelia, quatuor et annulos et angulos habet, per quos quasi arca testamenti Domini lignis imputribilibus vehitur. Hæc est et illa in Zacharia quadriga quæ per orbem evecta, jugo fidei colla cunctarum gentium subjicit. Quatuor præterea flumina pulchre dicuntur de uno paradisi procedere fonte, per quæ quatuor evangelistarum numerus demonstratur, et quatuor perfectæ virtutes, id est prudentia, temperantia, fortitudo, atque justitia designantur. Nam sicut a quatuor saluberrimis luculentisque fluminibus Domini irrigatur paradisi, ita et cor nostrum irrigatur a quatuor evangelistarum instrumentis. Ex quo perlucido Jesu Christi Domini fonte sanctus iste velut Euphrates procedens, de quo nobis sermo est, apostolus Lucas evangelici disputa-*

tor libri, cor nostrum sæpius rigare et madefacere non cessat. Et ut Euphrates fertilis seu frugalitas et ubertas nuncupatur, ita et iste magnæ fertilitatis atque ubertatis, seu evangelii dogmate sanctæ Ecclesiæ toto terrarum orbe diffusæ, augens verbo doctrinæ suæ, fidei incrementum, radio suæ claritatis velut jubar ab æthere veniens, ac multorum hominum pectora illustrans, quotidie illuminare non desinit, cum ejus verba veluti bonum nuntium in Ecclesia leguntur. Evangelium quippe Attice, Romane bonum nuntium dicitur, seu nova annuntiatio. Nuntiat enim incarnationem sanctamque nativitatem Christi, passionem quoque ac resurrectionem, nec non et in cælos ascensionem, venturumque eum esse ad judicium cum gloria et regno. Hæc sunt quippe septem sigilla, quibus Joannes dicit librum esse signatum, quem *nullus potest aperire, neque in cælo, neque super terram, neque sub terram, et signacula ejus solvere, nisi solummodo leo de tribu Juda (Apoc. v)*, id est, Christus. Vel ideo evangelium bonum dicitur nuntium, quia annuntiat regnum post laborem, vitam post mortem. Recte ergo hoc ipsum evangelium iste evangelista Lucas ad eundem, ut præfati sumus, scripsit Theophilum, ad quem et librum Actuum apostolorum, id est ad Dei dilectum. Ergo et tibi convenit semper quisquis es, o homo, quia si Deum diligis, ad te scriptum est Evangelium. Et si ad te scriptum est, suscipe pretiosissimum margaritarum munus evangelistæ, pignus amici in penetralibus animi diligenter observa. **O** quale munus vel quale pignus, si consideres, si attendas, si mente pertractes. Quæ si bene et pervigil observaveris, ad semper mansura gaudia te felicem perducent, ubi sociatus angelorum choris, incessabiliter exultabis. Hic etiam beatus Lucas examussim dicitur Græco eloquio eruditus, cui extra ea quæ evangelicæ disputationis ordo deposcit, maximæ necessitatis labor is fuit, ut primum Græcis fidelibus incarnationem Domini nostri Jesu Christi fideli narratione ostenderet, ne vel Judaicis genealogiis intenti, solo legis desiderio tenerentur, vel hæreticis fabulis et stultis sollicitationibus seducti, excedendo laborarent. Deinde velut celestis agricola semen doctrinæ suæ innumerabilium mentibus hominum serens, ac vomere suæ insignis linguæ nuntiando exsulcans, ad creatoris sui fidem converteret. **D**uplicatis etenim talentis Domini sui, et centesimum secum afferens fructum ad gemmea cæli palatia perenniter regnaturus, ardentis animi desiderio satagens properavit. Nam martyrium suo corpori assiduâ lamentationibus, crebrisque vigiliis membra sua macerans indixit. Hic etenim ab ipso pueritiæ suæ tempore castus omnimodo perseverans, neque uxorem, neque filios perhibetur habuisse. Ideoque non immerito inter angelorum agmina, et gloriosum apostolorum chorum, inter laudabilem prophetarum numerum, atque candentia lilia virginum, et immarcescibiles rosas martyrum et flores coruscat, omniumque beatorum perfruitur consortiis sanctorum. Tradunt etiam nonnulli, hunc evangelistam unum esse

ex illis duobus discipulis, quibus in castellum Emmaus euntibus Dominus se sociavit, atque in peregrino habitu se ostendens, illis sensum aperuit, et in fractione panis ut eum cognoscerent, mirabiliter patra- vit. Hic dum septuagesimum ætatis suæ haberet annum, obiit in Bithyniæ partibus quinto decimo Kalendas Novembris, et a viris catholicis corpus ejus humatum est. Cujus sanctum cadaver pluribus jam evolutis annorum circulis, Constantino Augusto regnante, ad Constantinopolitanam urbem cum gloria est translatum, et decenter locatum. Ubi quanta et qualia prodigiorum miracula ad nominis sui laudem, per merita hujus gloriosissimi evangelistæ Lucæ, Dominus Jesus Christus frequenter efficiat, quia ad notitiam nostram minime pervenerunt, omitto re- texere. Hoc autem divina providentia constat actum, ut scilicet per plura deportatis loca hujus Lucæ evangelistæ venerabilibus reliquiis, plura virtutum signa fierent, pluresque per memoriam doctrinæ et virtutis ejus ad fidem ac dilectionem Domini nostri Jesu Christi, quem prædicavit, confluerent. Qui cum Deo Patre sanctoque Spiritu vivens, regnat per im- mensa sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LX.

IN EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore designavit Jesus et alios septuaginta duos, et misit illos binos ante faciem suam, in omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis quidem multa, operarii vero pauci, etc. (Luc. x).

Dominus et salvator noster, fratres charissimi, etc. *Reliqua vide apud sanctum Gregorium Magnum, Operum ejus tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1138.*

In festo undecim millium virginum, quære de virginibus.

De sancto Severino, quære in communi.

De festo sanctorum Simonis et Judæ, quære de apostolis.

HOMILIA LXI.

IN VIGILIA OMNIUM SANCTORUM.

(Ex ven. Bedæ in Evangelium secundum Lucam expositione, lib. II.)

In illo tempore elevatis Jesus oculis in discipulos suos, dicebat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei, etc. (Luc. vi).

Quamvis generaliter omnibus loquitur, etc. *Reliqua vide Operum ven. Bedæ, tomo III, Patrologiæ XCII, col. 401, lin. 14.*

HOMILIA LXII.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

Hodie, dilectissimi, omnium sanctorum sub una so- emnitate, etc. *Reliqua vide Operum ven. Bedæ tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 450.*

HOMILIA LXIII.

IN EODEM FESTO.

(Ex eodem.)

Legitur in ecclesiasticis historiis, etc. *Reliqua vide tomo ut supra, col. 452.*

HOMILIA LXIV.

IN EODEM FESTO.

(Ex Opp. beati Leonis Magni papæ.)

In illo tempore videns Jesus turbas, ascendit in montem. Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli ejus. Et aperiens os suum, docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælo- rum, etc. (Matth. v).

Qualis enim doctrina sit Christi, etc. *Reliqua vide Operum sancti Leonis tomo I, Patrologiæ LIV, col. 461, lin. 37.*

In festo sancti Martini, quære de confessoribus.

De sancta Catharina, quære de virginibus.

HOMILIA LXV.

IN DIE ANIMARUM.

(Ex Opp. beati Augustini, serm. de Scripturis.)

De verbis Apostoli, ut de dormientibus non contriste- mur (I Thess. iv).

Admonet nos beatus Apostolus, etc. *Reliqua vide Operum sancti Augustini tomo V, Patrologiæ XXXVIII, col. 935.*

HOMILIA LXVI.

IN EODEM FESTO.

(Ex eodem, inter sermones supposititios.)

De verbis Apostoli, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi.

Omnium Christianorum spes, fratres charissimi, etc. *Reliqua vide tomo ut supra, Patrologiæ XXXIX, col. 1961.*

HOMILIA LXVII.

IN DIE OMNIUM ANIMARUM.

(Ex sancti Augustini in Joannis Evangelium Tractatu tract. 49.)

De eo quod scriptum est in Evangelio sancti Joannis, cap. xi: *Erat autem quidam languens Lazarus.*

Inter omnia miracula quæ fecit Dominus noster, etc. *Reliqua vide Operum sancti Augustini tomo III, Patrologiæ XXXV, col. 1746.*

INCIPIT COMMUNE SANCTORUM.

HOMILIA LXVIII.

DE APOSTOLIS.

(Ex Opp. sancti Fulgentii, inter spuria.)

Delectat tantorum tractare margaritas sanctorum, etc. *Reliqua vide inter Opera sancti Fulgentii, Patrologiæ tomo LXV, col. 939.*

HOMILIA LXIX.

IN VIGILIA APOSTOLORUM.

(Ex beati Augustini in Joannis Evangelium Tractatu, tract. 80.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Ego sum vitis vera, et Pater meus agricola est, etc. (Joan. xv).

Iste locus evangelicus, fratres, etc. *Reliqua vide Operum sancti Augustini tomo III, Patrologiæ XXXV, col. 1839.*

HOMILIA LXX.

ITEM DE APOSTOLIS.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore misit Jesus duodecim discipulos suos, præcipiens eis et dicens: In viam gentium ne abieritis, et in civitates Samaritanorum ne intraveritis, sed potius ite ad oves quæ perierunt domus Israel, etc. (Matth. x).

Cum constet quia Redemptor noster in mundum pro redemptione gentium venit, etc. *Reliqua vide Operum sancti Gregorii tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1089.*

HOMILIA LXXI.

ITEM DE APOSTOLIS.

(Ex sancti Augustini in Joannis Evangelium Tractatu. tract. 87-88.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Hæc mando vobis, ut diligatis invicem. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit, etc. (Joan. xv).

In lectione evangelica quæ hanc antecedit, etc. *Reliqua vide Operum sancti Augustini tomo III, Patrologiæ XXXV, col. 1852.*

HOMILIA LXXII

ITEM DE APOSTOLIS.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, etc. (Joan. xv).

Cum cuncta sacra eloquia dominicis plena sint præceptis, etc. *Reliqua vide Operum sancti Gregorii tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1205.*

HOMILIA LXXIII.

IN NATALI UNIUS MARTYRIS.

Quia beati martyris natalis hodie illuxit dies, quem vobiscum, fratres charissimi, nos voluit Dominus celebrare, aliquid donante illò de martyrum gloria et patientia disseramus. Gloria quidem mundana ab his contempta est, et ideo patientia probata est. Nam gloria eorum abscondita latebat in cœlis, quia patientia eorum exercebatur in terris. Qui non exhorret eorum patientiam, pervenit ad gloriam. Miseria putatur pati dura et aspera in carne, quia revera molestum est. Nisi esset omnibus molestum, non esset martyribus gloriosum. Multis ergo lascivis et avaris martyres sancti insanire visi sunt, quando pro Christi nomine tanta patiebantur. Etenim ut eum negarent, urgebantur. Alii ergo virgis et flagellis diutissime sunt verberati, alii fustibus et plumbatis cæsi, alii membratim laniati, alii gladio occisi, alii excoriati, pice plumboque liquato perfusi, alii ardore prunarum excruciiati, et alii flammis exusti, alii quidem in mare mersi, alii bestiis deputati, alii carcerum sunt horrore et fame necati. Quot enim genera pœnarum et mortium hostis excogitare poterat, tot martyribus sine ulla miseratione infligebat. Sed ipsi licet in aperto horrida paterentur, in occulto tamen ineffabiliter coronabantur. Multi quidem gloriam terrenam quæsierunt, multi viri fortes

A pro patria sanguinem fundendum esse duxerunt, nec fundere dubitaverunt, quo gloriam post mortem etiam apud posteros haberent, sed quæ illorum gloria martyribus comparatur? Quid potuit invenire imperator, quod potuit invenire piscator? Imperatorum, consulum et virorum fortium, qui orbem armis domuerunt et subjugaverunt, sepulcra sunt Romæ. Ad cujus sepulcrum intrare dignatus est imperator? Et tamen diademate deposito, ad sepulcrum suum orantem suscepit eum piscator. Ecce si terrena gloria fuerat concupiscenda martyribus, nec ipsi fraudati sunt, qui honorem tantum inter angelos quæsierunt. Videmus eorum glorias in terris, et stupemus. Quid pateremur si in cœlis videremus? Quantus nos stupor admirationis apprehenderet, si videremus

B martyres inter angelos gloriantes, quorum natalitia videmus populos celebrantes? Sed nos volumus gaudere cum sanctis, et tribulationem mundi nolumus sustinere cum illis. Qui enim sanctos martyres vel in quantum potuerit, noluerit imitari, ad eorum beatitudinem non poterit pervenire. Sic et Apostolus prædicat, dicens: *Si fuerimus socii passionum, erimus et consolationum (II Cor. 1)*. Et Dominus in Evangelio: *Si mundus, inquit, vos odit, scitote quia me priorem odio habuit (Joan. xv)*. Recusat esse in corpore, qui odium mundi non vult sustinere cum capite. Sed dicit aliquis: Et quis est, qui possit beatorum martyrum vestigia sequi? Huic ergo respondeo, quia non solum martyres, sed etiam ipsum Dominum cum ipsius adjutorio, si volumus, possumus imitari. Audi non me, sed ipsum Dominum generi humano clamantem, et dicentem: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (Matth. xi)*. Audi et beatum Petrum apostolum admonentem: *Christus, inquit, pro nobis passus est, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus (I Petr. II)*. Similiter Paulus apostolus clamat: *Imitatores Dei estote, sicut filii charissimi (Eph. v)*. Quid ad hæc respondebimus fratres, vel quam excusationem habere poterimus? Si tibi aliquis dicat, virtutes quas fecit Dominus, debeas imitari, justa potest esse excusatio tua, quia virtutes et mirabilia facere, non omnibus datum est, sed custodire mandata Dei, omnibus nobis præceptum est. Nam et ipse Dominus noster Jesus Christus non dixit: *Discite a me mortuos suscitare, super aquas siccis pedibus ambulare*. Sed quid ait? *Quia mitis sum et humilis corde*. Et iterum: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos (Matth. v)*. Et licet sint alia multa bona remedia quibus Deum debeamus et beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, ut mites simus et humiles corde, et inimicos nostros toto corde et totis viribus diligamus. De diligendis inimicis, fratres charissimi, nullus unquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, non possum jejunare, non possum res meas omnes pauperibus dare et ecclesiis. Nunquid potest dicere, non possum diligere? Sed dicit aliquis: Tanta

mala inimicus meus mihi fecit, ut eum nulla ratione possim diligere. Attendis quid fecerit tibi homo, et non attendis quid tu feceris Deo? Si conscientiam tuam diligenter discutis et inquiris, sine ulla compensatione majora peccata committis in Deum, quam in te commiserit homo. Et quia forte vis ut tibi Deus dignetur dimittere multum, cur tu non acquiescis dimittere parum? Vos autem fratres quia quotidie dicitis Deo in oratione, *dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, dimittite, et dimittetur vobis* (Luc. vi). Ipsa enim veritas clamat terribiliter et dicit: *Si vos non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec Pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra* (Matth. vi). Imitemur ergo sanctos martyres in fide, in humilitate, in mansuetudine, in patientia, in longanimitate, in dilectione, et sic poterimus ipsos martyres apud Dominum habere intercessores, ita ut peccata nostra deleantur, et præmia nobis æterna conferantur, præstante Domino nostro, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LXXIV.

DE UNO MARTYRE.

Ex Opp. beati Chrysostomi.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum, etc. (Matth. x).

Peragrarunt a Domino missi apostoli orbem terrarum, et infirmum eum inventientes, ad sanitatem reduxerunt, et in tribulatione et in ruina positum, ad stabilitatem revocaverunt. Non scuta moventes, non arcus tendentes, non sagittas mittentes, non pecuniam largientes, non eloquentiam confidentes, sed erant nudi quidem sæculo, sed induti Christo; pauperes, sed divites; pecunia indigentes, sed regnum cœlorum possidentes; non humana solatia habentes, habentes autem Dominum suum. Ego, inquit, vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii). Peragrarunt universum orbem terrarum, oves simul cum lupis. Quis vidit? Quis audivit? Dicit, *Mittam vos ut oves in medio luporum*. Quis unquam pastor oves mittit in medio luporum, sed magis si viderit lupos, congregat oves? At vero Christus contraria fecit. Oves ad lupos direxit, et vulneratæ a bestiis non sunt, sed magis lupi ad ovium mansuetudinem sunt conversi. Et ut ne dicerent illi, oves sumus, et mittis nos in escam luporum, timorem illorum uno sermone abstulit. Non dixit, ite: nec enim eorum virtute mittebat eos; sed *ecce ego mitto vos*. Infirmi quidem vos, sed qui mittit potens est. Quis es tu? Ego sum qui cœlum extendi, qui terram fundavi, qui mare infrenavi, qui mortem dissolvi, qui chirographum quod contra vos erat, cruci affixi, qui veterem legem immutavi, qui vos ad pristinam patriam revocavi, qui fortia dissolvo, et dissoluta conforto. Quid mari fortius? Sed parva arena intolerabilem illius impetum retundit et continet. *Ecce, inquit, ego mitto vos, qui mortis et vitæ habeo potestatem, qui de cœlo descendi. Ecce ego mitto vos quasi oves in medio luporum*. Tanquam

murus quidam bestiae fiebam ovibus, ut nec fuga conservarent salutem circumvallati undique. O virtus mittentis in medio luporum oves. In circuitu lupi, et mutati sunt lupi, et facti sunt oves. Nec enim natura, sed voluntate lupi erant. *Ecce ego mitto vos*. Quid ergo nobis præcipis? *Estote prudentes sicut serpentes, et simplices ut columbæ. Cavete autem ab hominibus, tradent enim vos in conciliis, etc.* Serpens etsi millies vulneretur, caput autem suum salvet, totus est sanus. Sic et tu si pecuniam adversarius tollere vult, libens cede. Et si omnes facultates auferre conatur, dimitte. Et si ipsam temporalem vitam tuam extorquere cupit, ne resistas. Tantummodo fidei tuæ simplicitatem custodi, illa illæsa manente, universa ingruentia mala facillima erunt.

B Nudus existi de ventre matris tuæ, nudus et ibis. Sed forsitan in exilium mitteris: tu dicito: *Domini est terra, et plenitudo ejus* (Psal. xxiii). Sed forsitan mors occupabit: non est timenda, quia transitus est. Tantummodo fidem serva, thesaurum indeficientem, divitias sempiternas. Horum quæ dico, beati martyres testes sunt tui, qui fidem non perderunt, et post excessum de corpore fortiores sunt vivis. Propterea, inquit, homo factus, propterea carnem indui, ut orbem universum salvarem. Multum enim Deo chara est Ecclesia, non muris circumdata, sed fide circumsepta. Propter Ecclesiam namque extensum est cœlum, diffusum est mare, distentus est aer, terra fundata est, paradus plantatus, et mirabilia multa facta sunt: pelagus scindebatur, et iterum consuebatur; petra lindebatur, et iterum jungebatur; manna pluebat de cœlo, et tanquam pruinosam apponebatur mensam. Propter Ecclesiam prophetæ, propter Ecclesiam apostoli. Et quid plura dicam? Propter Ecclesiam unigenitus Filius Dei, homo factus est, sicut dicit Paulus: *Qui proprio Filio suo non pepercit* (Rom. viii), ut Ecclesiam mederetur, sanguinem Filii fudit propter Ecclesiam. Hic sanguis irrigat Ecclesiam. Et plantaria ejus marcescere non possunt, nec amittunt folia arbusta ejus. Non subjacet necessitati temporis, nec est conditioni obnoxia, ut per æstatem coma foliorum tegat, hieme autem amittat. Non tenetur temporum qualitate, sed sancti Spiritus eam gubernat gratia.

D Et ideo non senescit, nec contrahitur, et multis impugnationibus non opprimitur. Quanti enim ab initio impugnaverunt Ecclesiam, cum fidei semina jacerentur, et arma contra eam commota sunt? Sed quanto impugnabatur, tanto clarior reddebatur. Sed nunc quidem propter Dei gratiam et reges et duces et milites, ac universus orbis fide repletus est. Nam in principio, et, ut ita dicam, incunabulis Ecclesie, reges fuere impii, duces insani, populus seditioni deditus. Edicta iudicum undique dabantur, aræ incendebantur dæmonibus, fumus et odor pessimus ipsum maculabat aerem. Terra coinquinabatur sanguine, dæmones debacchabantur, diabolus dominabatur. Pater abdicabat filium, filius inhonorabat patrem. Natura quidem scindebatur, sed pietas non

dividebatur. Ubi sunt nunc qui audebant Ecclesiam contraire? Quando novella erat, in nullo potuit lædi: et nunc quando usque ad cœlum pervenit, æstimas eam posse superari? Et tunc quidem cum undecim essent apostoli, nullus eos superare potuit, sed pauci homines totum ceperunt mundum: et nunc quando terra et mare et orbis terrarum, et inhabitabiles regiones, et civitates et omnes fines terræ pietate repleti sunt, putas eam te posse tenere? Sed non poteris. Christus enim propter eam passus est, portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Facilius cœlum exterminari potest, et terra perire, quam aliquid mali pati Ecclesia. Quis est qui hæc dicit? Ipse Christus loquitur: *Cœlum et terra transibunt, verba autem mea non præteribunt* (Matth. xxiv). Bene. Verbum enim Dei ipso cœlo validius est, quia cœlum opus verbi est. Dixit quippe Deus, *Fiat cœlum*, et verbum in opus apparuit. Currebat natura: nemo impediabat, quia naturæ Dominus imperabat, qui facere et immutare potest. Ego eam ædificavi, qui cœlum statui. Sed propter cœlum non fudi sanguinem, propter cœlum crucifixus non sum, nec propter cœlum cœlestē corpus accepi. Et quid dicam cœli? Angelorum corpus non assumpsi, ut discas quoniam cœlo et angelis et omni creatura honorabilior Ecclesia est. *Ideo cœlum et terra transibunt, verba autem mea non præteribunt*. Adsit gentilis, adsit Judæus: si hæc inania sunt verba, redarguant. Si autem veritas est quæ dicta sunt, adorent virtutem Dei. Dicit Christus: *Cœlum et terra transibunt, verba autem mea non præteribunt*. Facilius est cœlum præterire, et terram devorari, quam verba mea exidere. Quæ autem sint verba, adducamus in medium, videamus ne forte interceperint. Non dubitabundos, sed hæreticos obcludo. Quæ ergo sunt verba? Cœlum et terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Qui sermones? Quæ verba? *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam* (Matth. xvi). Super hanc petram, non dixit super Petrum. Non enim super hominem, sed super fidem ædificavit Ecclesiam suam. Quid autem erat fides? *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Petram vocavit Ecclesiam suscipientem fluctus, et non titubantem. Et enim Ecclesia suscipit quodammodo tentationes, non tamen vincitur. Quid est super petram? Hoc est, super confessionem Petri, super sermones pietatis. Sed forsitan interrogabis, utrum hæc ædificatio suscipiat lapides aut ligna, aut ferrum? Non, inquit: Nec enim est sensibilis ædificatio. Quod si talis esset, dissolveretur tempore. Confessionem autem pietatis, neque dæmones, neque ulla creatura vincere potest. Testantur martyres quorum latera radebantur, sed fides non frangebatur. O nova rerum materies! Paries effoditur, et thesaurus non aufertur. Caro scinditur, et fides non rumpitur. Talis quippe est martyrum virtus. *Etenim super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Attendite diligentius verbo:

A Portas inferi, pericula vocat quæ mortem pariunt. Quid ergo? In inferno intravit quisque quando periclitatur? Etiam. Sicut enim portæ introitus civitatum sunt, sic pericula introitus mortis sunt. Et cur, inquit, non prohibet tentationes? Ut ostendat virtutem ejus. Si nemo eam impugnare posset, dicere poterant: Quoniam si impugnaretur, utique vinceretur, propterea permitto eam impugnari, non ut imbecillitas repugnantium, sed fides victoriæ imputetur. Et portæ inferi, non dixit non appropiabant ei, sed non prævalebunt adversus eam. Quid ergo? Impugnabitur quidem, non tamen vinci poterit, tempestates suscipit Ecclesia, sed non demergitur; jacula in eam mittuntur, sed non perforatur; machinamenta præparantur, sed turbis non eliditur.

B Et quid dico Ecclesiam? Unum sermonem locutus est piscator, et sicut turris immobilis perseverat. *Tu es, inquit, Christus Filius Dei vivi*. Quanti tyranni verbum hoc delere conati sunt, sed non potuerunt? supra petram enim fundatum erat. Considera tyrannos, reges, diademata, gladios acutos, bestiarum dentes mortem minantes, caminos, sartagine, ferreas manus et uncas, et omnia machinamenta parata. Et pharetram quidem suam evacuavit diabolus, sed nihil læsit Ecclesiam: *portæ enim inferi non prævalebunt adversus eam*. Testatur res ipsa, testatur eorum quæ fiunt astipulatio, quanti impugnaverunt, et nemo prævaluit. Et impugnatores quidem taciturnitati et oblivioni sunt dati, Ecclesia autem quotidie virtutibus augmentatur. Ubi nunc Claudius? ubi Nero? ubi Tiberius? Nomina sunt nuda, eorum autem nemo, nec ulla eorum mentio. Et quia Ecclesiam impugnaverunt, ideo et memoriam perdiderunt. Ecclesia autem clarior resplendet. Ubiunque ieris, ad Indos, ad Mauros, ad Britannos, ad Hispanos, usque ad ultimos terrarum fines, invenies, *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (Joan. i), et universa religione plena. Ante hoc enim universa erant impietate repleta. Nunc autem non solum civitates religione florent et fide Christi, sed etiam eremus in nomine Domini gloriatur. Antea namque et reginæ in conviviiis virorum saltabant, sicut filiam Herodiadis fecisse legimus (Marc. vi): nunc vero vix famula dignatur hoc facere. Antiquitus gentis Persarum filii parentibus sociabantur connubio, et soror fratri jungebatur impune: nunc vero virginitatem appetunt. Ante hoc autem erat quædam gens, quæ humanis vescabatur carnibus: nunc jejuniis reficiunt animam suam. Massagetæ et Berbices miseris putant, qui ægrotatione moriantur. Et parentes, cognatos, propinquos, cum ad senectutem venerint, jugulatos devorant, rectius esse dicentes, ut a se potius quam a vermibus consumantur. Nunc vero post passionem Christi et resurrectionem ejus, abstinentiæ et castitati devote militant Christo, et prope omnes gentes paratæ sunt pro nomine Domini fundere sanguinem suum. Ante hoc impii et persecutores erant reges, nunc vero ad cœlum preferunt pietatem, et ingre-

dientes limina Ecclesiæ, deponunt coronam, et crucem Christi in suis depingunt frontibus. Foris arma, hic mysteria; foris scuta, hic sacramentorum celebratio. Theodosii filius, et pater Theodosii, religione ac pietate insignes. Ideoque pro his omnibus gratias agamus Domino, per Christum Jesum Dominum nostrum, cui est gloria, et potestas, et Spiritui sancto, per immortalia sæcula sæculorum, Amen.

HOMILIA LXXV.

ITEM DE UNO MARTYRE

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Si quis venit ad me, et non odit patrem suum et matrem, et uxorem et filios, et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus, etc. (Luc. XIV).

Si consideremus, fratres charissimi, etc. *Reliqua vide Operum sancti Gregorii tomo II, Patrologiæ LXX, col. 1275*

HOMILIA LXXVI.

ITEM DE UNO MARTYRE.

(Ex beati Hilarii in Matthæum expositione, cap. x.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram: Non veni pacem mittere, sed gladium, etc. (Matth. x).

Quæ ista divisio est? etc. *Reliqua vide Operum sancti Hilarii tomo I, Patrologiæ IX, col. 975.*

HOMILIA LXXVII.

ITEM DE UNO MARTYRE.

(Ex Opp. sancti Gregorii papæ.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me, etc. (Luc. IX).

Quia Dominus ac Redemptor noster, etc. *Reliqua vide Operum sancti Gregorii tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1232.*

HOMILIA LXXVIII.

ITEM DE MARTYRIBUS.

(Ex Leone papa [?].)

Quotiescunque, fratres charissimi, sanctorum martyrum solemnia celebramus, ita ipsis intercedentibus expectemus a Domino consequi temporalia beneficia, ut ipsos martyres imitando, accipere mereamur æterna. Ab eis enim sanctorum martyrum in veritate festivitatum gaudia celebrantur, qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solemnitates enim martyrum, exhortationes sunt martyriorum, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Sed nos volumus gaudere cum sanctis, et tribulationem mundi nolumus sustinere cum illis. Qui enim sanctos martyres, vel in quantum potuerit, imitari noluerit, ad eorum beatitudinem non poterit pervenire. Sic enim apostolus Paulus prædicat, dicens: *Si fuerimus socii passionum, erimus et consolationum (II Cor. I).* Et Dominus in Evangelio: *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit (Joan. XV).* Recusat esse in corpore, qui odium mundi non vult sustinere cum capite. Sed dicit aliquis: *Et quis est qui possit beatorum martyrum vestigia*

sequi? Huic ego respondeo, quia non solum martyres, sed ipsum Dominum cum ipsius adjutorio, si volumus, possumus imitari. Audi non me, sed ipsum Dominum generi humano clamantem: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (Matth. XI). Audi et beatum Petrum apostolum admonentem: *Christus pro nobis passus est, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus (I Petr. II).* Ecce Christus dicit, *discite a me*; beatus Petrus dicit, *ut sequamini vestigia ejus.* Similiter Paulus apostolus clamat: *Imitatores Dei estote, sicut filii charissimi (Eph. V).* Quid ad hæc respondebimus fratres? vel quam excusationem habere poterimus? Si tibi aliquis dicat, ut virtutes quas fecit Dominus, debeas imitari, justa potest esse excusatio tua, quia virtutes et miracula **B** *facere non omnibus datum est. Juste et caste vivere, et charitatem cum omnibus custodire, ex adjutorio cunctis præceptum est. Nam et ipse Dominus non dixit, discite a me mortuos suscitare, supra aquas siccis pedibus ambulare. Non hoc dicit. Sed quid ait? Quia mitis sum et humilis corde. Et iterum: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos (Matth. V).* Et iterum: *Estote et vos perfecti, sicut et Pater vester cælestis perfectus est (Ibid.).* Et licet sint alia multa in quibus debeamus Dominum et beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, ut mites simus et humiles corde, et inimicos nostros **C** *toto affectu diligamus. De diligendis inimicis, fratres charissimi, nullus unquam in veritate se poterit excusare. Poterit mihi aliquis dicere, non possum jejunare, non possum vigilare, nunquid potest dicere, non possum diligere? Potest dicere, non possum res meas totas pauperibus erogare, et in monasterio Deo servire; nunquid potest dicere, non possum diligere? Si dixeris, quia non possum a vino et carnibus abstinere, credimus tibi. Si autem dixeris, quod non possis in te peccantibus indulgere, omnino non credimus, quia nulla nobis remanet excusatio, dum non de cellario, sed de corde istam eleemosynam jubemur implere, ut per viam vitæ ad æternam patriam mereamur pervenire. Duobus enim præceptis, id est, **D** *diliges Dominum Deum tuum, et diliges proximum, quasi duobus spiritualibus pedibus, si per viam veræ charitatis volumus currere, ad cœlestem possumus patriam feliciter pertingere. Istis pedibus currebat Paulus apostolus, quando dicebat: Ego igitur sic curro, non quasi in incertum (I Cor. IX).* Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletur quod dixit Dominus, videlicet: *Ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est (Matth. V).* Elige modo quod tibi placuerit. Si inimicos dilexeris, non solum amicus, sed etiam filius Dei esse mereberis. Si vero inimicos amare nolueris, propitium Deum habere non poteris, quia scriptum est: *Qui odit fratrem suum, homicida est (I Joan. III).* Et iterum: *Qui odit fratrem suum, in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat,**

quoniam tenebræ obcæcaverunt oculos ejus (I Joan. 1). Et iterum alia scriptura est: *Itinera eorum qui injuriam retinent, Dominus labefacit in mortem.* Nunquid hæc verba mea sunt, fratres charissimi? De catholicis libris et sanctis libris proferuntur. Ut ergo ne homicidæ simus, ne in tenebris remaneamus, studeamus non solum amicos, sed etiam inimicos diligere, ut piæ et misericordem Dominum possimus secundum cautionis suæ vinculum libera conscientia convenire. Ipse enim dixit: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cælestis peccata vestra. Si autem non dimiseritis, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra* (Matth. vi). Diligenter attendite fratres, et scitote aliud esse in Deum peccare, aliud in hominem. Quando enim in nos peccant homines, si pœnitentibus veniam non indulgemus, peccatum incurrimus. Quando aliquis in Deum peccaverit, si sine grandi districtione indulgere voluerimus, participes nos peccatis eorum efficiamur. Dicit ergo Dominus: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cælestis peccata vestra.* Rogo, fratres, quid dulcius dici potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die judicii judicemur. Non dixit, vade in orientem, quære justitiam; naviga usque in occidentem, ut accipias indulgentiam. Dimitte inimico tuo, et dimittetur tibi; indulge, et indulgetur tibi; da, et dabitur tibi. Nihil a te extra te quæritur. Ad te ipsum et ad conscientiam tuam te Deus dirigit. In te enim posuit quod requirit. Non itaque medicamenta vulneribus tuis longe habes inquirere. Peccatorum tuorum indulgentiam si vis, intus in cellario cordis tui poteris invenire. Sed dicit aliquis: Tanta mala me inimicus meus compulit sustinere, ut eum nulla ratione possim diligere. Attendis quid tibi fecerit homo, et non attendis quid tu feceris Deo. Si conscientiam tuam diligenter discitis et inquiris, sine ulla compensatione majora tu commisisti in Deum peccata, quam in te commiserit homo. Et qua fronte vis ut tibi Deus dignetur dimittere multum, cum tu non acquiescis dimittere parum? Sed si hæc quæ supra diximus spiritualia medicamenta, sicut Deo propitiante consuevistis, libenter accipitis, et in armario sanctæ conscientiæ vestræ reconditum diligentissime custoditis, auxiliante Domino venena diaboli non timebitis, et per odium vel iracundiam aut nunquam vobis amara vulnera ingeruntur, aut si forte subreperint, cito per charitatem pristinam revocantur, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

[HOMILIA LXXIX.

ITEM DE MARTYRIBUS.

(Ex Haymone.)

In illo tempore descendens Jesus de monte, stetit in loco campestri, et turba discipulorum ejus, et multitudo copiosa plebis, etc. (Luc. vi).

Non solum per mysterium incarnationis de cælo in terram descendens Dominus Jesus Christus, humanæ infirmitati condescendere dignatus est, sed

etiam in sanctis suis sermonibus ad humanam ignorantiam instruendam, ita doctrinam suam temperavit, ut non solum perfecti, sed etiam minus perfecti cibum vitæ invenire possent. Denique ut supra evangelista retulit, cum ascendisset in montem, secuti sunt eum ejus discipuli; ubi cum perfectiora mandata quasi capere valentibus dedisset, nolens propter eos simpliciores turbas relinquere, iterum descendens de monte, stetit in loco campestri. In quo suo facto ostendit, in prædicatione juxta capacitatem auditorum temperandum esse sermonem doctorum. Mons enim in hoc loco perfectiorem significat doctrinam loca vero campestria, humiliorem prædicationem atque communiorem. Qui enim tales sunt, ut cum apostolis audire possint: *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei* (Matth. xiii), sublimius instruendi sunt. Qui vero propter mentis infirmitatem, ad altiorem non possunt ascendere doctrinam, minimis præceptis sunt erudiendi, ut qui idonei nequaquam existunt ad facienda bona, saltem non sint proclives ad perpetranda mala. Quod alibi Dominus suo exemplo ostendit, cum cuidam quærenti, *Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo?* quasi in convallibus moranti respondit: *Mandata nosti? Non occides, non mœchaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui, honora patrem et matrem.* Sed illo respondente, *Hæc omnia custodivi a juventute mea,* ostendit ei montem perfectioris doctrinæ, dicens: *Adhuc unum tibi deest: Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo, et veni, sequere me.* Sed quia hunc montem difficile qui sæculi divitiis onerati sunt, ascendere possunt, subjunctum est illico: *Ille autem abiit tristis, quia multas habebat possessiones* (Matth. xix, Luc. xviii). Hujus quoque exemplum Paulus apostolus secutus est, quando cum discipulis montem ascenderat, quibus dicebat: *Sapientiam loquimur inter perfectos* (I Cor. ii). Quasi cum quibusdam inæqualibus morabatur quando dicebat: *Ego, fratres, non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus; tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam* (I Cor. iii). Non enim omnes omnia capiunt, neque enim omnes æqualiter instruuntur. Aliter quippe admonendi sunt superbi, aliter humiles; aliter casti, aliter adulteri; aliter ebriosi, aliter sobrii; aliter viri, aliter feminae; aliter conjugati, aliter virgines; aliter pii, aliter impii; aliter contemptores mundi, aliter amatores; aliter pacifici, aliter discordes; aliter sua dantes, aliter aliena rapientes; ut et isti audiant de promissione æternæ vitæ quod ament, et illi de supplicio æterno quod timeant. Sæpe etenim quod uni morbo prodest, alteri nocet. Et venenum cum sit mors hominis, vita est serpentis; et levis sibilus equos mitigat, catulos instigat. Juxta hoc ergo exemplum doctores suam prædicationem debent temperare, ut et perfecti inveniant quod semper discant, et infirmi talia audiant, in quibus non refugiant. Quod suo nobis exemplo beatus patriarcha Jacob ostendit, qui

cum oves avunculi sui Laban pasceret, et varia quæque pro mercede recepturus esset, tulit virgas populeas et amygdalinas, quas ex parte decorticavit, et ex parte cum corticibus reliquit, posuitque eas in canalibus tempore quo ducebantur ad aquandum oves, ut in earum aspectu conciperent varios fetus (Gen. xxx). Jacob enim pastor ovium, pastores significat animarum, quorum primo dictum est. *Si diligis me, pasce oves meas* (Joan. xxi). Aqua autem Scripturam sanctam significat, juxta illud Salomonis: *Aqua profunda verba ex ore viri, et torrens redundans fons sapientiæ* (Prov. xviii). Virgæ autem variæ, sententiæ sunt Scripturarum. Ducuntur ad aquandum oves, cum ad audiendum verbum Dei conveniunt fideles. Cumque ex eloquiis divinis diversæ sententiæ ad medium proferuntur, quasi virgæ in canalibus ponuntur. Quæ ex parte decorticandæ sunt, et ex parte cum corticibus relinquendæ, quia, ut diximus, perfectiores allegorico sensu instruendi, simplices vero et minus intelligentes, juxta veritatem historiæ sunt pascendi. Unde et Dominus cum discipulos in monte docuit, et turbas in convallibus curare voluit, ostendit ut illi qui ex doctrina verborum credere non poterant, saltem ex virtutibus miraculorum crederent. Quod, ut diximus, suo Dominus exemplo declaravit, quando *descendens de monte, stetit in loco campestri, et turba discipulorum ejus, et multitudo copiosa plebis ab omni Judæa et Jerusalem, et maritima Tyri et Sidonis, qui venerant ut audirent eum*. Maritima enim hic Magni maris loca intelligere debemus, maxime cum Tyrus et Sidon, quæ in corde maris sitæ sunt, memorantur. In quo loco cognoscimus, quia virtutes ejus non solum ad Judæorum regnum, sed etiam ad vicinas et exterarum regiones pervenerant, quando omnes concurrebant, non solum ut audirent verbum Dei, sed ut sanarentur a languoribus suis. Unde et subditur, *Et omnis turba quærebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes*. Multi enim eum tangere cupiebant, a quo omnis virtus procedit, et qui est Dei virtus et Dei sapientia, et in quo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter (Col. ii). Et ideo quia de illo omnis virtus exibat, omnes volebant eum tangere. Nam et supra tangendo leprosum curaverat, et nunc omnis turba quærebat eum tangere, ut intelligamus quia tactus ejus sanitas est. Quod experta est illa mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, et cum tetigisset simbriam vestimenti ejus, statim sanata est ab infirmitate sua (Luc. viii). Ad cujus tactum virtus de illo exibat intantum, ut quasi nescius Dominus quæreretur, *Quis me tetigit?* Et discipuli ejus ad eum: *Rabbi, turbæ te comprimunt et affligunt, et dicis, quis me tetigit?* Et ille: *Tetigit me aliquis, nam et ego novi virtutem de me exisse*. Spiritualiter vero Christum tangit, qui eum verum Deum credit, et recta fide confitetur. At vero pagani, Judæi, et hæretici Christum minime tangunt, quia eum verum Deum credere contemnunt, et fide recta hunc confiteri nolunt. Unde et Mariæ

quæ Dominum resurrexisse non credebat, sed eum mortuum inter mortuos quærebat, volenti illum tangere, dictum est: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum* (Joan. xx). Ac si diceret: Quia manu fidei me tangere noluisti, manu corporis me tangere noli. Curatio vero dæmonum, non solum per ejus præsentiam fiebat, sed etiam per invocationem ipsius nominis in sui absentia, sicut discipuli quoque Domino gaudentes dicunt: *Domine, in tuo nomine etiam dæmonia nobis subjiciuntur* (Luc. x). Sequitur, *Et ipse elevatis oculis in discipulos, dicebat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei*. Etsi generaliter Dominus omnibus loquebatur, specialiter in discipulos oculos levavit, quos majori gratia digniores fecit. Elevatio quippe oculorum Christi, amplioris misericordiæ munera significat. Et in discipulos oculos levavit, quos specialius virtutibus ditavit, juxta quod alibi legimus: *Quia cum dixisset ei quidam, ecce mater tua et fratres tui foris stant, quærentes loqui tecum, ipse elevatis oculis in discipulos suos, dicebat: Ecce mater mea, et fratres mei* (Marc. iii). Quid autem elevatis oculis dicat, audiamus: *Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei*. Et quæ virtus talem inter reliquas beatitudines tenere debet principatum, nisi spontanea paupertas? Ex ipsa enim cæteræ virtutes exordium quoddam et originem sumunt. Sicut denique ex una radice arboris multi rami et folia prodeunt, sic ex spontanea paupertate multæ virtutes generantur. Qui enim spontaneam amat paupertatem, erit misericors per largitatem, et non tenax per avaritiam. Erit consequenter et mitis, quia divitias non quærit per jactantiam, qui paupertatem diligit cum humilitate, erit etiam pacificus, quia non erit occasio rixandi, ubi non est voluntas acquirendi. Habebit etiam et cordis munditiam, quia sicut illi qui divitias diligunt, turbulent sunt animo, ita qui spontaneam paupertatem amant solliciti sunt quæ Dei sunt, quomodo placeant Deo. Sed illud diligenter considerandum, quia illa paupertas laudabilis est, quæ aut habere non cupit, aut si forte habet, propter Deum distribuenda relinquit. Unde evangelista ut hanc paupertatem ad beatitudinem pertinere ostenderet, cum additamento ait: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. v). Alii enim sunt pauperes spiritu et rebus, alii nec rebus nec spiritu, alii rebus et non spiritu, alii spiritu et non rebus. Rebus sunt pauperes et non spiritu, qui nihil habentes, multum habere concupiscunt. Spiritu sunt pauperes et non rebus, sicut illi qui secundum Apostolum, *tanquam nihil habentes, et omnia possidentes sunt* (II Cor. vi), quales fuerunt Abraham, Jacob, et David, qui regali solio sublimatus erat, pauperem se ostendit spiritu, dicens: *Ego autem mendicus sum et pauper* (Psal. xxxix). Et iterum, *Egens sum, et in laboribus a juventute mea* (Psal. lxxxvii). Nec rebus nec spiritu sunt pauperes, divites superbi, qui facultatibus locupletati, nihilominus mente sunt turgidi. De quibus dicitur in psalmo: *Ecce ipsi peccatores et abu*

dantes in sæculo, obtinuerunt divitias (Psal. LXXII). Rebus et spiritu sunt pauperes perfecti monachi, qui propter Deum omnia relinquentes, nec corporis proprii potestatem in suo arbitrio relinquunt: et ideo quanto hic propter Deum pauperiores, tanto in futura vita sunt ditiores, juxta præmissionem Domini dicentis: *Omnis qui reliquerit domum, agros, patrem et matrem, fratres et sorores, uxorem et filios propter me, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit (Matth. XIX).* Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Quid esurire vel sitire debeant, qui ad beatitudinem pervenire desiderant, alius evangelista manifestius declarat, dicens: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur (Matth. V).* Justitiam quippe esurire et sitire, est præcepta Dei libenter audire, et libentius opere implere. Tales enim saturabuntur, quando ad videndum Deum, cujus hic mandata cum magna mentis esurie susceperunt, perducentur, dicentes cum psalmista: *Ego autem in justitia apparebo in conspectu tuo, satiabor dum manifestabitur gloria tua (Psal. XVI).* Unde Salomon ait: *Diligite justitiam qui judicatis terram (Sap. I).* Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Beati dicuntur flentes, non illi qui flent propter temporalium damna commodorum, propter amissionem clarorum, sed qui flent propter remissionem peccatorum, vel pro exspectatione regni cælorum, qui veraciter cum psalmista dicere possunt: *Deus, vitam meam annuntiavi tibi, posuisti lacrymas meas in conspectu tuo (Psal. LV).* Et iterum: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus (Psal. XLI).* Tales enim ridebunt quando implebitur illud quod Dominus ait: *Nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis (Joan. XVI).* Risum autem hic pueriliter accipere non debemus, sed mentis exultationem et gaudium. Unde et Sara ex repromissione prolis lætabunda ait: *Risum mihi fecit Deus (Gen. XXI).* De quo per beatum Job dicitur: *Et os veracium implebitur risu (Job. VIII).* De quo etiam risu in laudibus Ecclesiæ dicitur: *Accinxit fortitudinæ lumbos suos, et ridebit in die novissimo (Prov. XXXI).* Quia vero per humilitatis meritum pervenitur ad martyrii præmium, recte post alias beatitudines subinfertur: *Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos, et exprobraverint, et ejecerint nomen vestrum tanquam malum propter Filium hominis. Ubi ostenditur quia persecutio pravorum non est timenda, sed potius cum affuerit toleranda, quia sicut dixit Jacobus apostolus, Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se (Jac. I).* Verum subtilius discutiendum est, quia non nos ad nostram persecutionem pravos homines commovere debemus, sed potius eum justitia et rectitudine quantum possumus, cum fuerint commoti, mitigare. Quod si quiescere noluerint, magis persecutionem tolerandam, quam justitiam relinquendam. Quod alius evangelista manifestius decla-

rat, dicens: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum (Matth. V).* Sustinent enim multas tribulationes homicidæ, adulteri, fures, alienarum rerum invasores. Nec tamen talis persecutio ad beatitudinem perducit, quæ propter justitiam suscipitur. Unde nos admonet beatus Petrus, dicens: *Nemo vestrum patiatur quasi homicida, aut sur, aut adulter, aut rapax. Si autem ut Christianus, non erubescat, sed glorificet Deum in isto nomine (I Pet. IV).* Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis? Sed et si quid patimini propter justitiam, beati (I Pet. III). Unde recte Salvator concludit dicens: *Gaudete in illa die, et exsultate, ecce enim merces vestra multa est in cælo. Non enim dolendum est in persecutionibus, sed potius gaudendum, quia quanto hic quisque propter justitiam durius affligitur, tanto dulcius in cælo remunerabitur. Unde et Jacobus admonet, dicens: Omne gaudium existimate, fratres, cum in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ multo pretiosior est auro quod per ignem probatur (Jac. I).* Et alia scriptura: *Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis (Eccli. XXVII).* Hinc et Salvator cum discipulos ad persecutionem tolerandam hortaretur, sui exemplum posuit, dicens: *Si me persecuti sunt, et vos persequentur; si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt. Et iterum: Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret; quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus (Joan. XV).* Quapropter studeamus juxta Domini præceptum vel exemplum, sæculi hujus cunctas adversitates æquanimitate ferre, scientes quia si electi sumus ab eo, non ad gaudia mundi, sed sicut ipse missus est a Patre, quem pro humani generis redemptione incarnari constituit, ad passiones mittitur in mundum. Inter scandala igitur persecutorum tolerantia sit passionum, terrena desideria quæ separant a Deo, fugientes, ut cœlestia mereamur consequi præmia. Amen.

HOMILIA LXXX.

ITEM DE MARTYRIBUS.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: *Cum audieritis prælia et seditiones, nolite terreri. Oportet primum hæc fieri, sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis: Surgit gens contra gentem, et regnum adversus regnum, et terræmotus magni erunt per loca, et pestilentiarum, et fames, terroresque de cælo, et signa magna erunt, etc. (Luc. XXI).*

Quia longius ab urbe digressi sumus, etc. Reliqua vide apud sanctum Gregorium Operum ejus tomo II, Patrologiæ LXXXVI, col. 1259.

HOMILIA LXXXI.

ITEM DE MARTYRIBUS.

(Ex sancto Augustino, in libro cui titulus: De Sermone Domini in Monte secundum Matthæum.)

In illo tempore videns Jesus turbas, ascendit in montem; et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli

ejus; et aperiens os suum, docebat eos, dicens: Beati A pauperes spiritu, etc. (Matth. v).

Sermonem quem locutus est Dominus noster Jesus Christus in monte, sicut in Evangelio secundum Matthæum legimus, etc. *Reliqua vide apud sanctum Augustinum, Operum ejus tomo III, Patrologiæ XXXV, col. 1229.*

HOMILIA LXXXII.

ITEM DE MARTYRIBUS.

(Ex ven. Bedæ in Lucæ Evangelium expositione, lib. IV.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Attendite a fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis, etc. (Luc. XII).

Ad hoc fermentum pertinent omnia quæ recumbens apud Pharisæum superius disputaverat Dominus, etc. *Reliqua vide Operum ven. Bedæ tomo III, Patrologiæ XXXV, col. 487.*

HOMILIA LXXXIII.

ITEM DE MARTYRIBUS.

(Ex beati Hieronymi in Evangelium Matthæi Commentariis, lib. I, cap. X.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Nihil opertum quod non reveletur, et nihil occultum quod non sciatur, etc. (Matth. X).

Et quomodo in præsentis sæculo multorum vitia nesciuntur? etc. *Reliqua vide Operum sancti Hieronymi tomo VII, Patrologiæ XXVI, col. 65.*

HOMILIA LXXXIV.

DE CONFESSORIBUS.

(Ex Opp. beati Fulgentii.)

Dominicus sermo, etc. *Reliqua vide inter Opera sancti Fulgentii, Patrologiæ tomo LXV, col. 749.*

HOMILIA LXXXV.

ITEM DE CONFESSORIBUS.

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam peregre proficiscens, vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua, etc. (Matth. XXV).

Lectio sancti Evangelii, fratres charissimi, etc. *Reliqua vide Operum sancti Gregorii tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1106.*

HOMILIA LXXXVI.

ITEM DE CONFESSORIBUS.

(Ex Haymone.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam peregre proficiscens, vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua, etc. (Matth. XXV).

In similitudinibus quas ad ignorantiam nostram instruendam Dominus proposuit, sollicitè considerandum est, quia sic quædam ad nostram proponuntur admonitionem, ut specialiter ad ipsum Dei et hominum pertineant mediatorem. Quod in hujus lectionis serie comprobatur, cum dicitur: *Homo quidam peregre proficiscens, vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua.* Homo enim iste per similitudinem Dominus Jesus Christus accipiendus est, qui cum sit Deus ante sæcula, homo factus est in fine sæculorum, de quo scriptum est: *Homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus (Psal. LXXXVI).*

Iste autem homo peregre profectus est, quando carnem suam quam ex hominibus assumpsit, ascendendo in cœlum elevavit. Ex eo enim tempore quod primo homini dictum est: *Terra es, et in terram ibis (Gen. III)*, locus proprius carnis, terra est. Sed is homo peregre profectus est, quia caro quam assumpsit, non corruptionem vidit, sed post resurrectionem in cœlos ascendit. Hujus hominis servi homines sunt, quos ad serviendum sibi, seque laudandum rationabiles condidit. Huic autem homini servire, summa libertas est; ab ejus servitute recedere, turpissima servitus est. Hujus se servum gloriabatur Paulus cum dicebat: *Paulus servus Christi Jesu.* Et iterum: *Gratias ago Deo meo, cui servio progenitoribus meis (II Tim. I).* Et Psalm. *Ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ (Psal. CXV).* Et iterum *Servus tuus sum ego (Psal. CXVIII).* Bona autem hujus hominis, spiritualia dona sunt, id est, virtutes animæ, quæ de ejus bonitate sunt natæ, et illius largitate nobis collatæ, qualis est charitas, pax, patientia, humilitas, castitas, sobrietas, et his similia. Ergo peregre profecturus, vocatis servis tradidit bona sua, quia spiritualibus spiritualia dona concessit. Id quia eadem dona non omnes æqualiter accipiunt, sed secundum dantis distributionem, alius plus, alius minus proficit, recte dicitur: *Et uni dedit quinque talenta, alii duo, alii vero unum, unicuique secundum propriam virtutem, et profectus est statim.* Sicut talentum apud antiquos variis modis librabatur, idem dona Spiritus sancti diversa sunt juxta accipientium merita non in se, sed in illis qui ea accipiunt. Nam ab uno Domino diversa dona servis dantur, juxta illud quod ait Apostolus: *Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ secundum eundem Spiritum, alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanctorum in uno Spiritu, alii opera virtutum, alii prophetia, alii discretio Spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.* Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dicens singulis prout vult (I Cor. XII). In quinque enim talentis, quinque sensus corporis designantur, per quos exterior homo regitur, visus videlicet, auditus, gustus, odoratus, et tactus: in duobus autem intellectus et operatio designantur. Et unius talenti nomine intellectus solummodo exprimitur. Plus enim accipit cui duo, quam cui quinque talenta commissa sunt: quia sunt nonnulli qui per exteriores sensus opera quæ possunt operantur, et tamen in intellectu spirituali minus proficiunt. Sunt vero et aliqui, qui et extrinsecus magna agunt, et interiora majora intelligunt. Sunt etiam aliqui qui unum tantum talentum accipiunt, quia bona quidem intelligunt, sed operari minime student, de quibus scriptum est: *Sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt (Jerem. IV).* Quod autem studiose multiplicandis bonis operibus insistere debeamus, manifestatur cum subditur: *Abiit autem qui quinque talenta acceperat, et operatus est in eis, et lucratus alia quinque. Similiter qui duo acceperat, lucratus alia duo. Jam superius per quinque talenta, quinque*

corporis sensus, et per duo, intellectum et operationem diximus designari. Quinque ergo talenta geminare, est per exteriores sensus devotissime Deo servire, tribuendo esurienti cibum, sitiendi potum, nudo vestitum, in carcere positum requirendo, infirmum visitando, mortuum sepeliendo, aliaque pietatis opera implendo. Quasi enim talenta multiplicando geminantur, quando nonnulli tardiores in sensu per consuetudinem boni operis in intellectu spirituali proficiunt. Duo quoque talenta geminant, qui bene vivendo et docendo, Ecclesiam Dei multiplicare non negligunt, illud attendentes quod ad Timotheum scribitur: *Doctrinam quam accepisti a me, commenda hominibus qui idonei sunt et alios docere* (II Tim. II). Taliter accepta talenta servis spiritualibus geminare suadebat Apostolus cum dicebat: *Habentes donationes, secundum gratiam quæ data est nobis, differentes; sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando, sive qui docet, in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram, et abscondit pecuniam domini sui. Quasi enim unum talentum in terra abscondit, qui ingenium quod a Deo accepit, in terrenis actibus occupat, seseque totum in mundi amore obligat. Sed veniet tempus quando spirituales de acquisito lucro gaudeant, et mundi amatores pro suis cupiditatibus erubescant; unde et subditur: *Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum, et posuit rationem cum eis. Post multum tempus dominus redire dicitur, quia longum spatium est inter Domini ascensionem et secundum ejus adventum. Tunc enim ratio cum servis ponetur, quando districte a nobis exiget dona quæ misericorditer nobis tribuit, quando astabimus ante tribunal Christi, ut Apostolus ait, *rationem pro his quæ gessimus reddituri* (Rom. XIV). Felix autem, qui in illa hora discussionis talis inventus fuerit, qualis iste memoratur, de quo subditur: *Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratum sum. Ex quinque enim talentis alia quinque lucratur, qui per quinque sensus corporeos quos supra diximus, bona quæ potest, operatur. Sunt enim nonnulli in Ecclesia, qui cum tardiores videantur ingenio, tamen cum per exterius ministerium fideliter serviunt, ejus munere ad spiritualem intellectum perducuntur, intantum ut etiam aliquando in ecclesiasticum magisterium eligantur. Qualem autem mercedem sit recepturus, manifestatur, cum subditur: *Ait illi dominus ejus: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Pauca enim sunt omnia præsentis vitæ ad comparisonem futurorum bonorum, quamvis magna esse videantur. Qui ergo super pauca fidelis fuit, super multa constituitur, quia is ui terrenam substantiam bene dispensavit, pro rebus transitoriis perpetuam accipiet mercedem, au-****

diens ab ipso iudice: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi* (Matth. XXV). *Accessit autem et qui duo talenta acceperat, et ait: domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo superlucratum sum. Similiter alia duo lucratur talenta, qui a domino duo acceperat, quando is qui intellectum et operationem habet, non solum bene vivendo, sed etiam bene docendo plurimos ad amorem Dei vocat. Notandum autem quod et is qui de quinque talentis decem, et is qui de duobus quatuor reportavit, æquali voce collaudantur, cum utrique a domino dicitur: *Euge serve bone et fidelis, quod est, bene gaude. Et qualiter servus cum domino gaudeat, declaratur, cum subinfertur: *Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Cui recte dicitur: *Intra in gaudium domini tui, quia cum tantis, et pro tantis mercedem accipiet, quantos bene vivendo, bene docendo, lucratus est. In quibus verbis intelligimus, quia illi majorem mercedem sunt a Domino in æterna vita recepturi, qui bene vivendo, ut diximus, et bene docendo, ad aliorum eruditionem vel doctrinam spiritualiter invigilant. Quod alibi Dominus apertius declarat, cum dicentibus apostolis: *Domine, ad nos dicitis hanc parabolam, an et ad omnes? Respondit: *Quis putas est fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus suus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore? Beatus ille servus, quem cum venerit Dominus ejus, invenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum* (Luc. XII). Qui enim super omnia bona constituitur, duplicem mercedem accipiet, non solum quia sancte vixit, sed etiam quia digne docuit. Unde Daniel cum de resurrectione mortuorum loqueretur, ut ostenderet magistros spirituales super omnia bona constituendos, ait: *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates* (Dan. XII). Quam desiderabilem vocem, et ineffabile gaudium audire desiderans beatissimus Pater noster, cujus hodie festivitatem celebramus, talentum sibi creditum bene docendo et bene vivendo studuit erogare, ut geminatum illud Domino reportaret, non tantum monendo pios, sed etiam comprimendo reprobos. Et ideo quia juxta Scripturæ vocem, *gaudium patris est filius sapiens* (Prov. X), tanta hujus excrescunt merita gaudiorum, quanta incrementa proficiunt spiritualium filiorum. Unde necesse est ut unusquisque nostrum, fratres charissimi, hujus beatissimi Patris nostri vestigia sequentes, talentum quod a Deo accepimus, non in terra abscondamus, sed cum magno desiderio erogare studeamus, ut geminatum Domino referamus. Et quia alius artem legendi, alius cantandi, alius prædicandi, alius pingendi, alius ea quæ ad ornatum ecclesiæ pertinent fabricandi, talentum accepit, aliis hoc quod didicit, studeat erogare. Non solum in ecclesiasticis ministeriis, sed etiam sunt tales in hoc populo, qui diversas artes habent quibus victitant, alii cæmentarii, alii lignarii, alii fabri, alii sectores:*****

et unicuique ars qua pascitur, pro talenti commendatione reputabitur; et si in hoc quod scit, alios instruit, mercedem in futuro recipiet. Qualiter autem hujusmodi talentum quod accepit, erogare debeat, Dominus ostendit cum ait: *Gratis accepistis, gratis date* (Matth. x). Unde necesse est, fratres dilectissimi, unicuique nostrum, ut cum summa diligentia vigilantem cogitet, quatenus talentum quod accepit, duplicatum Domino repræsentet. Si autem suæ talentum utilitatis prodesse aliis non vult, timeat increpationem quam is qui talentum unum in terra abscondit, a Domino audivit: *Serve male et piger, quare non dedisti pecuniam meam nummulariis, et ego veniens, recepissem utique quod meum est, cum usura?* Et implebitur quod sequitur: *Tollite ab eo talentum, et date illi qui habet decem talenta*, quia quæcunque sine charitate operatus est, bona in conspectu Dei non sunt, quamvis bona coram hominibus videantur. Tanto enim quisque ampliores gloriam cum Domino possidebit, quanto largius talentum acceptum pro ejus amore erogaverit: quod ipse præstare dignetur qui cum Patre et Spiritu sancto vivit, etc.

HOMILIA LXXXVII.

ITEM DE CONFESSORIBUS

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum, et reverti, etc. (Luc. xix).

Quoniam discipuli supra audita Domini passione, etc. *Reliqua vide apud ven. Bedam, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 474.*

HOMILIA LXXXVIII.

ITEM DE CONFESSORIBUS.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis, etc. (Luc. xii).

Sancti evangelii, fratres charissimi, aperta est nobis lectio recitata, etc. *Reliqua vide apud sanctum Gregorium, Operum ejus tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1125.*

HOMILIA LXXXIX.

ITEM DE CONFESSORIBUS.

(Ex Haymone.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris, etc. (Luc. xii).

Inter cæteras virtutes quas Dominus noster Jesus Christus discipulis tradidit et per discipulos nobis, maximam et præcipuam castitatem ostendit. Nam cum superius ad spontaneam paupertatem amandam nos incitasset, dicens: *Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis, quo fur non appropriat, nec tinea corrumpit*, continuo de servanda castitate adjecit, dicens: *Sint lumbi vestri præcincti*. Quod enim luxuria vis in lumbis sit, et seminis in umbilico, Dominus testatur cum de diabolo loquitur ad beatum Job: *Virtus ejus in lumbis*

A ejus, et fortitudo ejus in umbilico ventris ejus (Job. xl). Lumborum ergo nomine hic luxuria designatur, cum dicitur: *Sint lumbi vestri præcincti*. Lumbos enim præcingimus, cum ardorem libidinis amore castitatis refrenamus. Taliter lumbos præcinctos habebat Joannes Baptista, de quo scriptum est: *Quia erat vestitus pilis cameli, et zona pellicea circa lumbos ejus* (Marc. i); nec erat de immundis, qui propter fluxum seminis ejiciebantur extra castra, sed castitatem quam in mente habebat, in ipso habitu corporis demonstrabat. Sic et Elias zonam circa lumbos habebat (IV Reg. i). Qui enim non propter amorem filiorum junguntur, sed propter libidinem explendam, lumbos præcinctos non habent, sed potius de illis sunt qui propter immunditiam extra castra ejiciuntur, comparati jumentis insipientibus. Qui vero tollens membra Christi, facit ea membra meretricis, nequaquam lumbos habet præcinctos, quoniam sicut vere ait apostolus Paulus, *sine pace et castimonia nemo videbit Deum* (Heb. xii). Quantum enim incorruptio carnis Deo placeat, ipse per prophetam testatur, dicens: *Hæc dicit Dominus eunuchis, qui custodierint sabbata mea, et elegerint quæ volui, tenuerintque fœdus meum, dabo eis in domo mea et in muris meis locum nominatum, et nomen melius a filiis et filiabus, nomen sempiternum quod non peribit* (Isai. lvi). Et in Apocalypsi de talibus dicitur: *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt* (Apoc. xiv). Quod cum omnibus fidelibus generaliter observandum sit, specialiter tamen ministris ecclesiastici ordinis custodiendum injungitur, quando in veteri lege carnes agni qui in figura corporis et sanguinis Dominici immolatus est, non prius comedere permitti sunt, quam renes accinctos haberent, Domino dicente: *Sic ergo comedetis illum: renes vestros accingetis, calceamenta habebitis in pedibus* (Exod. xii). Item: *Dixit Dominus ad Moysen: Loquere ad Aaron et ad filios ejus: Homo de semine vestro in quo fuerit macula, non accedat ad altare. Si gibbus fuerit, si lippus, si albuginem habens in oculo, si impetiginem in corpore, vel jugem scabiem, si cæcus fuerit vel claudus, si fracto pede, vel torto naso, si fuerit poderosus, vel herniosus* (Levit. xxi). Qui enim sacra mysteria manibus tractare, et aliis ministrare debent, dignum est, ut ab omni immunda pollutione sint alieni, ut scilicet et mente sint casti, et corpore pudici. Quod in opere David discimus: qui cum venisset ad Achimelech sacerdotem, non prius panes sanctificatos accipere voluit, quam se suosque mundos a mulieribus testaretur, non utique solum alienis, neque concubinis, sed etiam a propriis uxoribus. Ait enim: *Et quidem si de mulieribus agitur, continemus nos ab heri et nudius tertius quando egrediebamur, et fuerunt vasa puerorum munda* (I Reg. xxi). Quapropter consideret unusquisque conscientiam suam, et si se incontinentem senserit in corpore, absteineat se a sacra communione, ne forte ad judicium accipiat, quod fidelibus datum est ad remedium, timens illud quod terribiliter clamat Apostolus dicens: *Quicum-*

que manducaverit panem, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini (I Cor. xi). Vel certe aliter lumbos præcingimus, cum omnia impedimenta mundi postponimus, ut in via mandatorum Dei gressum mentis firmiter figere valeamus. Qui enim discinctus est, ipsis suis vestimentis impeditur, ne libere ambulet. Qui vero præcinctus est, quaquaversus liber discurrere potest. Præcingitur ad prælium miles, et circa renes gladium portat, quo adversarium suum percutiat. Et tu ergo qui cupis esse miles Dei, præcinge lumbos tuos, id est, omnia fluxa et impedimenta mundi postpone, ut pugnare valeas non adversus carnem et sanguinem, sed adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus, ut impleatur in te quod idem apostolus subjungit: *State ergo succincti lumbos vestros in veritate, et induti lorica justitiae, et calceati pedes in præparatione evangelii pacis (Ephes. vi)*. Taliter miles castrorum lumbos præcinxerat, quando audivit: *Accinge sicut vir lumbos tuos (Job. xxxviii)*. Unde et in laude Ecclesiae dicitur: *Accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum (Prov. xxxi)*. Quisquis autem talis est, aliis ad exemplum imitationis proponendus est, quia sic ait Dominus: *Nemo accendit lucernam, et ponit eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt (Matth. v)*. Unde, postquam dixit: *Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes*, quid per lucernas nisi opera bona designantur? Lucernas ardentes habere, est bona opera aliis ad imitandum ostendere, juxta illud quod Dominus alibi ait: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est*. Considerandum autem illud est, quod duæ sunt quæ præcipiuntur, lumbos scilicet præcingere, et lucernas ardentes habere, quia nec castitas prodest sine bono opere, nec bonum opus aliquid valet sine castitate. Primum enim præcipimur lumbos restringere, et post lucernas tenere, quia ille ad aliorum exempla promovendus est, in cujus pectore salutaria desideria vigent, et cujus mentem carnalis voluptas non occupat. Quod in lege præfiguratum est, cum per Moysen præcipitur ut Levitæ usque ad quinquagesimum annum ministrent, post annum vero quinquagesimum custodes vasorum fiant, legitimum tempus attendentes, sive ad regendum, sive ad officium prædicationis suscipiendum (Num. viii). Sed quaeritur, quare præcipiat lucernas tenere, cum alibi dicat: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio ora Patrem tuum (Matth. vi)*. Ad quod dicendum, quia illis præcipitur bonum opus ad exemplum aliorum ostendere, qui tam perfecti sunt, ut qui ab hominibus laudati non extollantur. Illis autem qui imperfecti sunt, aut quos favor humanus extollit, præcipitur: *Tu autem cum oraveris, intra in cu-*

biculum tuum, et cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Et quia juxta Joannis vocem: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus in die judicii (I Joân. ni)*, quicumque lumbos habent præcinctos, et lucernas ardentes, adventum Domini non tam timere debent quam diligere. Unde et subditur: *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis, ut cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei*. Ad nuptias quippe Dominus noster abiit, quando ascendens in caelum, multitudinem angelorum novus homo sibi sociavit. Tunc autem revertetur ad servos suos, quando per iudicium manifestari coeperit. Sive aliter: Certe Dominus nobis quotidie venit cum conscientias nostras per suam gratiam visitat, et cor nostrum suo amore inflamat. Pulsat vero quando per ægritudinis molestiam, vicinam mortem denuntiat. Cui ille statim aperit, qui lætus de corpore exit, et ejus speciem quem semper desideravit, videre concupiscit. Pulsanti iudici aperire timet, qui ejus præceptis se minime obtemperasse cognoscit, et videre eum exiens de corpore trepidat, quem contempsisse se meminit, et quasi videre iudicem metuit, cujus jussis se obtemperasse non recognoscit. Sicut enim iudicis adventum in civitate ejus justii diligunt, fures et latrones timent, ita et adventum Domini illi timent, qui ejus præceptis minime se obtemperasse sciunt. Soli autem illi diligunt, qui recte se vivere recolunt, quod illorum est facere, qui vitam suam, quantum humana fragilitas patitur, inculpabilem custodiunt, et cor suum de terreno amore in caelestis patriæ gaudio ponunt. Talis erat Paulus apostolus, qui de bonis actibus securus dicebat: *Ego autem jam delibor, et tempus meæ resolutionis instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de reliquo reposita est mihi corona justitiæ (II Tim. iv)*. Et iterum: *Cupio dissolvi et esse cum Christo, multo enim melius (Phil. i)*. Et rursus: *Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus (Gal. ii)*. Taliter pulsanti iudici beatus Martinus aperire paratus erat, quando inter ægritudinis molestiam constitutus, discipulorum fleatibus commotus, dicebat: *Gravis est, Domine, pugna laboris qua hucusque certavi; sed si adhuc populo tuo sum necessarius, non recusæ propter eos subire laborem, fiat voluntas tua*. Talibus qualis remuneratio præparata sit, Dominus manifestat, cum subdit: *Beati servi illi, quos, cum venerit dominus, invenerit vigilantes*. Vigilare enim est in bono opere unumquemque sollicitum esse. Ille vero bene vigilat, qui recte credit, et recte vivit. Vigilat, qui ad aspectum veri luminis apertos tenet oculos mentis. Vel certe vigilat, qui torporem et negligentiam a se excutit, et divinis mandatis ardenti animo inhæret. Taliter Paulus apostolus vigilare monebat, quibus dicebat: *Evigilate justii, et nolite peccare (I Cor. xv)*. Et iterum: *Horæ est jam nos de somno surgere (Rom. xiii)*. Et rursus: *Vigilate et orate, et state in fide (I Cor. xvi)*. Adhuc etiam ipsius remunerationis qua-

litas insinuatur, cum subditur : *Amen dico vobis, quod A* *præcinget se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. Præcingi vero Dei, est ad retributionem se præparare. Nostrum autem discumbere, est in æterna beatitudine quiescere juxta quod ipse alibi ait : Multi venient ab oriente et occidente, et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob in regno cælorum (Matth. viii). Transire vero dicitur, cum post judicium ad regnum properat. Vel certe Dominus transiens nobis ministrabit, cum de forma humanitatis usque ad contemplandam claritatem divinitatis nos perducet. Omnibus enim in judicio in forma humanitatis apparebit, justis scilicet et injustis, sicut scriptum est : Et videbit omnis caro salutare Dei nostri (Luc. iii). Sed reprobis justo judicio damnatis, juxta illud quod scriptum est : Tollatur, impius ne videat gloriam Dei (Isai. xxvi), solis electis transiet, quos de visione humanitatis usque ad contemplandam claritatem divinitatis sublimabit, ut qui modo intuentur tantum hominem, tunc facie ad faciem mereantur videre Deum, qualiter Pater in Filio, et Filius manet in Patre. Sed quia omnibus præsentis vitæ terminus incertus est, recte jungitur : Et si venerit in secunda vigilia, et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit, beati sunt servi illi. Antiqui enim noctem in quatuor vigiliis dividebant, ita ut unaquæque vigilia trinas haberet horas. Varietates namque horarum, diversitatem significant humanæ vocationis. Prima enim vigilia, primævum est tempus nostræ ætatis, id est pueritia. Secunda vigilia adolescentia, vel juvenus, quæ pene idem sunt, Salomone dicente : Lætare, juvenis, in adolescentia tua (Eccl. xi). Tertia vigilia est senectus. Cum vero Dominus nonnullos in pueritia bene operantes ab hac vita vocat, quasi ad servos vigilantes in prima vigilia venit. Cum vero alios in adolescentia vel in juventute ab hac vita ducit, quasi in secunda vigilia venit. Si quis ergo in prima vigilia vigilare noluerit, saltem in secunda vigilet, id est, si quis in pueritia a bono opere torpuit, saltem in adolescentia vel juventute somnum torporis a se excutiat, et dum virtus corporis viget, in bono opere se exercent. Si quis autem tam negligens et desidiosus fuerit inventus, ut nec in prima nec in secunda vigilia vigilaverit, saltem in tertia, id est, in senectute jam respiscat, et tunc vigilare non timeat, cum parum vigilaturus est. Neque enim sero conversos divina pietas despicit, qui per prophetam ait : Vivo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat (Ezech. xxxiii). Et iterum : Peccator quacunquē die conversus fuerit et ingemuerit, salvus erit (Ezech. xviii). Sed quia solet antiquus hostis in hac parte tepidos decipere Christianos, ut quibus suadet culpam, longam promittat et vitam, adhuc Dominus admonendo similitudinem incerti finis subdit, dicens : Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias quæ hora fur veniret, vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Juxta litteram ita est, quia paterfamilias thesaurum reconditum habens in domo, si furis*

adventum sciret, vigiliis instrueret, custodias adhiberet, infirmiora loca muniret, et ne sua domus aliqua fraude perfodi posset, sollicitus præcaveret. Spiritualiter autem paterfamilias iste, noster est animus, qui tunc male securus dormit, quando diem mortis obliviscens, a bono opere torpet, et brevissimum tempus vitæ præsentis, quasi longum sibi promittit. Furis autem adventus, mors est, quæ improvisa subito dum non speratur veniens, thesaurum animæ nostræ ad pœnas rapit. Hujus ergo furis adventum ut præcavere possimus, necesse est ut diem mortis semper ante oculos habeamus. Multum enim nos adversus peccatum juvat, si finis vitæ a memoria non recedat, monente Scriptura : In omnibus operibus tuis memorare novissimam tuam, et in æternum non peccabis (Eccli. vii). Unde et Dominus admonendo subjungit, dicens : Et vos estote parati, quia quæ hora non putatis, Filius hominis veniet. Si autem terminum vitæ nostræ sciremus, aliud tempus fortasse voluptati, et aliud tempus pœnitentiæ deputarem. Cum vero omnibus incerta sit hora mortis, non debet esse conscientia segura a bono opere, quia Dominus omnipotens qui neminem vult perire, sed omnes ad cognitionem veritatis venire, ideo voluit nos latere ultimum diem, ut dum ignoratur unus, observentur omnes. Quod autem ait, quia quæ hora non putatis, Filius hominis veniet, si ad diem judicii referamus, manifestum est quia incertus est omnibus et incognitus, sicut ipse dicit in Evangelio : De die autem illa et hora nemo scit, neque angeli, in cælo, neque Filius hominis, nisi Pater solus (Matth. xiii). Et iterum : Sicut fuit in diebus Noe, sic erit adventus Filii hominis (Matth. xxiv). Et rursum : Sicut fulgur egreditur ab oriente, et penetrat in occidentem, sic erit adventus Filii hominis (Ibid.). Et post suam resurrectionem quærentibus discipulis ait : Non est vestrum nosse tempora et momenta, quæ Pater posuit in sua potestate (Act. i). Hinc Petrus apostolus dicit : Dies Domini sicut fur in nocte ita veniet (II Pet. iii). Sed quod tunc generaliter futurum est omnibus in resurrectione animarum et corporum, quotidie fit in singulis animabus. Dum enim non putamus, Filius hominis veniet, quando subita morte præventi, ipsum habemus terminum peccandi, quem et vivendi. Et dum mala non deserimus, sed a malis deserimur, seram agimus pœnitentiam, non attendentes illud quod scriptum est : Ne tardes converti ad Deum, neque differas de die in diem, ne subito veniat ira ejus, et in tempore vindictæ disperdat te (Eccli. v).

HOMILIA XC.

ITEM DE CONFESSORIBUS.

(Ex Opp. ven. Bedæ presbyteri.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Nemo accendit lucernam, et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen videant, etc. (Luc. xi).

De seipso Dominus hæc loquitur, etc. Reliqua vide apud ven. Bedam, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XCIV, col. 465.

HOMILIA XCI.

ITEM DE CONFESSORIBUS.

(Ex ejusdem Bedæ in Lucæ Evangelium expositione, lib. III.)

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis : Qui vos audit, me audit : et qui vos spernit, me spernit, etc. (Luc. x).

In superioribus planxit Dominus civitates quæ post magna miracula atque virtutes factas in se, non pœnituerunt, pejoresque gentibus qui naturale solummodo jus dissipabant, etc. *Reliqua vide Operum Bedæ tomo III, Patrologiæ XCII, col. 464.*

HOMILIA XCH.

ITEM DE CONFESSORIBUS.

(Ex sancto Augustino, in libro de Sermonibus Domini in Monte.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Vos estis sal terræ. Quod si sal evanuerit, in quo salietur? etc. (Matth. v).

Sermone superiori Dominus exemplo adhortatus est quia vera dicentes solent persecutionem pati: nec tamen ideo prophetæ antiqui tempore persecutionis a veritatis prædicatione defecerunt. Rectissime itaque sequitur: etc. *Reliqua vide Operum sancti Augustini tomo III, Patrologiæ XXXIV col. 1237.*

HOMILIA XCH.

DE VIRGINIBUS.

(Ex Haymone.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc : Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo, abscondit, et præ gaudio illius vadit, et vendit universa quæ habet, et emit agrum illum. Etc. (Matth. XIII).

Virtus et sapientia Dei, Dominus Jesus Christus, non solum ad suscipiendam humanam naturam hominibus compati dignatus est, sed etiam humanæ ignorantia condescendens, suis sanctis sermonibus, rerum temporalium similitudines frequenter adhibuit, ut ex collatione rerum visibilium, ad invisibilium amorem animos audientium incitaret. Unde cum cœlestem gloriam studiose amandam doceret, illarum rerum similitudinem adhibuit, quas homines plurimum diligere solent, dicens: *Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo abscondit.* Ubi thesauri nomine spiri-

A derium. Quem ille venditis omnibus comparat, qui corpus suum per cœlestis patriæ disciplinam affligit in jejuniis, vigiliis et orationibus. Sed et ille agrum cum thesauro invento datis omnibus emit, qui crucifigens membra sua cum vitis et concupiscentiis, Christum sequitur, et quodammodo spirituali venundatione seipsum mutat, declinando a malo, et faciendo bonum. Hunc enim thesaurum absconditum in agro, cuidam Dominus emere persuadebat, cum dicebat: *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo, et veni, sequere me (Matth. XIX).* Illud autem notandum, quod thesaurus inventus custoditur ut servetur, quatenus intelligamus quam studiose in bono opere vanam gloriam cavere debeamus. Sic

B est enim præsens vita, quasi via: latrones autem juxta viam, immundi sunt spiritus, qui illis maxime invident, quos cum spirituali thesauro ad cœlestem patriam tendere cognoscunt, sicut per prophetam de eorum capite dicitur: *Sedet in insidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem (Psal. IX).* Illorum ergo divitias isti latrones rapiunt, qui per inanem jactantiam bona sua opera coram hominibus denudant. Unde necesse est, ut cum opus bonum exterius agimus, intentionem Deo placendi semper in occulto teneamus, juxta quod ipse nos admonet, dicens: *Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Et iterum: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum, et clauso ostio, ora Patrem tuum, et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (Matth. VI).* Ad accendendum autem mentem in amorem cœlestis desiderii, alia similitudo datur cum subinfertur: *Iterum simile est regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: inventa autem una pretiosa margarita, abiit et vendidit omnia quæ habuit, et emit eam.* Ubi pretiosæ margaritæ nomine, dulcedo vel claritas æternæ patriæ intelligitur, quæ pretiosior est cunctis pretiosis rebus, et suavior omnibus delectationibus. Negotiatores autem spiritualiter nos sumus, qui de terrenis facultatibus cœlestem gloriam mercari jubemur. Notandum autem quod ait, *vendidit omnia quæ habuit, et emit eam:* quia ille pretiosam margaritam unam, id est, cœlestem patriam datis omnibus emit, qui non solum terrenis facultatibus, sed etiam propriis renuntiat voluntatibus. Qui vero sua pauperibus tribuit, sed adhuc propriis voluntatibus servit, pretiosam margaritam nondum emit, quia quod charius Deo poterat offerre, retinuit. Non enim Deus nostra, sed nos quærit, qui terrenam substantiam non nisi propter lucrum animarum dare præcepit. Qui [quia] ergo negotiatori bonas margaritas quærenti, bonisque margaritis sumus comparati, servare debemus in opere quod accepimus in nomine. Et sicut terrenos negotiatores non maris pericula ab officio negotiandi prohibent, non latronum insidiæ terrent, non asperi casus itineris vetant, non hiemis frigus, non æstatis calor retinet, tantum ut terrenum lucrum acquirere possint: ita et nos qui

spirituales sumus negotiatores, ab amore cœlestis patriæ nulla mundi blandimenta retineant, nulla ejus adversitas terreat, nec aliqua tribulatio prohibeat, ut pretiosam margaritam amantes, cum Apostolo dicere valeamus: *Quis ergo nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Certus sum autem, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro (Rom. viii).* Imitemur et aliud negotiatorum opus. Habent enim hoc proprium hi qui negotiandi operibus insistunt, ut si in uno negotio damna incurrerint, studiosius negotiandi operibus insistant, quousque quod in una re perdidit, in alia acquirant. Ita ergo et nos, si in aliquo casu damnum animæ inciderimus, studiosius incepto bono operi insistamus, ut quod per negligentiam amisimus, per bonum opus recuperemus: quatenus ad pretiosæ margaritæ lucrum pervenire possimus, et vocem Domini audire mereamur, dicentis: *Euge, serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui (Matth. xxv).* Hæc autem margarita tam chara est, ut nullis terrenis divitiis possit comparari; tam vilis, ut sola bona voluntate possit acquiri. Hanc margaritam pretiosam multis facultatibus Zachæus comparare studuit, qui cum hujus margaritæ largitorem in domo suscepisset, præ nimio gaudio dixit: *Domine, dimidium bonorum meorum do pauperibus, et si cui aliquid tui in quadruplum restituo (Luc. xix).* Hanc quoque margaritam vidua illa duobus æris minutis in gazophylacio jactatis comparavit. Cujus prelium ipse testis conscientiæ, Dominus scilicet, collaudavit, dicens: *Amen dico vobis quia vidua hæc pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophylacium (Marc. xii).* Omnes enim ex eo quod abundavit illis, miserunt; hæc vero de penuria sua quod habuit, misit totum victum suum. Hujus margaritæ pulchritudinem, beatissima N., cujus hodie festivam celebramus festivitatem, multis divitiis datis comparavit, quando pro ejus amore regni potentiam derelinquens, et thorum regalis matrimonii spernens, ad spontaneam paupertatem se contulit. Unde sine dubio quia regis terreni conjugium contempsit, sponsa electa est regis cœlestis: et quæ noſuit cum terreno rege regnare in mundo, regnat cum Christo in cœlo. Et quia salutationes et officia refugit regalium ministrorum, ministrat nunc Christo, conjuncta cœtibus angelorum. Et ideo dignum est ut qui temporalem reginam honore debito veneramus, hanc Deo acceptam reginam devotis precibus supplicemus, ut quia nos suo exemplo in nomine Christi congregavit, suis nos meritis et orationibus in præsentem vitam jucundos efficiat, et in futura acceptos reddat. *Iterum simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, et ex omni genere piscium congre-*

gant. Pulchre sagenæ assimilatur Ecclesia, quia et piscatori est commissa, et intra rete fidei quotidie homines capit. Sicut enim piscatorum est, cum sagena de profundis gurgitibus pisces ad littus trahere, sic quotidie Ecclesia per doctrinam prædicatorum, de turbulentis et amaris gurgitibus mundi mentes hominum ad veram lucem retrahere studet. Et quoniam quoad est in præsentem vitam, Ecclesia cum bonis colligit et malos, recte de eadem sagenâ subditur: *Quam, cum impleta esset, educentes, et secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt.* Ubi cum boni et mali nominantur, præsentis temporis Ecclesia designatur. Boni enim soli nusquam sunt, nisi in cœlo; mali autem nusquam soli sunt, nisi in inferno. Hæc autem Ecclesia quæ in medio consistit, utriusque patriæ civis recipit, sicut per Psalmistam dicitur: *Annuntiavi et locutus sum, multiplicati sunt super numerum (Psal. xxxix).* Ubi considerandum est quia super numerum electorum modo in Ecclesiam multi reprobi intrare possunt, sed in regnum cœlorum non possunt. Unde et bene dicitur: *Elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt.* In quibus verbis manifeste discretio electorum et reproborum in fine sæculi futura esse ostenditur. Sicut enim mare sæculum, sic littus maris finem significat sæculi. In littore enim *sedentes, elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt*, quia in fine sæculi electi assumuntur ad gloriam, et reprobi separabuntur ad pœnam, juxta quod alibi Dominus ait in Evangelio: *In illa nocte erunt duo in lecto uno, unus assumetur, et unus relinquetur (Luc. xvi).* Unde et exponens Dominus similitudinem adjunxit: *Sic erit in consummatione sæculi. Exhibunt angeli, et separabunt malos de medio justorum, et mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus et stridor dentium.* Hoc est quod Domino alibi in Evangelio dicit: *Mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala (Matth. xiii).* Et item de zizaniis quæ inimicus homo superseminavit tritico, interrogatus ait: *Sinite utraque crescere usque ad messem, et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primam zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum (Ibid.).* Idipsum est quod alibi dicitur a Domino: *Cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis, etc. (Matth. xxv).* In eo autem quod subjungitur: *Ibi erit fletus et stridor dentium*, manifeste qualitas pœnarum describitur. Oculi enim præ nimio furore fluere lacrymas solent, dentes vehementi frigore stridescere. Cum vero ait, *Ibi erit fletus et stridor dentium*, ostendit quia reprobi in gehenna et frigus intolerabile et calorem inæstimabilem sustinebunt, juxta illud quod per beatum Job dicitur: *Ad calorem nimium transibunt ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur ejus misericordia dulcedo illius vermes (Job xxiv).* Finita autem simi-

litudine, de ejus intellectu Salvator discipulos requirit, ostendens piis magistris ut alios possint erudire, aliquando interrogare debere. Ait enim: *Intellexistis hæc omnia? Illisque dicentibus, etiam, de profectu illorum gloriabatur, dicens: Ideo omnia scriba doctus in regno cælorum similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera. Quod specialiter ad apostolos pertinere ex eo manifestum est quod homini patrifamilias comparantur, proferenti de thesauro suo nova et vetera. Si enim per nova et vetera, Vetus et Novum Testamentum accipimus, Abraham et Moysen, cæterosque patres, qui ante Domini adventum fuerunt, nova cum veteribus non protulisse cognoscimus: quia etsi nova narraverunt, Domini tamen incarnationem novam corporalibus oculis non viderunt, sicut ipse discipulis suis ait: *Multi reges et prophetae voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt, et audire quæ auditis, et non audierunt (Luc. x)*. Apostoli autem nova et vetera spiritualiter intellexerunt, et nova corporalibus oculis viderunt. Quibus ipse ait: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem (Joan. xiii)*. Sive aliter: *Vetera ad pœnam, nova pertinent ad gloriam*. Vetustum enim erat homini post peccatum ire ad pœnam, cui aliquid novum per Redemptoris adventum contigit, quando bene operantibus gloria est repromissa. Cum ergo Dominus discipulos collaudat, dicens: *Omnis scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera, ostendit hunc ordinem doctoribus in prædicatione servandum, ut vetera proferant de terrore supplicii, et nova de promissione præmii. Quod et in hujus lectionis serie suo exemplo Dominus ostendit, cum in prioribus similitudinibus incitavit ad præmium, et in sequentibus comminatur supplicium, ostendens, ut dictum est, doctoribus, quia sic bene operantibus debent promittere gloriam, ut non cessent peccantibus comminari pœnam. Quod etiam in lege figurate ostendit, quando per Moysen tale præceptum dedit dicens: *Non accipies loco pignoris superiorem et inferiorem molam, quia apposuit tibi animam suam (Deut. xxiv)*. Superior enim et inferior mola, spes et timor accipitur.**

EXPLICIT HOMILIARIUS.

PAULI WINFRIDI DIACONI HOMILIAE.

HOMILIA PRIMA.

IN ASSUMPTIONE BEATÆ MARIE VIRGINIS.

(Ex Marten. ampl. Collect. tom. IX.)

Licet omnium sanctorum, fratres charissimi, veneranda nostris sint studiis merita, præcipue tamen gloriosæ semperque virginis Dei genitricis Mariæ toto nobis affectu est veneranda festivitas. Unusquisque enim sanctorum specialibus quibusque locis variorum suffragia contulit. Hæc vero beatissima et singularis gloriæ virgo et mater universo mundo peccati labido generaliter invexit. Sed ad tantæ promerenda

Quasi enim a debitoribus pignus accipimus, cum confessionem peccatoris accipimus. Cui si pœnitenti spem non repromittimus, veniam negamus, superiorem molam tollimus. Si autem peccatori securitatem damus, inferiorem abstrahimus. Sed utrumque observandum est, ut sic pœnitentibus promittamus veniam, quatenus in peccato perseverantibus comminemur pœnam ut quos non provocant ad benè agendum præmia promissa, saltem denuntiata terreat supplicia. Tu autem.

HOMILIA XCIV.

ITEM DE VIRGINIBUS.

(Ex Opp. beati Augustini.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso et sponsæ. Etc. (Matth. xxv).

Quæ sint decem virgines dictæ, etc. Reliqua vide apud beatum Augustinum, Operum ejus tomo V, Patrologiæ XXXVIII, col. 573.

HOMILIA XCV.

ITEM DE VIRGINIBUS.

(Ex Opp. beati Gregorii papæ.)

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso et sponsæ. Etc. (Matth. xxv).

Sæpe vos, fratres charissimi, admoneo, etc. Reliqua vide Operum sancti Gregorii tomo II, Patrologiæ LXXVI, col. 1118.

HOMILIA XCVI.

ITEM DE VIRGINIBUS.

(Ex Opere imperfecto in Matthæum, apud sanctum Chrysostomum, inter spuria.)

Tunc simile est regnum cælorum decem virginibus. Etc. (Matth. xxv).

Notandum quod priorem quidem parabolam doctoribus dicit, hanc autem de popularibus: tamen etsi spiritualem intellectum habeat parabola, nihil nocet eam interpretari etiam carnaliter. Etc. Reliqua vide Operum sancti Chrysostomi in editione nostra tomò VI, col. 929.

laudis præconia quando tenue ingenium et arens sufficiat lingua, cum ad hoc non possit sufficere philosophorum etiam profusa loquacitas? Nec mirum si hæc Virgo sanctissima suis in laudibus humanæ vocis modos exsuperat, quando ipsam etiam humani generis excellentibus meritis transcendit naturam. Sed non omnino ab ejus nobis est laude reticendum, quia etsi minus sufficit sensus inopia ad effectum, sufficiens tamen apud Deum est devotæ mentis effectus; nec ambigendum quin valeat hæc de se loquendi sapientiæ præbere igniculum, quæ totius